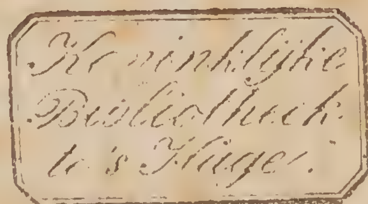
COMMENTARII
DE REBVS
IN
SCIENTIA NATVRALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

VOLVMINIS II PARS I.

LIPSIAE
APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH,
venduntur etiam
AMSTELODAMI apud PETRVM MORTIER.
MDCCLIII.

I.

Commentarii ſocietatis regiae ſcientiarum Gottingenſis, Tomus I. ad annum 1751. Gotting. apud viduam Abrami Vandenhoeckii, 1752. 4. 2 alph. 2½ pl. praef. et hiſtoria. pl. II. tab. aen. XVI.

Indulgentiſſimi regis magnae Britanniae GEORGII SECVNDI nutu ſtabilita, variisque priuilegiis munita haecce ſocietas, cuius etiam mentionem magna fecimus cum voluptate, * ſuſceptorum ſuorum laborum primos nunc edere coepit fructus, eo magis elegantes atque maturos, quo celebriora ea ſunt, quae unitis viribus in elaborandis variarum doctrinarum capitibus occupantur, membra. Eum vero illa praefixum cum habeant ſcopum, ut non ab humanitate dictas ſolum, ſed phyſicas etiam, uniuerſam conſiderantes naturam, et mathematicas illuſtrare annitantur doctrinas, in tres diuiduntur ſocii claſſes, in hiſtorico philologicam ſcilicet, phyſicam et mathematicam, quibus praeter ordinarios, alii honorarii dicti, inter exteros etiam verſantes, adiuncti fuerunt. Horum

 omnium

* Commentar. Vol. I. P. I. pag. 149.

omnium veneranda maximam partem atque colenda nomina, ſimul cum iis, quibus adſtricti ſunt, legibus priuilegiisque, accurata ſuppeditat, quae primo loco occurrit, ſocietatis hiſtoria. Pro ea tamen, quam in referendis eius modi ſocietatum commentariis huc usque ſequuti ſumus, conſuetudine ex permultis optimeque exaſciatis profundae ſcientiae ſpeciminibus ea tantum ſumus paullo accuratius propoſituri, quae in medicis ſcientiaeque naturalis momentis declarandis verſantur. Priuatim antea conueniens ſocietas, die 10. Nouembris praeteriti demum anni prima publice comparuit vice, ipſo Regis ſereniſſimi natali die, quo illam Illuſtris eius praeſes ALBERTVS V. HALLER ſingulari inaugurauit oratione, quam ipſis adhuc commentariis praemiſſam eſſe deprehendimus. Praeterimus ea, quae de ſingularibus Gottingenſis academiae praerogatiuis abunde teſtatur Cl. Orator, diſcrimen potiſſimum, quo ſocietas erudita, a ſtudiorum ſic dicta uniuerſitate diſtet, demonſtraturus. Non eſt, cur negemus, antiquioribus temporibus parum in promouendis augendisque ſcientiis fuiſſe laboratum, noſtroque demum ſeculo illam reſeruatam felicitatem, qua ad perfectiorem ſtudia fuerint euecta gradum. Non tamen per academicorum doctorum indagationem multum accedere potuit emolumenti, quippe qui pro ſuorum ratione officiorum ſtudioſae exponentes iuuentuti ea, quae ſcitu ſunt neceſſaria, diſcentium vero viribus ingeniisque apta, in promouendis expoliendisque doctrinis tempus terere impediuntur. FELIX namque PLATERVS, dimidio ſeculo, in trecentis cadaueribus anatomen demonſtrans, vix tantillum noui propoſuit, potuitque proponere. Societatum potius ſcopus, non docendi quidem, ſed inueniendi noua perficiendique cognita, ad ſummum tandem perducere poteſt doctrinas culmen, et ex tenebris protrahere obſcura maximeque abſcon-

abſcondita, decerpendo ea, quae unicuique ſociorum vel maxime placent, vel pro tanta ingeniorum varietate a ſingulis optime poſſunt declarari, non coactis, quo vaſto ſeſe ſcientiarum immergant gurgiti. Et haec praecipua ſane ſocietatum ſingularium felicitas tanta etiam eſt, ut reliquas, ex amicorum conuerſatione, doctrinarum diuerſitate, aemulationisque incitamento enatas, et pro more concinne ſtudioſeque a Cl. Auctore propoſitas, tacere queamus. Prius vero ad ipſorum commentariorum, quam accedamus recenſionem, non poſſumus non, quin moneamus, a IOANNE DAVID MICHAELIS, Phil. Prof. Ordin. et Societ. Secretar. laudando admodum, et ab aliis huc usque ſeruato modo, breuem omnium, qui in iis continentur, commentationum praemiſſam fuiſſe delineationem. Ad nos autem ex iis pertinet:

ALBERTI V. HALLER *commentatio de hermaphroditis et an dentur?* * Copioſiſſima ab auctoribus variis recenſentur hermaphroditorum inter animalia reperiunda exempla, pluribus etiam opinionibus fouendis inde natae ſunt occaſiones. In iis conquirendis dilucidandisque, ſine quarum cognitione firmi nihil et indubitati ſtatui poſſe optime praeuidebat perſpicaciſſimus HALLERVS, ita ſuam de iis expoſuit mentem, ut completam hanc de hermaphroditis commentationem ſummo appellare liceat iure. Ita vero in perficiendo ſuo themate verſatus eſt Ill. Auctor, ut occaſionem ſcriptionis primo indicet, deinde vero, aliorum excitatis exemplis, claſſes hermaphroditorum conſtituat, tandemque, num veri quidam dentur, ex his conficiat. Offerebatur nempe ipſi aries, cui praeter ſcrotum, vuluae quidquam ſimile in perinaeo erat, et in quem alii arietes libidine ferebantur, quare factum eſt, ut pro hermaphro-

p. 1.

* Lecta d. 19 April. 1751.

p. 2. maphrodito haberetur. Sectio demum veritatem
rei reuelauit, qua teſtes in ſcroto deprehendebantur
optime conſtituti, penis in praeputio fixo atque
praelongo, urethra tamen deſtitutus, ſulco, per in-
feriorem partem penis decurrente, inſtructo. In
perinaeo longa rima rubra, cruenta, tenera, ab imo
pene ad anum deducta conſpiciebatur, ibi in pro-
fundiorem ſinum terminata, cum vagina muliebri
quodam modo conuenientem. Aperto vero abdomi-
ne reliquis genitalibus partibus omnibus integris,
urethra inter duo corpora cauernoſa tranſiens, in
dictum illum ſinum inſerta detegebatur. Quem qui-
dem in perinaeo ſinum non raro deprehendi, varia
praeter hoc Cl. Auctorem edocuere exempla, et ho-
minum et brutorum animantium, haeduli praecipue,
in quo praeter ea penis admodum breuis, teſticulo-
rumque accedebat defectus, qui vero, ſua epididy-
mide inſtructi intus in abdomine eo haerebant in lo-
p. 5. co, ubi mulierum poſita ſunt ouaria; aliique iam
ante eum, quos liberaliter recenſet, viderunt viri.
Omnia autem haec ſubiecta pro feminis habebantur,
marium ſimul officio defungentes. Et haec prima
hermaphroditorum claſſis eſt, omni dote mares ſub
ſe comprehendens, femininis deſtitutos ad generan-
p. 12. dum partibus. Altera claſſis verarum eſt mulierum,
quorum longior clitoris aliquam virilis ſexus ſpeciem
refert, quae tamen in foetu omni, prae adultioribus,
magis eminet, nec non in calidioribus regionibus
frequentiſſime ad nimiam molem intumeſcit. Huius
etiam claſſis numeroſa dantur, ab auctoribus annota-
p. 16. ta, exempla, ſtudioſe ab Ill. Auctore congeſta. In-
citatus tamen tam copioſis, ab aliis adſumtis, herma-
phroditorum exemplis, ad eam fuit diſquiſitionem de-
ductus, num veri exiſtere queant hermaphroditi?
Summam vero bene intelligens difficultatem, quae eſt
in uniendo utroque in uno corpore ſexu, conuenien-
tiam partium, generationi deſtinatarum, utriusque
ſexus

ſexus primo rimatur, deinde feminae corpus virilis urethrae fabricam ſitumque non admittere, acceleratorem, ad emittendum ſperma maxime neceſſarium, muſculum ob vaginae poſitum applicari non poſſe, penemque ipſum, ob eiusdem vaginae praeſentiam debito modo dirigi nequire oſtendit, iisque, quae in haedulo factae ſunt, obſeruationibus confirmat. Interim non repugnare plane aſſerit, dari forte de- p. 18.
bili pene et arcta vagina ſimul inſtructos homines, in primis, quod omnes fere gentes ſemi virorum claſſem eſſe autumarunt. Licet negandum non ſit, eam ipſam ſententiam confirmatam fuiſſe exemplis non accurate ſatis diſquiſitis, quaedam tamen ex iis ſunt, quae, niſi fidem hiſtoricam negemus, aut errorem inſignem anatomici ſubeſſe, aſſumamus, utrumque ſexum et in homine fuiſſe coniunctum, probabile reddunt. De piſcibus enim nonnullis et inſectorum quibusdam claſſibus explorata res eſt, de hominibus idem adducta FABRI, COLVMBI, PETITI exempla p. 22.
euincunt. Sin igitur veri quandoque dantur hermaphroditi, num illi a ſpuriis per certa quaedam ſigna diſtingui queant, ultimo Cl. Auctor diſpicit loco, in adultis euidentiora, in recens natis difficillima ea eſſe ſtatuens. Virum eſſe illum, qui hermaphroditus habetur, produnt *facies hirſuta*, *robuſta barba*, *ani piloſus ambitus*, *ſemen*, *veneris cupido alterius generis*, *teſtes*, *teſtium vaſa ſpermatica ſuis per cutem nodulis conſpicua*, *menſura humerorum latior*, *femorum anguſtior*. Feminam vero arguunt, *glabritas*, *mollities corporis*, *leues genae*, *leuisque ani ambitus*. *menſes*, *defectus vaſorum ſpermaticorum teſtiumque*, *cupido veneris*, *quae feminam decet*, *femora latiora*, *quam humeri*. In diſcernendis praeter ea illis p. 24.
ſignis, quae manifeſtant, ad quamnam hermaphroditorum claſſem illud pertineat ſubiectum, de quo quaeſtio mouetur, anatome conſulenda eſt. Penis itaque, corporibus cauernoſis maioribus inſtructus,

 eandem

eandem ac penis virilis directionem habentibus, praeputio tectus, frenulo infra adhaerente, marem esse declarat, licet rima in perinaeo sit, dummodo in ea hymen non detegatur, neque osculum uteri, neque sub urethra asperitas columnarum uteri. Feminam vero esse diiudicamus ex iis, quae sectio corporum de clitoride eiusque situ docuit, nympharum, hymenis vaginaeque exploratione. Ex quibus signis etiam, de coniugio ineundo soluendoque desumi debent iudicia. Dissectione haeduli, supra adducti, simul etiam Cl. Auctor reperit, nullum esse illum, quem ab Highmoro vocant, testiculi ductum, sed cellulosam, vascula epididymidis circumeuntem, substantiam.

p. 41. *De exiguo, qui adhuc appareat, obseruationum meteorologicarum usu* disseruit Cl. HOLLMANNVS, eo dignior, qui audiatur, quod eum sedulo obseruationibus meteorologicis incubuisse, nec infeliciter, constat. Barometra minus recte, ut tempestatum praenuncios, considerari monet, cum in Transf. phil. n. 492. ostenderit, inter grauitatem aeris, quam fida baroscopia indicant, et tempestates, nexum, unde praedici hae a nobis possint, intercedere nullum. Ita notauit ipse, vix mutatis thermometris insignes tempestatum mutationes contigisse, alio tempore tales non apparuisse, cum barometra fere per duas tertias scalae variata fuerint. Caloris et frigoris gradus, thermoscopiis adnotati, usui nulli sunt, nec ad futuros praenoscendos aut effectus illorum nocuos praecauendos, nec ad damna, quae inde nata sunt, dum memoria illorum seruatur, lenienda. Idem de ventorum obseruationibus et similibus iudicat. Aquae vero pluuialis, de coelo dato tempore v. g. annuo spatio cadentis mensuram, cum MARIOTTVS ad fontium origines explicandos traxerit, quae huic ratiocinio desint., fusius explicat. Inter usus tamen harum obseruationum numerat, quae in dato loco constans reperitur,

reperitur, altitudinem mediam barometri et adeo pondus medium atmoſphaerae, minores altitudinum barometricarum verſus aequatorem, quam verſus polum variationes; generalia, quae de calore et frigore in diuerſis regionibus ex obſeruatis deduci poſſunt, ubi v. g. conſtet, Goettingenſi regioni coelum adeo aſperum non eſſe, ut exteri queruntur, cum eodem tempore in aliis Germaniae regionibus, Galliae auſtralioris, ipſius Italiae ſuperioris partibus, multo maior tempeſtatum inclementia fuerit obſeruata. Iubet igitur obſeruationes meteorologicas quam plurimas inſtituere, cum inter has paucae magni momenti exiſtere poſſint, aliter, niſi ex tanta multitudine ſeligi poſſint, non obtinendae. Addimus nos hac occaſione inter praecipuas exigui obſeruationum meteorologicarum uſus cauſas hanc eſſe, quod nulla ſit inter obſeruatores ſocietas, neque ſoleant eodem tempore in pluribus locis obſeruata comparari. Ad commercium eiusmodi obſeruationum inſtituendum diu inuitauerat IVRINVS, cuius ſcriptum exhibet LEVTMANNVS in tr. *de inſtrumentis meteorognoſiae inſeruientibus*, recentiſſime vero idem monuit KRAFTIVS in *Comm. Petrop.* T. XI. pag. 264. ſqq. Videmusque non infelici omnino ſucceſſu haec tentata fuiſſe *in den Breslauiſchen Sammlungen*, etſi obſeruatores non ſemper fuerint, qui eſſe debebant.

IO. MATTHIAE GESNERI *de animabus* HERACLITI et HIPPOCRATIS *ex huius libro I. de diaeta, diſputatio.* p. 67.
Quam anno iam trigeſimo huius ſeculi ſeptimo de hoc argumento publici iuris fecerat Cl. Auctor academicam ſcriptionem, et illuſtratam deinde Berolinenſis academiae commentariis * commiſerat, eam nunc con-

* Confer. hiſtoir. de l'acad. Royale des ſciences de Berlin. T. I. a Berlin 1746. 4. Hiſt. pag. 81. Memoir. p. 101. ſeq.

confirmatam et ab obiectionibus, a Cl. BRVCKERO cum eo communicatis, liberatam proponit. In limine statim praemonet, sibi videri, ac si HIPPOCRATIS sit primus, de quo nunc agitur, de diaeta liber, ex eo, quod quatuor illa elementa eorumque qualitates, aeque ac aliae Heracliticae sententiae, in aliis etiam ipsi non abnegatis libris inveniantur, et stilus ac dictio reliquis Hippocraticis similis sit. HERACLITVM deinde cum HIPPOCRATE quoad hoc argumentum idem sensisse in ipsa tractatione videre est, in qua tamen non philosophum, sed historici tantum atque
p. 75. philologi personam acturum se esse monet. Sequitur haec *systema animarum Hippocraticarum ex collectis* HERACLITI *sententiis suppletum et Pythagoreis placitis subserviens*, cuius, supra iam indicatae dissertationi olim annexi, nunc vero commentario illustrati et aucti, summa haec est. Anima est id, quod motus sui in se habet principium, seu mediante quo homines et animantia viuunt, siue illud cum corpore coniunctum cogitetur, siue iam ante corpus extiterit, vel post illud adhuc supersit. Harum animarum omnia plena sunt. Humanae itaque animae, ignis et aquae mixtione et ipsae temperatae et oberrantes, omnia futuri hominis membra iam habent, euoluenda atque augenda. Intrant in viros aeque ac feminas, ut et in reliqua animalia, non sentientibus ipsis, cum spiritu; ad genitalia deinde vasa delata, in iis, ut loco opportuno, crescunt, corpus acquirunt et sexus discernentia membra, quoad prima stamina et conformationem generalem eadem, a vario deinde victus et nutritionis genere diuersimode euoluta et explicata: In congressu maris cum femina, ex utriusque vasis excernuntur et prosiliunt plures eiusmodi animae, auctae, maturae atque sexu discretae, seu animalcula proprie sic dicta plura, ex quorum copia corporis etiam robur pendet. Harum animarum duae sibi occurrentes et probe temperatae, uniuntur in

unam

ûnam, et unicum animal constituunt, quod, si in siccum uteri locum deuenit, in eo alimentis matris nutritur, et, pro diuersa illius diaeta, diuersam naturam accipit, tandemque nascitur. Cum porro in nihilum quicquam non redigatur, separatae per mortem animae a corporea mole, in eum iterum statum rediguntur, quo sensus nostros fugiunt, et nouam sortem expectant. Elegantem omnino huius, quod Loewenhoeckiano adeo dissimile non est, systematis, ex eius auctoribus depromtum, quae dicta confirmet, hisce lemmatibus apponit Cl. Auctor explicationem, et, ea perfecta, illam Hippocratici libri de diaeta primi subnectit partem, quam, propria olim interpretatione variisque, ut dicunt, lectionibus, hinc illinc auctis, illustratam, in dissertatione proposuerat, utpote ex qua ipsa Coi, huc usque indicata, de animabus sententia, clare satis perspici potest. His tandem nouum additum est *corollarium de repraesentatione animarum sub imagine papilionis*. In eo is est Cl. Auctoris animus, ut, quasdam eruditorum obiectiones refellens, mirabilem erucarum in papiliones transmutationem, ut veteribus iam cognitam, optimis ARISTOTELIS verbis confirmet, papiliones vero ψυχὰς iam tum vocatos fuisse ostendat, ita, ut inde omnino, nominis societatem et ipsam illam, quam HIPPOCRATES fouet sententiam explicare queamus, papilio praeter ea, vel puella eius alis praedita, Psyches Cupidini amatae symbolum sit. Ex reliquis autem, quae animarum Hippocraticarum naturam explicant, monumentis illud, figura apposita, illustrandum sibi sumit, quod in *admirandis Romanorum antiquitatum ac veteris sculpturae vestigiis* aeque ac in *Sandrartiana Deorum iconologia* habetur, et arcae sepulcralis circuitum haud dubie impleuit. Illud primo ortum hominis, partim ex fabula Promethei, partim ex quatuor illis elementis HERACLITI, partim ex originibus Mosaicis, vitam

p. 109.

p. 145.

vitam deinde, imagine Promethei, caucaſo affixi, ab Hercule liberandi; mortem tandem cum conſequentia, ſymbolo conſueto, tum philoſophorum, tum iudaico Eliae, expreſſa ſiſtit. Nos, cum nec figuram, neque ipſam eius eruditam explicationem, hic exhibere poſſimus, papilionem, capiti ſtatuae, a Prometheo formatae, impoſitum et eam inde animantem Mineruam, Pſychen deinde papilionum alis inſtructam, ipſum denique, ad inuerſam et cadaueri recens demortuo impoſitam extinctam facem, applicatum papilionem, ut praecipua, quae ad rei de-
p. 385. monſtrationem pertinent, notamus momenta. Ad finem primi huius commentariorum voluminis quod poſitum eſt, ad hanc diſſertationem referendum auctuarium, varia, eaque non contemnenda eruditae huius diſquiſitionis continet additamenta.

p. 201. ALBERTI V. HALLER *obſeruationes botanicae* * *ex horto et agro gottingenſi.* Stirpes nouas aut minus notas deſcribere & delineatas exhibere primarius obſeruationum ſcopus eſt, et ad nouas quidem ſtirpes plures cyani ſpecies pertinent, quae ex ſeminibus a GERBERO olim miſſis, in horto prouenerunt. Harum eſt:

1) *Cyanus calycis plumulis reflexis, foliis lingulatis ſubhirſutis*: Caules contorti, in ceſpite naſcuntur, cubitales, erecti, ramoſi, hirſuti; folia ſeſſilia, ad caulem utrinque appendice breui, retrorſum eunte nata, producuntur ſenſimqne decreſcunt, ſine neruo medio conſpicuo, pilo vero molli obducta ſunt. Flos ex minoribus in hac gente eſt, cuius radiales floſculi purpurei, interiores albidi. Calycis foliola imbricata, viridia, triangularia, linea alba diuiſa, quae exit in plumulam fuſcam, in ſemicirculum flexam, quae ex capillari neruo capillares pariter fuſcas pennas emittit.

2) *Cyanus*

* Lectae ſunt die 7 Auguſti an. 1751.

2) *Cyanus calycis plumulis reflexis, foliis pinnatis.* p. 202.
Huius plantae, a GERBERO *iaceae laciniatae, calycibus minimis, flore purpureo,* nomine insignitae, elegans hic datur delineatio. Caulis quodam modo durus et asper, angulosus, ad quinque pedes adsurgit, et in summitate ramosus euadit; folia radicalia palmaria, neruo ora foliacea aucto, pinnarum paribus quatuor vel quinque, ouato lanceolatis, dentatis, subhirsutis cum aliqua duritie, extrema pinna maxima bis saepe incisa, ad neruum non nunquam trifida est; superiora folia pinnas habent simplices, neruumque latissimum, suprema denique simplicia sunt et lingulata, Flores priori speciei fere similes, in quauis vero calycis squama nigrum est spatium, pinnis capillaribus nigris ornatum, et fine reflexo spadiceo.

3) Non multum dissimilis alia est planta, cuius ne- p. 203.
que ortum nouit, neque nomen detegere potuit Ill. Auctor. Differt vero foliis laciniatis et summis lanceolatis serratis, molliter per oram spinosis; squamis calycinis rectis, non ramosis, rigidis, semine non papposo. Dicitur *rhaponticum calycis spinulis mollibus longissimis.*

4) *Cyanus foliis pinnatis, tomentosis, pinnis, subrotundis, flore heluulo.* Cum *iacea capitata laciniata* multa haec planta habet communia; folia pinnas ad decem saepe habent, plerumque obtusas, aliquando lingulatas, iuniora tomentosa sunt, et in adultis eorum modo nerui. Caput grande squamas habet imas tomentosas, ora et pilis lateralibus fuscis, superiores additamentum squalens, fuscum, ciliatum ostendunt. Icon apposita bene plantam refert.

5) *Cyanus foliis tomentosis petiolatis integris et pin-* p. 204.
natis. A Cl. GMELINO planta nomine *centaureae foliis integris et diuisis lanuginosis caule procumbente* missa fuit. Caulis pedulis, inclinatus, ramosus; folia radicalia alia petiolata, lanceolata, molli tomento obsita, dentata, alia pinnata sunt, pinnis tribus

vel

vel quatuor parium lanceolatis, cauli adhaerent ſimplicia ouato lanceolata. Squamae calycinae maxima pars ſicca eſt appendix, ciliata, ſubfuſca, ſplendens. Floſculi exteriores quinquifidi, purpuraſcentes, et ſemen abortiuum habent, et filamenta inutilia. Qui enim in hac plantarum claſſe ſteriles floſculi dicuntur, ſunt fere ſemper androgyni abortiui, quod contra LINNAEVM in primis Ill. Auctor monet.

p. 205. 6) *Cyanus foliis glabris, radicalibus integris et pinnatis, bracteis calycis ſiccis, ſplendentibus.* Quam plantam ipſe Ill. HALLERVS in Tranſactionibus philoſophicis no. 472. p. 94. et deſcriptam et delineatam dedit.

p. 206. 7) *Rhaponticum foliis pinnatis, pinnis ſerratis, ſquamis calycis rotundis.* Folia habet glabra, virentia, pinnata, ora vix folioſa, pinnarum paribus quinque aut ſex anguſtis, ſerratis; caulem pedalem, florem grandem ochroleucum, calycis ſquamas imas ſimplices, ſuperiores appendice foliacea, fuſca, ſimplici ornatas; flores ſteriles in tres vel quatuor lacinias fiſſos, filamentis aliquot abortiuis donatos.

8) *Cirſium elatius polycephalum, foliis imis integris, ſuperioribus latis, profunde laciniatis.* Hoc nomine notatam plantam in ſtirpium Helueticarum Enum. p. 682. recenſuit Ill. Auctor, atque ibi ſuſpicionem fouet, eandem eſſe cum alia, ibid. p. 681, *cirſium inerme glabrum foliis ciliatis dentatis* nominata. Quod nunc certo affirmat atque ideo nouum nomen fecit, dixitque *cirſium foliis ciliatis imis ouatis, ſuperioribus ſemipinnatis;* cuius etiam icon hic exhibetur.

p. 207. 9) *Valerianella tetraſtemon, ſemine foliolo innato.* Dedit aliquam, aſt, ut Ill. Auctori videtur, erroneam deſcriptionem AMMANNVS ſtirp. Ruthen. no. 26, nomine *valerianellae procerae, folio varie ſecto, ſemine galericulato.* Iconem, quae naturalem plantae magnitudinem refert, nitide ſculptam HALLERVS nunc ſiſtit. Radix perennis eſt, habitus plantae durus;

gluma lata ſemen continet, cuius inuolucrum duabus faciebus, totidemque ſulcis diſtinguitur, huic inſiſtit flos irregularis flauus; ſtamina duo longiora, minora duo, quorum ima filamenta barbata ſunt; ſtylus verſus minora floris ſegmenta flexus, fine fungoſo; ſemini maturo folium pallidum ouatum ſubſternitur, cui cum ſuo inuolucro ipſum inſidet. Cum itaque haec valerianellae ſpecies quatuor habeat ſtamina, aliae vero modo unum, aliae bina, plurimae tria, et cum porro aliae florem imperfectum et relatiuum gerant, docet per exempla Ill. Auctor, ſtamina a natura non pro maximi momenti ſignis haberi.

10) Noui generis, ab Ill. Auctore in actis Upſal. 1742. p. 51. conſtituti, et *Amethyſtinae* nomine inſigniti delineatio. Quam una cum verbena in didynamiis relinquendam, non vero a claſſe, cui toto habitu conſentit, revellendam eſſe monet. Ratio quoque Ill. Virum latet, cur a didynamiis ſuis verbenam LINNAEVS ſeparet, et diandriis accenſere pergat, cum omnes verbenae ipſi notae tetrandriae ſint. Saluiam praeter ea ad eandem claſſem referendam eſſe oſtendit, cum in illa ſpecie, quae aurita et non aurita dicitur, in poſteriori ſtaminis parte ſubrotunda purpurea, albo polline conſpicua anthera adſit. p. 208.

11. 12) *Saluia caule nudo, ſpica florente pendula.* Icon hic data melius certe florem exprimit, quam illa, quam nuper KRASCHENINNIKOWIVS * exhibuit. Accurata quoque eſt, quae nunc hic traditur, totius plantae deſcriptio. p. 210.

13) *Phlomis foliis cordiformibus, galea lacera.* Quae ab AMMANNO no. 48. minus accurate deſcripta et *phlomis fruticoſa urticae foliis floribus purpuraſcentibus* dicta p. 211.

* Vid. nov. comment. acad. Petrop. tab. 14. conf. noſtros comment. Vol. I. Part. 2. p. 235.

dicta fuit, et minuta et naturali magnitudine nitide delineatur, atque accurate describitur. Notamus modo: folia esse cordiformia, dodrontalia, inferiora hirsuta parum, superiora glabra rugosa, serrata; caulem bipedalem, purpureum, verticillos ex numerosissimis floribus congestis densissimos, calycem incuruum tubulosum, quinque eminentibus lineis insignitum, dentibus tribus superioribus acutis, inferioribus duobus capillaribus; florem pallide purpureum, superne hirsutum, ora galea barbata, bifida, trifida, et plurimis minoribus dentibus insignita, semina triquetra. A calyce et seminibus sumto charactere ad phlomidem referri debere Ill. Auctor existimat, licet corolla a reliquis speciebus recedat, et neque trifida caua barba, neque medio segmento euidenter lato et emarginato sit.

p. 213. 14) Ex papilionacea plantarum classe *Trigonellam* LINNAEI Hort. Cliff. 378. sculptam et descriptione illustratam Ill. Auctor proponit. Haec autem cum reliquis trigonellae speciebus, quas LINNAEVS * huic associat, nihil commune habet. Neque enim fructus consentit, cuius merito magna in papilionaceis dignitas est, in hac enim ille planus est et membranaceus, in *foenugraeco* longus, gracilis et incuruus. Neque flos idem est, cuius partes in *foenugraeco* strictae, et sibi proximae, alae vero in plerisque carina breuiores. Hancce trigonellam nomine *meliloti supinae latifoliae, siliqua lata membranacea compressa* AMMANNVS ** sculptam dedit. Et iure forte cum meliloto coniungi posse, Ill. HALLERVS monet.

p. 215. 15) Planta, quae nunc sequitur, licet noua non sit, a nullo tamen descripta est, neque data figura, quae usui esse possit. Utrumque praestitit Ill. Auctor. Radicem

* Vid. Hort. Upsal. p. 229.

** Vid. Act. Petropol. tab. 8. pag. 209. Conf. etiam stirp. Ruthen. pag. 119.

Radicem ea habet teretem, fibris inſtructam, ut orchides ſolent. Singulae radici duo inſident tubera, carnoſa, viridia, et ſingulum horum ſingula foliorum triangularium vagina conica tegit. Singulum etiam ſuum caulem producit, qui duo fere folia ouata, acuminata fert; ſpica breuis, nec denſa eſt, nec foliis diſtincta. Flores petalis diſtantibus nulli orchidi aut helleborine ſatis ſimiles, luteo virideſcente colore ſunt picti. Cuculli petala tria, ouato lanceolata, duo filiformia ſunt, et eorum duo lateralia propendere, et ſexto petalo contigua eſſe, ſolent. Sextum hocce, ſiue labellum, cochleari ſimile, cauum, aequaliter in apicem extenuatur, non diſſimile helleborines. Staminum denique machina huic generi noſtram adſociat, quae cylindrica eſt, una pariter anthera foeta, ſub qua duae ouales appendices ſunt. Quare, cum ad orchidem pertineant cuculli duo apices recondentes, helleborines vero bilabiatus cylindrus antheras ferat, plantam noſtram cum helleborine manere poſſe, etſi radice cuculloque nulli alteri ſpeciei ſatis ſimilis eſt, Cl. VON HALLER arbitratur. Hinc etiam ab iis notis dixit *helleborinen bifoliam, radice bulboſa, cucullo ſparſo.* Deſcriptionem plantae nunc excipit hiſtoria, ubi oſtendit, quinam poſt LOBELIVM*, qui primus fuit, et nomine *chamaeorchis aggerum Zeelandiae* hanc delineatam dedit, huius mentionem fecerint, et quaenam vera ſint et genuina eius ſynonyma. Qua in re cum LINNAEO minime conſentit Ill. Auctor, ubi omnino in univerſo orchidum genere plura hic loci contra eundem commemorat, rogatumque cupit Cl. Virum, ne velit porro plantas diverſiſſimas, ut in orchidibus fecit, absque ulla haeſitatione expungere, aliisque ſpeciebus ut varietates addere, a quibus manifeſto differunt.

* Adverſ. Part. II. p. 505. 506.

 16) Non-

p. 219. 16) Non nulla noua plantarum genera Ill. HALLERVS diu condidit, quae fere omnia Clarissimorum Virorum applausum promeruerunt. Id, quod et nunc optimo forte praestat consilio, dum ex *hieraciorum* amplo valde genere aliquas species separavit, et genus cum antiquo *Intybi* nomine constituit. His *receptaculum*, perinde ut in onopordo, *reticulatum est, et elatum areolis polygoniis, in quarum intervallis flores basi sedent.* Et ad nouum hoc genus tres nunc reducit species: 1) *Intybum foliis lingulatis dentatis*, qui vulgo *hieracium fruticosum angustifolium maius C. B.* 2) *Intybum foliis ouato lanceolatis dentatis alias hieracium fruticosum folio subrotundo C. B.* dictum, a quo aegre separatur 3) *hieracium fruticosum latifolium hirsutum. C. B.*

p. 220. 17 et 18) *Hieracioidem* cum *crepide* uniri posse, nunc fatetur Ill. Auctor. Huic vero generi, pro charactere, adscribit calycem uno ordine segmentorum longorum, in cylindrum conjunctorum, factum, cui ad basin alia folia, duorum fere ordinum, vaga et saepe sicca adiiciuntur, siue ea demum latiora sint siue angustiora. Is idem etiam calyx *senecionis* characterem efficit. A calycis autem fabrica potius, quam a senescentium foliorum imorum rigescente macula characterem desumi debere existimat. Solus etiam calyx, non vero semiflosculorum numerus characterem praebet, quo *solidago* ab *astere* dissidet. *Asteris* enim *calyci repandæ squamæ, solidagini adpressae sunt.*

p. 221. 19) Aliqua nunc addit, ornatius forte alibi repetenda, de methodo, qua plantas disposuit Cl. LINNAEVS. Inprimis vero ostendit, illo instituto, dum a floribus fertilibus et infoecundis classes et genera disposuit, non aliud a natura magis remotum esse.

p. 223. 20 et 21) Alias raras aut nouas plantas recensere nunc pergit Ill. Auctor. Ex semine persico arbuscula Goettingae floruit ramis numerosis, foliis sedi

glaucis,

glaucis, punctis viridibus notatis. Flores ex alis foliorum. Calyx pentaphyllus, ſtamina quinque, fructus columnae modo erectus in cuius fundo ſemen lenticulare ſedet, tubae ex apice fructus exeunt tres aut plures ſaepe, purpureae et ſpongioſae. Tubarum ergo numerus et fructus figura plantam ſeparat a chenopodio aliisque apetalis. *Lerchiam foliis obtuſis vocari* poſſe ab Auctore, qui ſemina miſit, noſter monet. Aliud quoque *chenopodium*, ex p. 224. perſico ſemine natum, eodemque floris charactere inſignitum commemorat, et *lerchiam foliis planis acuminatis* dicit. *Onagrae* nouam ſpeciem, ex americano ſemine natam, nomine *onagrae folio leui flore carneo* breuiter deſcribit, et floris colore ad diſtinguendas ſpecies uti quandoque poſſe affirmat. Se- p. 225. quitur *ſcabioſa capitulo nudo globoſo, foliis glabris pinnatis ſolidis;* et *geranium foliis quinquelobis ſerratis, petiolis unifloris;* tandem *hypericum pulchrum* TRAGI, ut ſatis nondum definitum, accuratius hic diſtinguit.

De mercurii in barometris diuerſis eodem tempore, eodemque in loco diuerſa altitudine HOLLMANNVS p. 227. egit. Tabulas exhibet altitudinum 25. barometrorum diuerſae amplitudinis, quarum vix 2 eaedem ſunt, differentiae vero ad 78 centeſimas digiti londinenſis excurrunt. Oſtendit vero, non poſſe has differentias a mercurii grauitate ſpecifica, vel a calore aut frigore repeti. Vitri vero diuerſitati multum tribuit, praeter ea amplitudini tubi et inaequalitati ſuperficiei. In tubis vero, quorum lumina duas circiter lineas ampla erant, modo aer omnis excluſus eſſet, diuerſitatem nullam obſeruauit, unde peramplos tubos eligi debere cenſet.

ALB. V. HALLER *Experimenta de cordis motu, a* p. 263. *ſtimulo nato.* * Cordis motum, adeo difficilem ex-

 plicatu,

* Lecta d. 10. Nouembr. 1751.

plicatu, maximam partem a ſanguine venoſo redeunte deriuari et ſtimulum, contractionem producentem, exercere, alibi iam ab Ill. Auctore demonſtratum eſt. Nouis hancce confirmat ſententiam experimentis, in id potiſſimum intentus, ut a corde anteriori ſeu dextro, in quem venoſi cauarum venarum ſanguinis confluxus eſt, hunc ipſum ſanguinem auerteret, et hoc facto, num cor illud amplius moueatur, cognoſceret, in primis, cum huius cordis motus illum ſiniſtri cordis, quoad durationem, multum ſuperet. Ligauit itaque venas cauas, cum hac ratione cordis motum compeſci poſſe BARTHOLINVS, BERGERVS, HARVEVSque ſcriberent, ſed experimentum non reſpondit expectationi, cum ſanguis in calido animali in aurem dextram receptus, eam aurem ſtimulare pergeret. Quapropter venam cauam utramque incidit, ſanguineque ex illis, nec non ex auricula ventriculoque dextro, ſollicite expreſſo, mox quieſcere dextram aurem obſeruauit. Eo plus roboris adderetur ſententiae, quodſi quieſcente, ob ſanguinis defectum, dextro corde, praeſtari poſſit, ut cor ſiniſtrum, ſanguinis affluxum adhuc percipiens, mortuo iam dextro, pergat moueri. Reſectis ergo venis cauis, apertaque arteria pulmonari, plene euacuabatur cor dextrum, et ligata arteria aorta plenum ſanguine relinquebatur ſiniſtrum, quod a perpetuo ſtimulo alterne contrahebatur, penitus quieſcente oppoſito, vel leuem tantum, a fibrarum muſcularium continuatione oſtendente motum. Motus cauſam ſtimulum eſſe tandem etiam docuit flatus, in quieſcens cor immiſſus, quippe quo reſtituebatur in illo contractio. Notandum autem eſt, experimentum, quo cor ſiniſtrum ſuperuiuit dextrum, nouies a Cl. Auctore inſtitutum fuiſſe, in felibus, haedisque, canes autem ob reſiſtentiam et agitationes nimias ipſi videri ineptos, interim et

hic

hic denuo vidit, internam cordis ſuperficiem externa eſſe irritabiliorem.

De figuris ſuperficierum fluidarum diſputat SEGNERVS examinatque, quas figuras habere debent guttae plano inſidentes vel non graues vel graues, eae praecipue, quarum ſectiones baſi parallelae circuli ſunt. De his vero figuris nec dici poteſt, niſi deſcribendo calculos, quibus ad illas definiendas peruenit, nec omnino diſquiſitio ea, niſi tota legatur, intelligi, ut hic uberius recenſere illam non valeamus. p. 301.

II.

Iconum anatomicarum, quibus aliquae partes corporis humani delineatae continentur, Faſciculus V. Arteriae pedis. Auctore ALBERTO V. HALLER. Gottingae apud viduam Abrami Vandenhoeckii, 1752. fol. mai. pl. 13. tab. aen. 6.

Qui iam ante hos nouem, et quod excurrit, annos anatomicas dare coepit icones Ill. Auctor, accuratioribus explicationibus illuſtratas, ab eo tempore in iis conficiendis ſtrenue perrexit, ratus tamen, non niſi exquiſita, ſi utilia eſſe debeant, proponenda eſſe, aliquando tardius eam, quam conceperat, ſpem explere potuit. In iis vero proponendis in id praecipue enitebatur, vt, quantum fieri poſſet, vaſorum hiſtoriae eam perfectiorem redderet partem, quae arterias complectitur. Poſtquam igitur arteriae aortae, ſuperiora verſus procedentis ramos, nec non illius, ad abdomen deſcendentis, ramificationes perſecutus eſt omnes; in deſcribenda verſatur arteria iliaca externa, ipſiusque ramificationes maiores aeque ac minores adeo ſubtiliter expo-

nit, ut et nomina ipſis tribuat diſtincta, & varietates
p. 8. earum ſemper ſubiungat. Inter illos ramos primus eſt arteria *epigaſtrica*, quam non ſolum aliquando obturatricem dediſſe obſeruauit, ſed etiam eius ac mammariae internae anaſtomoſes perpetuas eſſe ſcribit, nec non ad hepar cum vena umbilicali ramum eiusdem proceſſiſſe vidit, qui cum hepaticis et veſicae felleae arteriolis fuerit iunctus. Alterum et externum ramum, quem iliacam circumflexam arteriam olim nominauerat, *abdominalem* vocat, ne ex illius nominis, diuerſis ramis impoſiti, iterata repetitione confuſio enaſcatur. Poſt haec ex abdomine progredientem truncum, quem *femoralem*, alii cruralem, nuncupat, ad femur comitatur, *cutaneos externos*, eorumque muſculares et pudendos explicans ramos, *profundam femoris* arteriam porro adducens, quae WINSLOWIO * medius ramus dicitur, ex qua arteriae *circumflexae*, internae et externae, *perforantes* variae, nec non *nutritiae oſſis femoris*, in ipſam eius penetrantes ſubſtantiam, originem habent.
p. 23. Continuatus hicce truncus *poplitea* arteria fit, quae et *muſculares* et *articulares genu*, alias ſuperiores et medias, alias inferiores ſuppeditat, hasque vel externas vel internas dicendas. Vlterius deſcendens in *tibialem anticam* et *poſticam* diuiditur, quarum plures ramuli ſunt, *anticae* nimirum ramus quidam ad genu partim adſcendit, partim alii in tibiales anticos muſculos et digitorum extenſores abſumuntur,
p. 30. partim ad externum malleolum deſcendunt. Ex maioribus ſunt poſtmodum notandi *tarſea* et plerum-
p. 31. que praeſens *metatarſea* arteriae. Quarum prior interoſſeas, poſterior inter alios, plantam pedis *perforantes*, ramos edit. Ipſe tibialis truncus, ad dorſum pollicis ablegatis ramis, ad plantam demergitur, ibique *arcus plantares* et *plantarem pollicarem* de ſe demittit. *Tibialis* vero *poſtica*, variis, ſollicite deſcriptis,

* Expoſ. anat. Tr. des arteres §. 260

ſcriptis, in muſculos vicinos inſertis, ramis inſtructa, *nutritiam tibiae* exhibet, et tunc demum in *popliteam* abit. De qua, praeter muſculares pariter ramos, et *nutritiam fibulae*, notatur, eam ſaepe in truncum anteriorem poſterioremque diſpeſci, qui et variis in locis, conſpicuas facile, anaſtomoſes alunt et *nutritiam calcis* porrigunt. Cum vero nemo dubitet, ſtudioſiſſime et ſubtiliores, inde deductos, ramulos hic, prout moris eſt Cl. Auctori, declarari, tantum monemus, ultimo loco *plantares internas et externas* ex illa diſpergi, harumque tum inter ſe variam eſſe communicationem, tum ad digitos ſuperiori inferiorique in loco diſtributionem copioſiorem, plantarem autem externam pro tibialis poſticae arteriae continuatione eſſe aſſumendam. Sed praeuidemus haud obſcure, fore non nullos, quae peruerſa et contemnenda eſt alias celebrium etiam virorum hallucinatio, qui nimis ſubtiliter pertractatas has partes, praeter illam, quam diſquirentis in mente excitant, voluptatem, nullam habere utilitatem autumant. Sciant vero illi, Ill. Auctorem ex curatius propoſita arteriarum genu et patellae percontatione, earumque cum tibialibus anaſtomoſi prudenter demonſtraſſe, arteriam popliteam, vel vulneratam, vel aneuriſmate affectam, ob has ipſas, nunc detectas cauſas, cum ſpe reſtitutionis circuli ſanguinis ligari poſſe, amputationemque, alias neceſſariam, praecaueri, eodem ſubſecuturo euentu, quem in brachiali arteria ligata obſeruationes docuere. Idem fere de periculoſo tibialis anticae vulnere tenendum eſt, nec non de tibialis poſticae et peroneae inoſculationibus valet, quippe quae ſatis magnae ſunt, easque ligari deſtruique ſine gangraenae metu poſſe, haud improbabilem faciunt fiduciam. Icones additae nitidae et elegantes omnes ramulos referunt et in lineari, quam vocant, deſcriptione, tabulae ſextae addita, arteriolarum plantae pedis decurſum anaſtomoſesque ſigillatim re-

p. 28.
p. 39.

praesentant. Efflagitamus ab Ill. Auctore, ut quas beneuole promisit, extremitatum superiorum arterias, quantocyus edat, quibus totius corporis humani, tum anterioris, tum posterioris superficiei, vasa ostendentes, tabulas se additurum esse spondet.

III.

Tabulae anatomicae quatuor uteri duplicis obseruationem rariorem sistentes ex decreto facultatis medicae argentoratensis in lucem editae a GEORG. HENR. EISENMANNO, Phil. et Med. Doct. Anat. et Chirurg. Prof. Publ. Ord. Argentorati, ex offic. lib. Amandi Koenigii, 1752. fol. pl. 6. tab. aen. 4.

Qui partium corporis humani structuram diligentius disquirunt anatomici, non tantum noua varia a praecedentibus dissectoribus praeteruisa, sed et curiosas partium varietates et monstrosas saepius conformationes deprehendunt, quarum accurata descriptio, cum et in theoria et praxi medica varia inde illustrari possint phaenomena, usu suo non destituitur. Et praesens anatomiae curiosioris specimen, quod uterum duplicem nobis sistit, ita quidem comparatum est, ut non nouitate tantum, sed et utilitate sese commendet, et nostram ideo exigat attentionem. Anno 1751 circa finem ianuarii virginis nouendecim annorum, in nosocomio maiori ciuitatis argentoratensis defunctae, cadauer in theatrum anatomicum deferebatur, in quo prosector Cl. IACOBI duo orificia vaginae uteri, quorum utrumque hymene semilunari praetenso instructum erat, deprehendit, licet reliquae partes in exterioribus pudendis conspiciendae simplices tantum inuenirentur. Excitauit hoc phaenomenon dissectoris attentionem, accurato igitur examine

mine partium genitalium internarum instituto, duplicem etiam vaginam, duplex orificium uteri internum, duplicem tandem uterum inuenit, ita ut septa inter utramque vaginam et inter utrumque uterum deprehensa, ipsis non fuerint communia, sed singulis propria eodem modo, quo mediastinum ex duplici pleura exsurgit et formatur. Margo superior duplicis uteri coniuncti sinuatus et per angulum obtusum quasi diuisus inueniebatur, praeter ea vero quilibet uterus non nisi unica tuba fallopiana, unico ouario et ligamento lato membranoso et altero vasculoso, quod rotundum dicitur, et unico vasorum spermaticorum funiculo instructus conspiciebatur. Cl. Auctor omnia haec a prosectore demonstrata accurate iterum examinauit, ad viuum exemplar delineare curauit, et praeter explicationes tabularum annotationes quasdam et consectaria apposuit, quibus historia partium genitalium et in primis uteri duplicis quodam modo illustratur. Tabulae primae figura prima iconem uteri bipartiti in theatro anatomico olim examinati exhibet, cuius descriptionem Cl. GRAVEL exposuit, * figura vero altera genitalia huius virginis externa labiis eorum diductis conspicienda proponit, qua occasione variae obseruationes de partibus genitalibus externis duplicibus in utroque sexu ab auctoribus citatae repetuntur, nec non aliae de figura et situ hymenis in theatro potissimum anatomico argentoratensi in variis subiectis notatae proponuntur. Tabula secunda genitalia externa, vaginas uterosque duplices reliquasque partes generationi inseruientes annexas, delineatas ostendit, in cuius explicatione praecipuae uterorum bipartitorum obseruationes adducuntur, et primo de uteris, septo quodam in bina caua aut in bina corpora diuisis, paulo post vero de uteris bicornibus agitur. Tabula tertia vaginas uterosque apertos, septo vaginarum sinistrorsum reflexo,

* In differt. de superfoetatione Argent. 1738.

flexo, tabula quarta vero vaginas uterosque apertos, ſepto vaginarum dextrorſum reclinato, ſiſtit, ex quibus iconibus declaratur, internam etiam vaginarum et uteri faciem ita fuiſſe comparatam, ut aliis et ſanis conueniat, et unam cauitatem alteri ſimillimam inuentam fuiſſe. In his binis iconibus inciſionem in uterum ad ceruicem uſque productam deſideramus, quo ceruicis aliquo modo productioris viſi interior ſtructura conſiderari potuiſſet. In annotationibus ad has tabulas varia, quae indolem cauitatis uteri et vaginarum declarant, ex veteribus aeque ac recentioribus ſcriptoribus deſumta ſubnectuntur. Ex hactenus pertractatis itaque uteros bipartitos vel bicornes non adeo raros eſſe declaratur, licet vere duplices rariſſime inueniantur. Reliqua conſectaria ſiſtunt coniecturas, quae ſtatum foeminae a Cl. Auctore indicatae concernunt, ſi forte illa vel in uno utero vel in utrisque grauida facta fuiſſet, et hoc quidem vel eodem tempore vel diuerſis temporis interuallis. Inde vero ad ſuperfoetationis conſiderationem deuenit; haec in veram ſeu exquiſitam et in ſpuriam a Cl. Auctore diſtinguitur, in illa uterque foetus in utero vero continetur et creſcit, in hac alter foetuum uterum ſpurium, alter vero uterum verum occupat: Sic v. c. portio tubae fallopianae dilatata uterum ſpurium exhiberet. In caſu uteri ſpurii ſuperfoetatio fieri poteſt, ſi ouulum unum cauum ſpurium occupat et paulo poſt aliud in verum uterum inducitur ibidemque creſcit, in quo caſu tamen vel neuter foetus perficitur, vel ille, qui in utero ſpurio eſt, vitalis in lucem prodire nequit. In utero ſimplici ſuperfoetationem non fieri poſſe, tribus argumentis euincit LITTRIVS, 1) quoniam orificium uteri poſt conceptionem accurate clauditur; 2) quoniam extremitas colli uterini in grauidis magis verſus inteſtinum rectum vertitur, ex quibus binis cauſis ingreſſum noui ſpermatis virilis in uterum fieri haud poſſe appa-

ret;

ret; 3) quoniam ſi ſperma etiam uterum ingrederetur, tamen utero iam impraegnato ad tubas fallopianas et ouaria deriuari, et nouam itaque conceptionem abſoluere haud poſſet. Haec licet certa et inconcuſſa videantur, tamen Cl. Auctor, ut in oeconomia animali et ſpeciatim in generationis negotio effectus plane ſingulares et vix explicandi eueniunt, ſic et circa conceptionem foetus ſecundarii obſeruationibus aliquid concedendum eſſe putat, quod ratiociniis non aſſequimur, concedit tamen hoc in caſu utrumque foetum vitalem excludi non poſſe, ſed ad minimum unum tanquam abortum reiici debere. In caſu tamen uteri bicornis vel per ſeptum uſque ad orificium diuiſi, aut, uti ex tradita hiſtoria apparet, utero et vagina duplici exiſtente, ſuperfoetatio omnino poſſibilis eſſe videtur. An vero, ut Cl. Auctor aſſumit, felici puerperio duplex foetus viuus diuerſo tempore excludi poſſit, dubium certe nobis videtur, ſi molimina partus et abortuum cauſas accurate perpendimus. Sub examen poſt modum vocatur Cl. PARSON opinio, quod foemina grauida concipere non poſſit, quoniam tuba in grauido utero figuram non intortam, ſed rectam habet, cuius orificium ideo ouario applicari nequit: Sed praeter id, quod foemina grauida in congreſſu cum viro eandem voluptatem ſentiat, qua incuruatio fieri poſſit, ad ſectiones cadauerum grauidarum prouocat Cl. Auctor, in quibus tubae ouariis applicatae inuentae fuerunt. Tandem et curioſam ſuperfoetationis hiſtoriam adducere liceat, quam Dn. LERICHE noſocomii militaris argentoratenſis chirurgus primarius Cl. Auctori communicauit. Foemina triginta ſeptem annos nata die trigeſimo aprilis anni 1748. puerum viuentem maturum adeo facili puerperio enixa eſt, ut poſt horam e lecto ſurgere et domicilium ſuum repetere potuerit. Lochia, quae in praecedentibus puerperiis largiter fluxerant, nunc mox a partu ſubſiſtebant, mammae

nullo

nullo lacte turgescebant, motum in utero adhuc sentiebat, ciborum fastidium et nausea ipsi molesta erant, ita ut, viro in obstetritia arte versato uterum explorante, omnia signa impraegnationis apparerent. Et euentus eandem rem confirmauit, cum foemina illa die decimo septimo septembris dicti anni, filiolam viuam omnino maturam iudicatam in lucem emitteret, quo facto et lochia fluebant et mammae lactis affluxum ostendebant. Ex hac igitur superfoetationis historia, cuius fidem dubiam reddere non possumus, apparet, foeminam hanc eo, quo puerum peperit, tempore medium gestationis filiolae tempus egisse.

IV.

De partu gemellorum coalitorum. Diss. inaug. GODOFREDI CHRISTELL. Argentorat. 1751. 4. pl. II. tab. aen. I.

Tenellis in utero inclusis corporibus ob innumeras causas tristissima fata accidere posse, Cl. Auctor, qui scientiae illi, quae manu parturientibus medetur, Argentorati operam dedit, singulari quodam casu illustrat. Quo autem praeternaturales generationis et partus mutationes rite cognosci et explicari queant, anatomicam et physiologicam partium, huic negotio in corpore foeminino naturaliter dicatarum, considerationem praemittendam esse, putauit. Conceptionem deinde quod attinet, haec, si tantum unicum ouum maturum in uterum defertur, unica fit, si vero duo aut plura oua uno eodemque coitu in uterum descendunt, gemellis, trigeminis pluribusque foetibus foecundabitur foemina; at, quando alio tempore et praesente grauiditate per nouum concursum noua fit impraegnatio, tunc superfoetationem patitur, quod quidem negotium in utero simplici vix perfici, sed

in duplici commodius fieri posse videtur. Talem uterum duplicem, in duo caua exacte distinctum, duobus orificiis cinctum et vagina qualibet singulari præditum reperit et ostendit EISENMANNVS, anatomicus argentoratensis celeberrimus. Quando foetus per certum determinatumque tempus in utero gestus per solas causas mechanicas a parte tam sui ipsius, quam matris absque alieno auxilio excluditur, *partus* erit *naturalis*; qui vero non amplius a natura sola, sed artis auxilio peragitur, *difficilis*; qui sola tandem obstetricia opera absoluitur partus, *præternaturalis* est iudicandus. Gemellorum statum in primis in utero quod attinet, eorum conceptio, gestatio, nutritio et partus eodem modo, uti in simplici foetu, se habent. Gemelli, licet seiuncti et separati in utero concipiantur, tamen ob varias causas matricem grauiter afficientes, inter se inuicem concrescunt. Sunt vero gemelli coaliti vel *perfecti* vel *imperfecti*. In *perfectis* omnia organa et membra externa completa, duplicia et fere semper rite formata sunt, et solum modo in hac vel illa corporum parte nexu quodam adunati sunt, quamuis in interioribus viscus unum vel alterum confusum et simplex, multa tamen etiam duplicata inveniantur. In *imperfectis* unus quidem foetus ex omnibus membris constat, alter vero mutilus, mancus nec omni corporis sui parte completus alteri quodam in loco adhaeret. Prioris et posterioris generis historias summo studio collectas tradit Auctor. Hi autem gemelli coaliti, et perfecti et imperfecti, quia a communi et consueta mechanica corporum structura recedunt, et ob deformitatem quosuis in admirationem ducunt, ita, ut unus alteri illos monstret, pro monstris habendi sunt. Etsi interim quorundam foetuum coalitorum modus et causa cognosci nequeat, Auctor tamen eam sententiam, qua omnia monstra per accidens et mechanicam quamdam mutationem oriri, asseritur, assumit com-

motus

motus uno exemplo gemellarum ab umbilico usque ad sternum coalitarum, quae anno 1750 Argentorati, Experientissimi DN. D. WEIGENII opera feliciter utero extractae fuerunt, et ideo de ipsarum concretione coniecturas proponit. Duo nempe oua uno coitu foecundata et ab initio separata in uterum delata fuerunt; at, accessione horum nimia et appressione forti, membranae oua componentes in loco sui accessus affrictae, attritae tandemque ruptae sunt et in unum deinceps amplius et commune inuolucrum, cui uterque foetus includeretur, confluentibus simul aquis, coniunctae fuerunt membranarum laciniae. Nuda sic binarum harum puellarum, aduersis pectoribus sibi adiacentium, corpuscula facili ex causa arctissime applicari et conglutinari potuerunt. Et quoniam mollibus connectebantur partibus, et spatium cohaesionis manus latitudinem non superabat, causam et vim comprimentem non adeo fortiter, nec ita diu, primis tantum temporibus in corpora tenella egisse eaque conglutinasse, probabile est. Huius coalitionis vero causa mediata et specialis nulla dari potuit, licet mater accuratissime examinata fuerit. Obliuiscendum hoc loco non est phaenomeni cuiusdam, quod nempe ex coalitis gemellis perfectis plures gemellae, quam gemelli, aut etiam puellae cum puerulis magis concrescant. Num forte in foemellarum molliori et teneriori textura, qua facilius compingi possunt, ratio lateat, an, quia plures puellae, quam pueri nascuntur, frequentiores coalitus in illis quoque obseruentur. Quomodo vero medicus obstetricius in eiusmodi foetuum partu sese gerat, ex experientissimi WEIGENII operatione in hoc exemplo instituta aliquo modo cognoscere licet. Erat autem foemina, viginti nouem annos nata, per plures horas in partus doloribus occupata, aquae effluxerant, tres pedes infantiles extra orificium uteri exerti fuerant; obstetrix duobus pedibus comprehen-

sis

ſis unum infantem ad femora usque extraxerat, ſed ulterius promouere non potuerat. Aduocatus in auxilium WEIGENIVS foeminam in mortis agone et foetus iam mortuos inuenit, ſtatim tamen exploraturus omnia, eosdem manibus extrahere tentauit, ſed, varia opera fruſtra adhibita, tandem intellexit, hos gemellos coalitos eſſe. Duo igitur femora unius infantis manu ſiniſtra et pedem alterius dextra prehendit, meditans, quodſi unum infantem admodum profunde et alterum magis alte traheret, caput ſic primi infantis ad collum et pectus ſecundi ſeſe inclinare et alterum caput ſuum illi prioris imponere poſſe. Sic eo modo foetus ambos quadrantis horae ſpatio extraxit feliciter. Infantes extracti gemellae perfectae omnibus partibus expletae, pulchrae et magnitudine et obeſitate ſibi ſimiles ab infima thoracis et ſterni regione usque infra umbilicum coalitae et aduerſa facie mutuo amplexu quatuor brachiorum et genubus applicatis coniunctae erant, uti icon illas delineatas ſiſtit. In umbilicum communem ex unica placenta unicus funiculus craſſior, una vena capaciſſima et duabus arteriis amplioribus dotatus, deſinebat. Vena tamen haec ſimplex in introitu ſuo per umbilicum in duos ramos diuaricabatur, ita, ut quaelibet puella ſua vena peculiari gauderet. Mater ipſa harum gemellarum primipara fuit, et durante puerperio etiam optime ſeſe habuiſſet, niſi ob iram et terrorem in vitae periculum deducta fuiſſet. Ex his tamen etiam fluctibus ſalua euaſit et denuo grauida facta ob graues rixas abortum paſſa eſt. Uti vero litterae publicae annunciarunt, haec eadem menſe aprili 1752. felici partu infantem ſanum emiſit. Interna harum gemellarum fabrica indagari non potuit, quoniam in muſeum regium pariſienſe iuſſu regis delatae fuerunt. Colligit itaque tantum Auctor, has gemellas per integumenta ac muſculos abdominales cohaeſiſſe, et ex analogia ſimilium gemellorum et vaſorum

rum umbilicalium diſtributione hepar unicum in ipſis adfuiſſe, hariolatur. Quaeritur tandem, utrum hae puellae coniunctae, ſi viuae in lucem editae fuiſſent, a ſe inuicem ſeparari potuiſſent, an, ita unitae permanere debuiſſent et tamen vitam ſanam et longam vixiſſent? Utrumque ſaltem non impoſſibile videtur, ſed tamen propter varia incommoda et moleſtias vix euitandas vita miſera ducenda fuiſſet.

V.

Acta phyſico medica Academiae Caeſareae Leopoldino Carolinae naturae curioſorum, Vol. IX. acced. appendix et tab. aen. 13. Noriberg. impenſ. B. W. M. Endteri Conſortium. 1752. 4. alph. 2. pl. 6. app. alph. 1. pl. 16.

Licet iuſto tardius in lucem prodierit nonum hocce actorum volumen, cum anno tamen, proxime elapſo, primum effluxerit ſeculum, ex quo fundatae et ordinatae fuerunt huius academiae rationes, primusque conſtitutus illius praeſes, apud animum conſtituit Ill. BVCHNERVS, qui nunc academiae praeeſt, debitam huius felicitatis memoriam recolere et conſeruare, ideoque primam voluminum decuriam, proxime edendo decimo volumine, finire atque complere. Quam ob cauſam academiae huius naturae curioſorum collegae grauiter vehementerque rogantur, ut intra hoc exiguum temporis ſpatium tanto feſtinantius ſtudioſiusque obſeruationes ſuas tranſmittant.

Ex inſigni in hac parte contentorum, omni fere phyſica medicaque eruditione refertorum, capitum numero nonnulla modo prolixius recenſere, alia quoad titulum tantum indicare, alia denique ſilentio plane praeterire conſtituimus, ne nimis longi ſimus.

De

De ruptura inteſtini ilei, a violenta corporis ſurſum facta diſtenſione ſingularem, nec ita frequentem caſum deſcripſit ALBRECHTVS. p. 8. In *herniae inguinalis incarceratae ſectione*, diſſectis integumentis, vidit KALTSCHMIDIVS in ileo denudato nigram maculam, illudque cum muſculis ac rupto peritonaeo firmiter cohaerens, et repoſitionem renuens, quare illam conſulto neglexit, veritus, ne partes ilei gangraenoſae, abdomini immiſſae, anceps vitae periculum cum ſphacelo et morte commutarent. Admota igitur inteſtinis denudatis eſſentia opobalſami et balſami peruuiani, adhibitisque cataplaſmatibus, ilei partes gangraenoſae multum ichoris cum foetore fundebant, faecesque recluſas ruptae dimittebant; applicato poſtea aperturae ilei balſamo de copaiua pus benignum adparebat, foetorque ſenſim imminutus tandem diſparebat. Apertura haec pollicem admittens, colore nunc rubro erat conſpicua, ſpemque faciebat, ut intra paucos dies vulnus conſolidaretur. Verum aperturam ilei occludere, dolores denuo accedentes prohibebant. Clauſo itaque circum circa vulnere, apertura ilei intacta relinquebatur ſaepius aſſumta immutata emittens. Hic etiam praeſens ſtatus, aegrum domeſticis negotiis commode ſatis intereſſe, patitur. p. 12. In *cadaueris ſectione*, praeter alia, inuenit Cl. FVRSTENAV, inteſtina inflammata, coeco, appendice vermiformi et valuula, quae a BAVHINO nomen accepit, plane deſtituta, inque ventriculi fundo foramen quoddam pulmonesque ſugillatos lobis eorum mediante diaphragmate, quod perforatum erat, hepati accretis. p. 16. De *mola ingentis magnitudinis et ponderis* poſt quindecim tandem annos lethali, p. 20. aliamque de *hydrocephalo* poſt primum aetatis annum lethifero, hiſtoriam recenſuit TREYLINGIVS. p. 23. De *aſae foetidae anthelmintica virtute* WOLFFIVS diſſeruit. p. 41. *Hiſtoriae naturalis ſubterraneae agri giengenſis eiusque viciniae* ſpecimen MOHRIVS propoſuit. p. 120.

p. 184. poſuit. *Inſolitam nimiamque, a ſcabie retropulſa ortam, purpuraque rubra efflorescente curatam, ſternuta-*
p. 187. *tionem* commemorauit Cl. IOERDENS. De *ſalicum roſis fictis, neque bonorum neque malorum nunciis* ſermonem inſtituit ſupra nominatus ALBRECHTVS. En phaenomeni huius cauſam: vernali tempore praegreſſas ſolis blanditias ſaepe rudior excipit aeris intemperies, qua in tenerioribus vegetabilium partibus copia nutritii ſucci, ſolis calore iam in actum moti, inſpiſſatur et in ulteriori progreſſu impeditur; hinc perit elaſticitatis vis, fibrillae vaſculaque conſtringuntur, rigida fiunt; hinc ſurculi et his adnata tenera adhuc folia in debitam longitudinem excreſcere haud valent, unde ea minora, craſſiora, et copioſe in unum quaſi locum per circulos contiguos ita collecta inueniuntur, ut roſae figuram, ſatis tamen imperfectam, referant. Aeſtiuo vero tempore, praegreſſa pluuiarum copia et ſubito orto calore continuo eadem ſaepe in vegetabilibus accidit mutatio, quo minus in iuſtam longitudinem ſingulae eorum partes extendantur. Cum ~~autem~~ unius rei plures aliquando eſſe poſſint cauſae, ab inſectis quoque eundem in plantarum partibus ſtatum produci poſſe, con-
p. 199. cedit Cl. Auctor. De *pleuritide per inſtitutam ſexto demum die venaeſectionem feliciter curata* caſum retu-
p. 223. lit Cl. FVRSTENAV. In *anatomicis* hominum *diſſectionibus* non nulla ſingularia inuenit CRELLIVS. v. c. in *cranio peculiarem oſſium canalem* deprehendit; arteria namque carotis, quae prope ſellam turcicam, ad interiora cerebri perrectura, aſcendit, canali ſtrictius incluſa erat; purgatis poſt ea oſſibus, apophyſes clinoideas anteriores oſſis ſphenoidei ſtatim pone foramen opticum inſuetum hocce foramen diametro magnitudini arteriae carotidis reſpondens, dimiſſa prope extremum marginem ex parte inferiori columna oſſea, lateribus ſellae equinae affixa, efforma-
p. 226. re conſpexit. Aliam de *appendice vermiformi* inte-

ſtini

ſtini coeci ſiſtit relationem; coeco enim aperto orificium huius proceſſus ita ampliatum erat, ut minimi digiti apicem commode recipere poſſet, cauumque eius faecibus refertum apparebat. Quo phaenomeno uſum illius, dum in fetu pro receptaculo faecum habetur, confirmari cenſet Cl. Auctor. Porro etiam p. 227.
ſingularia non nulla circa *uterum* et *ouaria* obſeruauit. Vidit enim in dextri ouarii anteriore parte globoſam, piſi minoris magnitudine, excreſcentiam, a tenui paruoque petiolo ſuſpenſam; ac in eodem quoque latere a ligamento uteri lato ſimile corpuſculum dependens, priori ſimile, ſed pellucidum inuenit. Quae utraque, cum ad ouula referre locus, in quibus radicata haeſerunt, non concedat, illa quoque, aliis in ouariis notata, pro ouulis non eſſe reputanda contendit, potiusque ad tumores cyſticos eas excreſcentias referendas eſſe, aſſerit Auctor. In *claudi-* p. 235.
cantis mulieris cadauere praeter alia, hic deſcripta, utriusque oſſis femoris articulatio notari meretur. Haec enim non in acetabulis, utpote quae magis plana erant et porrecta, ſed extra haec fuit; dum capitula horum oſſium iliacis oſſibus ope ligamentorum capſularium iuncta et contigua inueniebantur. Oſſa ilei circa totam mediam partem, in primis verſus os ſacrum, adeo ab attritu tenuia erant, ut omnino pellucida eſſent. Extrorſum in iisdem oſſibus ſupra inciſuram magnam fouea leuis, pollicis fere latitudine deprehendebatur, circa quem locum capita femoris muſculis et ligamentis illis vaginalibus laxe iuncta obſeruabantur, ut in inceſſu ad altiorem iliacorum partem aſcendere potuerint. Sub hac fouea duo proceſſus breues planique, fere quadrati, in conſpectum prodibant, e qua etiam robuſtiſſima ligamenti capſularis pars originem ducebat. Acetabulum in utriusque oſſis anteriore parte erat, ita ut quaſi in ſolo oſſe pubis iſchiique locum ſuum haberet, et loco figurae rotundae trianguli aequi lateralis

 figuram

figuram oſtenderet. Orae acetabulorum ad modum humiles erant, neque glandula illa Hauerſiana magna, ſed loco huius ſolum tunica adipoſa ibidem reperiebatur. In utroque praeter ea latere robuſtum illud teres ligamentum, et in femoribus fouea, cui illud inſeritur, deficiebat; colla oſſium non ſolum valde breuia, ſed et horizontaliter fere protenſa conſpiciebantur, ita, ut trochanteres maiores aeque alti ac femoris capita fuerint. Ligamentorum capſularium interna tunica incipiebat ab ambitu acetabuli, et cum tunica externa in forma vaginae inter muſculos ad femoris caput pergebat, et dein reflectebatur, ubi firmiter adhaerebat, hinc vero ultra collum femoris progrediebatur. Deinceps vero terminabantur haec ligamenta utrinque in trochanterem maiorem; externa quidem tunica inferiorem comitabatur, ſed ita, ut paulo ultra ambitum deformium horum acetabulorum atque ultra trochanteres maiores lateraliter ſe multum extenderent. Ligamenta itaque haecce vaginam formabant robuſtam a femorum lateribus ad
p.244. acetabula. *Modum, quo cedria eiusque aqua* praeparari ſolet, docuit Cl. WALLERIVS. Ex pini vel abietis reſinoſis pinguibusque partibus, radice praecipue, deſtillatur eliquata reſinoſa materia et oleum. Hanc materiam, quia eandem a cedri arboris reſina olim obtinuerunt, cedriam appellarunt veteres, alii picem vocant. Cedria vero in duritiem coquitur, vel exſiccatur, unde alii priorem picem liquidam, poſteriorem coctam vero, ſolidam picem dixerunt. Duplici modo cedria in Suecia et Norwegia deſtillari ſolet. Venalis atque communis ſequenti praeparatur ratione. Formatur cauitas conica inuerſa, in loco argilloſo, quae interne craſſo corio vel cortice abietis ita obducitur, ut exterior rugoſa corticis pars exterius verſus argillam vertatur. In fundo coni foramen relinquitur apertum, infra quod vas recipiens ponitur. Ex hoc foramine erigitur cylindrus,

de

de iuniori recenti arbore desumtus, qui supra conum eminens, sub ipso opere est mobilis. Frustulis minoribus abietis pinique pinguioribus, per aestatem probe exsiccatis, arcte impletur cauitas, conus dein tegitur mixtura quadam argillacea, vel recenti turfo, ita tamen, ut cylindrus supra emineat et pro lubitu deprimi eleuarique possit. Accenditur ignis in medio, et cedria crassior per foramen exstillat in vas recipiens. Hac ratione praeparatam cedriam examinauit Cl. Auctor, obtinuitque destillatione aquam acidam, oleum album, aliudque obscure rubrum, tandemque caput mortuum. Aquam dein seorsim disquisiuit, et ex variis, quae instituit, experimentis, conclusit, eam acidissimam esse ex regno vegetabili sine fermentatione paratam. Album oleum non semper obtinetur, recens debet esse cedria, hoc vero urentem, cum quadam adstrictione, excitat saporem, ignem alit, cum spiritu nitri GLAVBERI vix calorem excitat, sed ambo placide inter se uniuntur. Rubrum oleum clarum est et tenue, diutius asseruatum spissescit, aquae destillatae innatat, in igne flagrat, in alcohole vini submergitur ac in fundo resinosum fit, non tamen ab eo tingitur spiritus, cum spiritu nitri fumante coagulatur et parcissima diuturnior vero, fit ebullitio. Caput mortuum durum est et fragile, ignem, carbonibus iniectum, concipit, non vero flagrat, nec fumat. Aquae huius cedriatae et purae aquae anaticae partes inter se mistae, digestione praegressa, fortiorem, quam cedria, saporem excitabant. Euaporationi tandem exposita cedriae aqua, unciae duae reliquerunt extracti acidi, instar aceti, sed cum grata quadam amaritie, drachmam unam. Ex his sequentia cogit corollaria WALLERIVS: 1) in aqua cedriata partem adesse gummosam; 2) principium salinum acidum; 3) oleosi quicquam cum gummosa parte aquae acidulae immisceri; 4) medicam aquae cedriatae virtutem et acido

ſalino principio, et oleoſo cum gummoſo tribuendam eſſe; 5) aquam dulcem cedriam, licet coctam, quodam modo tamen ſoluere atque deſtruere poſſe, quod in primis ex nauigiis et ſcaphis picatis patet. Cedria nobilior, quae rariſſime ad exteros exportatur, ſequenti paratur modo. Exſtruiur furnus duplici conſtans fornice, uno intra alterum contento. In fornice anteriore eriguntur ligna pinguia, de pino caeſa, trium fere ulnarum longitudine. Fornix interior bene clauditur, exterior impletur ligno, quod accenſo igne in cineres comburitur, calore hinc proueniente et in interiorem fornicem tranſeunte, expellitur omnis cedria e ligno, in interiori fornice contento, ſimulque et iſta ligna in carbones mutantur. Hoc artificio habemus ſeparatim ea, quae prius, cedriae vulgari confuſim immixta per analyſin obtinuit Cl. Auctor. Nempe 1) ſuperne natat oleum tenue, pellucidum, flauo fuſcum, cui aliud craſſum, albidum, et quaſi coagulatum immixtum eſt, Ex hoc oleo deſtillatione acquiritur oleum, *templinum* dictum, quod oleo terebinthinae, de reſina abietis deſtillato, longe eſt praeſtantius; licet enim ſit penetrantiſſimum, minus tamen eſt calidum; 2) ſub oleo reperitur aqua acida, quae fere duplex eſt, alia nigro viridis, alia fuſca, utraque oleoſa; 3) ſub aqua tandem habetur ipſa cedria, quae vulgari longe eſt praeſtantior. Ex his concludit Auctor, aquam cedriatam ex hac nobiliori cedria paratam, ut pote tenuiori oleo et aqua ſalina priuatam, minime eandem habere virtutem, quam aquam cedriatam, de
p. 253. viliori cedria praeparatam. Aliam de *ſtella reguli antimonii* obſeruationem tradidit WALLERIVS. Regulum antimonii martialem baſi horizontaliter diffregit, ac ubique corruſcantes baſi parallelos deprehendit radios, illis ſimiles, qui in huius ſuperficie quoque inueniuntur. Et quo de hac intrinſece apparentis ſtellae figura, cuius exiſtentiam LEMERY aliique

que in dubium vocarunt, certior ad huc fieret, alia iterum ratione rem pertractauit. Ferreo namque cuneo ita eundem diffregit, ut secundum longitudinem per medium radiorum oppositorum quorumcunque ac per axin esset bipartitus; nuncque apparuit quaeuis dimidiata pars coni instar ramosae arboris, a basi ad apicem, eo modo, ut axis truncum rectum, minima quasi cauitate donatum, repraesentaret, cui trunco ita appositae et accretae erant lamellae regulinae, ut radios vel ramulos arboreos, versus apicem coni parum reflexos parumque descendentes accurate referrent. Si vero hanc antimonii arborescentiam obseruare quis velit, sequentia non negligat: 1) parandus est regulus mole maiore, ad aliquot unciarum pondus; 2) eo respiciendum est, ut regulus cum scoriis quam maxime ferueat prius quam in conum fusorium effundatur; 3) obseruandum, ut sectio coni regulini accurate transeat per medium cuiusdam radii stellae et per axin ac centrum. Hanc autem stellam non e scoriis vel nitro, tanquam imprimentibus, deducendam esse Cl. Auctor existimat, tunc enim modo superficialis esset, sed potius a puritatis gradu ipsius reguli, eiusque partium positu ad se inuicem, sulphurea parte nitro consumta atque mixta. Regulus enim antimonii stellatus nunquam cum nitro ulterius detonare solet, quia sulphurea portione destituitur; si vero ille diuturniori igni committitur, stellam amittit; huic si iterum parum antimonii crudi additur, denuo stella restituitur, crassiori sulphure, ex parte antimonii addita, mediante nitro denuo absumto. IOHANNES DE GORTER de vario *sustentaculorum usu* egit. Partibus solidis iisdemque mobilibus inest contractio automatica, estque in iis vitalis actio adcurtans, alterne agens et se dimittens. Hae fibras reddunt breuiores, adiuuanturque externa aeris sustentatione. Interno autem humorum impetu distenduntur, p. 316.

 ut

ut inter causas adducentes et extendentes habeatur aequilibrium. Quae itaque auxilia hanc nimiam distensionem cohibent, vel factam adducunt, sustentacula ab Auctore dicuntur, quamdiu non omnino impediunt dilatationem per causam internam faciendam, nec suffocant vitalem motum. Tam valida enim sustentatio potius ad compressionem est referenda. Sustentantia ergo adiuuant effectus, qui ex fibrarum contractilitate automatica motuque vitali proueniunt, nimiamque distentionem, a causa interna inductam, cohibent. Quae autem partes distendente elastica virtute donatae sunt, ut nerui, cartilagines, pulmo, a sustentantibus in sua actione impediuntur. Patet hinc sustentationem non omnibus in partibus eundem praebere usum, quod plurimis exemplis probat Cl. Auctor. Ita cellulosa tela saepissime ob sustentaculi defectum vel reditum humoris impeditum ultra modum distenditur, humoresque in se colligit, quod egregie aequabili et modica externa sustentatione praecauetur. In capitis morbis non multum iuuant sustentantia, si autem cranii portio sublata est, omittenda non est sustentatio, ne excrescentia fungi fiat. Sanitati magis conducit, liberum relinquere pectus eiusque automaticam dilatationem nunquam impedire, damnosis thoracibus. Abdominis autem sustentatio ut in uniuersum, ita in primis in infantibus utilissima habetur, ut et in grauidis, p. 335. puerperis e. s. p. Naturalem *krakatizae* historiam I. B. DE FISCHER tradidit. Eam, quam BRÜCKMANNVS in commercio Noribergensi an. 1741. p. 180. dedit figuram et descriptionem non mancam modo, sed omnino falsam esse existimans, aliam huius zaphyti cartilaginoso-coriacei, plani, in octo extremitates resoluti, iconem exhibuit Auctor, ex qua etiam optime ipsa eius forma atque habitus intelligitur. In addita vero nota monet BÜCHNERVS, krakatizam primam esse et secundam polyporum speciem,

ciem, quas RONDELETIVS exhibuit. E. F. BLANCHOT singulare *monstrum sine collo et spina dorsi* natum, descripsit atque delineare curauit. Praeter alia curiosa plura notamus modo, in dextra thoracis cauitate cor cum pericardio diaphragmati incubuisse, inclinato eius apice versus mediastinum, ac ventriculo dextro costas, sinistro autem pulmonem attingente; pulmonem omnem, qui dextram cauitatem replebat, sub maxilla inferiori statim incepisse, laryngem per asperam arteriam cum tubulis bronchialibus ita coniunctam fuisse, ut quinque eius cartilagines immediate cum pulmonum substantia cohaererent; unum modo adfuisse pulmonis lobum, inque sinistra thoracis parte ea contenta fuisse viscera, quorum sedem natura abdomen alias esse voluit. Et ventriculo quidem ac intestinis tenuibus, lieni atque hepati per diaphragmatis singularem aperturam cum abdomine fuisse communicationem, inque hoc cauo stupendam hepatis molem ac crassa intestina habitasse. Occipitis os, sine omni intercedente vertebra, firmiter, nulla articulatione praesente, cum sacro osse concreuisse, sacrum vero os suam naturalem habuisse figuram, nisi quod eam magnitudine multum superaret, ac ex utroque latere duodecim costae prodirent. MATERNVS DE CILANO *cor semicartilagineum* vidit, cuius externa lamina carnea erat, subiecta lutei coloris vere cartilaginea, tertia iterum carnea, cum qua concreuit quarta cartilaginea, quinta, internam cordis superficiem inuestiens, tenuis erat atque carnea. *Duas felleas vesiculas* in infante inuenit IOH. IAC. HVBERVS. Hepatis sulcus pro recipiendis vesiculis simplex erat, latior tamen, quam naturaliter esse solet. In eo magna primum conspiciebatur vesicula, communi membrana obtecta, cum duplici fundo, seiunctim propendente, dum media pars atque collum simplicia adhuc adparebant. Rescissa externa tunica non nisi telae cellulosae ope con-

p. 350.
p. 357.
p. 383.

nectebantur binae; ſeparando vero deinde omne cellulosum in conſpectum prodibant duae diſtinctae ac integrae veſiculae. Cyſticorum ductuum quiuis ad aliquot lineas ſeiunctus incedebat, mox vero ad angulum confluebant acutiſſimum, et ita demum cyſticus ductus communis iter ſuum abſoluere pergebat, hepaticoque ductui inſertus, cholodochum producere adiuuabat, ut a communi illo ductu cyſtico vel recipi bilis hepatica et ad veſiculas vehi, vel effuſa e duplici conditorio cyſtica, duodeno infundi poſſit. De *ligamento hepatis ſuſpenſorio*, *venaque umbilicali* notauit Cl. Auctor, hancce cum peritonaei expanſione incedere, ſecundum lineae albae directionem et rectiſſima vere via aſcendere, vixque in iunioribus, maxime in fetubus, dextrorſum vergere, nec muſculis abdominalibus eam arcte applicatam eſſe, prout in adultis, ſed quam primum illa umbilicum fetus penetrauerit, recedere cum productione peritonaei a pariete abdominis, et recedendo ab umbilico magis magisque penetrare interiorem abdominis] cauitatem, usque dum vena peruenerit ad ſulcum, in hepate exſculptum, dum inter ea peritonaei productio et cum vena umbilicali incedat, et lineae albae et diaphragmati et conuexae hepatis parti et fiſſurae eius accreſcat, ligamenti ſuſpenſorii nomine. Hoc ligamentum non modo ad hepar terminatur, ſed ad umbilicum usque ſe protendit in iunioribus, dum ibi, aliquot linearum latum, prodiens, lateſcendo et cum vena incedendo ad hepar accedit, ſicque fere triangulum acutum format. Per aetatem vero haec omnia mutantur, ut accurate Cl. Auctor deſcripſit. Porro etiam de *ſitu veſiculae felleae*, et quoad fundi eminentiam extra hepatis lobum, et quoad fundi altitudinem ratione ceruicis plura ex cadauerum comparatione adduxit, eamque rem pro diuerſa aetate
p. 388. diuerſo modo ſe habere, oſtendit. *Muſculos gaſtrocnemios*, *ſoleum* atque *plantarem*, albos, nullo rubedinis

nis vestigio praesente DELIVS vidit. Idem Cl. Auctor *fistulae ani completae, in febre quartana sine sectione curatae historiam* tradidit. Iniectionem decocti nicotianae saturati cum oleo ouorum et myrrhae per deliquium mixti adhibuit, ano interim linteo obturato, ita, ut liquor iniectus diutius in fistulae sinubus remanere potuerit; turundula etiam claudebatur illa, imposito simul emplastro saponato camphoroto, quod BARBÈTTE inuenit. Huic liquori iunxit dein agrimoniae et veronicae decoctum, nec non myrrhae et succini essentiam, atque balsamum de copaiua. Idem DELIVS de *lapidum gemmarumque phosphorescentia* disseruit. Lapides pretiosos, in Saxonia Bohemiaque erutos, ut smaragdum, hyacinthum e. s. p. experimentis adhibuit, hosque inuicem adfrictos difficillime lucis speciem spargere animaduertit. Affricuit autem eos dein in hypocausto tenebricoso fornaci ferreae et calidae, atque tunc perpulchre apparuit phosphorescentia. Egregie vero lucem sparsit smaragdus, vel potius fluor smaragdinus, qui etiam quarzum viridescens appellatur, frictione litteras pinxit, quae in calida fornace per aliquot horae minuta constanter phosphorescebant, indicio, ut Auctor putat, lucis huius causam in actione acidi salis communis et phlogisti tenuioris, sulphuris speciem constituentis, latitare; forte etiam ipsius electrici ignis veram causam in eo quaerendam esse existimans. *Petrefacta agri ducatus Coburgensis* descripsit ALBRECHTVS.

p. 390. p. 389. p. 401.

In appendice continetur 1) *Historia podagrae Emin. Cardin. Com. a* SINZENDORFF. *conscripta a* IO. GOD. DE HAHN. Recusa modo ea hic est, primo enim prodiit Norib. 1751. 4. Recensionem dedimus superius *. p. 1.

2) VA-

* Vid. comment. nostr. Vol. I. Pars. II. p. 203.

p. 33. 2) VALENTINI ERNESTI EVGENII COHAVSEN *meditationes de noxa timiditatis in curatione haemoptyſeos.* Non nullos Auctor adducit caſus, ubi remedia, quae validiorem adſtringendi virtutem habent, in pulmonum haemorrhagia adhibita, noxas attulere. In pulmonalibus enim veſiculis ſanguinis relinquuntur grumuli, qui, in corruptionem abeuntes, phthiſin hecticamque facillime inferunt. Hinc concludit, peſſime agere in haemoptyſeos curatione medicum nimis timidum, ſi purpuream animam mox ſimul prodituram ſuſpicatur, eamque adſtringentibus incarcerare ſtypticisque ligare incautus tentat. Peccat porro timore nimio medicus, quando ex copioſius reiecto ſanguine, vaſa admodum depleta et vires plane deiectas fore exiſtimat, ideoque venaeſectionem inſtituere non audet. Sane ſi poſt haemoptyſin, a quacunque fere cauſa ortam, pediſſequa phthiſis praecaueri debet et poteſt, nulla apriori medicina id impetratur, quam prudenti, ea tamen non timide adminiſtrata, frequenti phlebotomia. In hac etiam ſola quaerenda Cl. Auctori videtur prophylaxis eorum, qui iure haereditario a natiuitate ad phthiſin ſunt diſpoſiti.

p. 59. 3) PHILIPPI ADOLPHI BOEHMERI *obſeruatio de ſarcomate uteri, ſubiuncta diſquiſitione, qua praeſtantia forcipis Chamberlaynianae in paragomphoſi capitis foetus in partu confirmatur, et quid de recentiſſimis Levreti ferramentis atque forcipe Bingiana ſentiendum ſit, indicatur.* Quatuor filiorum mater in quarto puerperio an. 1742. incipientem in dextro latere, et per interualla redeuntem, fixum dolorem, cum ſucceſſiuo abdominis augmento pondereque ſentiebat, poſt ea quam imperita obſtetrix violentam placentae, praeter naturaliter ipſius utero adhaerentis, extractionem fruſtatim peregerit. Lochiorum fluxus eo tempore ex parte defecit, inde factum, ut aliquot annis

annis propter menſium obſtructionem, impeditasque alias naturales excretiones, ſpaſmis inferiorum partium agitata et ophthalmia vera excitata fuerit, quae ſuffuſioni anſam praebuit. Ipſe nunc Cl. Auctor acceſſitur, ſua medendi methodo obtinuit, ut fluxus menſtruus rediret, et diſcuſſa oculorum inflammatione incipiens ſuffuſio ſenſim imminueretur. Sterilis huc usque mulier an. 1746. rurſus concepit, et appropinquante partu, qui unico ſaltem niſu, ruptura membranarum ſtatim contingebat, obſtetrix, facta exploratione, caput foetus intra oſſa pubis iam illapſum ſentiens, partum mox ſubſequuturum promittebat. Verum permanſit caput fetus hoc in poſitu ultra diem noctemue, nullis amplius ad excluſionem fetus ſuccedentibus conatibus. Vocatus tandem Cl. Auctor, vidit abdomen ita propendulum, ut umbilicus parturientis dextram attingeret patellam, foetumque iam mortuum eſſe, ex ſignis collegit, capitisque paragomphoſin deprehendit. Tentauit pluribus remediis motus uteri abiectos reuocare, ſed ſine omni effectu. Inter ea a muliere intellexit, eam per quinque annos ſucceſſiuum incrementum, et in hypogaſtrica dextra regione corpus ponderoſum atque mobile percepiſſe, indeque coactam fuiſſe, tempore in primis grauiditatis propendulum ac inaequalem ventrem faſcia ſuſpenſum tenere. Huius itaque excedentis expanſionis occultam cauſam in utero adhuc latitare ſuſpicatus eſt Cl. Auctor. Interim fruſtra adhibitis remediis, fruſtraque tentatis encheiriſibus, quibus caput foetus immobile e loco mouere conatus fuit, ob increſcentem virium proſtrationem, omne praeſidium in ferramentis collocauit, extractionem capitis ſuſcepit, applicatisque duabus feneſtratis forcipis lamellis illud feliciter peregit. Praeternaturalis vero remanebat abdominis expanſio, eiusque nodoſa durities vel alium adhuc in utero fetum, vel corpus quoddam molare ſubeſſe, indi-

indicabat. Dextram itaque in uterum immisit, qua circa limbum orificii uterini dextrorsum corpus carnosum, tactui resistens, superiori latissima parte fundum uteri attingens, detexit. Hanc autem excrescentiam intactam reliquit, et modo situm corporis quietum commendauit, lataque fascia abdomen leuiter comprimere iussit. Loco fluxus vero lochialis serum sanguinolentum, putridumque effluxit, inflammatoria accessit febris, pustulaeque albicantes miliares quarto die erupuerunt; tandemque superueniens diarrhoea foetida, vires penitus exhauriens, medicamentisque obedire nescia, atque maculis retrocessis, sequebantur die nono deliria et motus conuulsiui, ipsaque puerperae mors. Instituto post mortem scrutinio, uterus nimis adhuc extensus, hinc inde nigricans, foetensque, et in loco, cui sarcoma incumbebat gangraenosus visus fuit. Sarcoma erat caro compacta, octo circiter librarum ponderis ciuilis dextrorsum prope uteri ostium ex eius substantia enatum, firmaque membrana cum uteri membrana continua, tectum. Huic historiae epicrisin subiunxit Cl. Auctor, in qua ea perpendit, quae tam ad laborem operosum, quam genesin sarcomatis et lethalem euentum spectant. Sermonem dein de forcipe anglicana, in nunc notata paragomphosi adhibita, instituit, qua ratione LEVRETVS eam emendare voluerit, describit, et quo praerogatiuas instrumenti leuretiani examinare posset, vitiosas prius recensuit, quas gallicis anglicisque forcipibus adscripsit LEVRETVS conditiones, hasque obiectiones soluit et ita optimas eas esse asserit. His praemissis tandem ex ipso compositionis modo instrumenti levretiani vitia demonstrare annititur, dum facillime et vesicae et perinaei laesio ab ipso inferri possit, simulque probare studet, LEVRETVM ad commodam firmamque inclusionem tantum respexisse, haud habito respectu ad imminutionem capitis voluminis, quae tamen extractio-

tractionem debet praecedere. Vltimo tandem disserit de forcipe, quam BINGIVS correxit, quamque descripsit ac aeri incidendam curauit Cl. IANCKIVS, ex cuius etiam epistola varia momenta examinat, quae de praestantia huius forcipis adduxit. De his vero instrumentis eorumque praestantia agitatam litem nunc fusius recensere ideo nolumus, quod Cl. LEVRET ad hasce, a BOEHMERO hic factas obiectiones, responsiones iam dederit. Vti enim ex praefatione, quam LEVRETVS alteri parti, a se editae obstetriciae artis, praemisit, cognouimus, Cl. BÜCHNERVS hoc BOEHMERI manuscriptum LEVRETO misit, qui etiam sine mora suas animaduersiones contra Cl. BOEHMERI obiectiones calamo exarauit et dein typis mandauit. Hinc itaque factum est, ut refutatio prius prodierit, quam ipsa BOEHMERI tractatio. Alio ergo tempore forsan omnem litem ad ductnm levretiani libri (suite des Accouchements) recensebimus.

4) CHRISTIANI ANDREAE COTHENII *triga* p. 101. *obseruationum de lue bouina in circulo prignicensi an. 1746. notata.* Omnes, quotquot dissectae fuerunt, vaccae pectoris cauum aqua repletum, pulmones exulceratos pleuraeque adnatos, hepar etiam interdum durum, cum peritonaeo concretum, pluribusque abscessibus contaminatum ostendebant. Ex his aliisque phthisin pulmonalem ex febre catarrhali, a temperiei mutatione exortam sicque epidemicam fuisse concludit Cl. Auctor. Ad originem vero morbi eruendam sequentia adducit. Boues vaccaeque vernali fortasse tempore una cum gramine recenti admodumque exiguo multum ab inundatione albis relictae limosae terrae, qua gramen obtectum fuit, deuorarunt. Haec vero non sola est atque unica causa, verum et aeris temperies maio iunioque mense calida exstitit, toto vero iulio frigus cum calore alterna-

ternauit. In his itaque animalibus brutis, diu noctuque aeris iniuriis ibi locorum expositis, eiusmodi tempestatis conditionem magnam quoque vim exseruisse, existimat COTHENIVS.

p. 125. 5) *Rudera terrae mutationum particularium testes possibiles, pro diluuii uniuersalis testibus non habenda esse, occasione inuersionis Limae et Collao in America meridionali;* docet HENRICVS FRIDERICVS DELIVS. Neutiquam uniuersales telluris mutationes in dubium vocat Cl. Auctor, neque terrae concussionem vel combustionem uniuersalem, ut alii existimarunt, prorsus negat, id modo in hac tractatione ostendere annisus fuit, possibilia esse rudera diluuiorum, terrae motuum, ac incendiorum particularium, quorum causa in diluuio et terrae motu uniuersali plerumque poni solet.

p. 141. 6) *I. H. C. H. S. M. D. mercurii sophici, delaruati Liber II.*

p. 173. 7) IOH. PHIL. BREYNII *descriptio fructus cerei americani maioris articulati, flore maximo, noctu se aperiente et suauissimum odorem spirante.* Erat ille figurae oualis, duas uncias longus et parum supra unciam latus, odoris expers, coloris ex carneo flauescentis. Superficies constabat ex tuberculis, in quintuplici spirali ordine positis; ex centro cuius libet tuberculi prodibat fasciculus pilorum spinularumque; extremitas superior umbilicata erat; secundum longitudinem dissecto fructu apparebat cauitas oualis figurae, innumeris seminibus nigerrimis, in pulpa alba viscosa nidulantibus repleta; semina ipsa oblonga erant parumque compressa. Hanc sequitur:

p. 177. 8) CHRISTOPHORI IACOBI TREWII *historia et descriptio fusior cerei serpentis vulgo dicti.* Vbi Sect. I.

eius

eius nomina diuersa praemisit, quibus dein inuentionis historiam addidit. Subiunxit hisce Sect. II. totius plantae omniumque partium fusiorem descriptionem. Sect. III. non nullas singulares obseruationes recensuit. Triangularis cerei, cuius florem nullus hactenus icone expressit, historiam Sect. IV. tradidit, et Sect. V. de cerei charactere in genere disseruit. Omnis haec, uti et prior BREYNII tractatio nitidis iconibus illustratur.

Vitae eruditorum atque huius academiae sociorum in hoc volumine continentur quinque; sunt illae: GVILIELMI BERNHARDI NEBELII, GEORGII DETHARDINGII, ERNESTI GOTTHOLD STRVVII, GEORGII FRIDERICI RICHTERI, atque IOHANNIS ADAMI KVLMI. Indice copioso nonum hoc finitur volumen.
p. 209. p. 227. p. 257. p. 275. p. 295.

VI.

Plantae selectae, quarum imagines ad exemplaria naturalia, Londini in hortis curiosorum nutrita, manu artificiosa pinxit GEORG. DIONYS. EHRET, collegit, nominibus notisque illustrauit CHRIST. IAC. TREW, in aes incidit et viuis coloribus repraesentauit IO. IAC. HAID. Decuria III. 1752. fol. reg. text. pl. 1. tab. aen. 10.

In splendidi illius, quod superius indicauimus, laudauimusque, herbarii Ehretiani decuria tertia sequentes continentur eodem nitore delineatae plantae. Tab. XXI-XXIII. *Musa caudice maculato, fructu recto rotundo breuiore odorato* SLOAN. *Cat. pl. Iamaic.* et in priore quidem tabula tota planta in minuta, in reliquis vero spadix florifer fructiferque in

 naturali

naturali magnitudine exhibetur. Tab. XXIV. *Lycium foliis linearibus flore fructuque minore*, et *Lycium foliis linearibus flore fructuque maiore.* Vtramque plantam, magnitudine floris atque fructus diuersam, modo varietates esse, BOERHAAVIO iam monente, ipse Cl. Auctor perhibet. Tab. XXV. *Ehretia foliis alternis oblongis acuminatis, spica florum sparsa, petalis reflexis albis. Calabae* nomine inscripto plantam hanc accepit TREWIVS; verum character eius adpictus, et cum illo calabae, a PLVMIERIO exposito, collatus, nominis errorem docuit. Fere omnes enim, ut VAILLANTIVS, qui *kalophyllodendri* nomine idem genus descripsit, et BVRMANNVS qui *inophyllum* dixit; nec non LINNAEVS, qui *calophyllum* appellauit, atque LVDWIGIVS, qui *calabae* nomen reuocauit, huic generi adscribunt calicem quadrifidum, petala quatuor, stamina plurima, fructumque carnosum, unicum officulum cum simplici nucleo, includentem. Aliam itaque hanc esse stirpem, atque ab omnibus huc usque notis speciebus differre, VAN ROYEN et WACHENDORFFIVS iam obseruarunt, utpote qui, licet *calophylli* speciem, LINNAEI Hort. Cliff. indicauerint, nihilominus *calabam citri folio splendente* PLVMIERII sigillatim recensent. Cum ergo huius plantae character cum nullo alio conueniat, et cum clarissimus EHRETVS non solum eius effigiem, verum etiam characterem primus in publicum produxerit, atque praeter ea singulari sua industria botanicis se diu commendauerit, ab eius nomine huius generis denominationem deriuare non dubitauit Cl. TREWIVS. *Ehretia* itaque est plantae genus, cui calix regularis monophyllus semisexfidus persistens; corolla regularis hexapetala, petalis oblongo lanceolatis reflexis; stamina sex petalorum longitudine; ouarium globosum, stylus simplex persistens; stigma bifidum; bacca globosa carnosa, tetrapyrena. Tab. XXVI. *Palmifolia femina.*

na. Rariſſimam hanc et nouam forte plantam nec deſcriptam, neque depictam, reperire licuit, ab HOVSTONO modo *palmae folio planta acaulos, fructu clauato polypyreno* dicta fuit. Mas et femina ſeparatam conſtituunt plantam, quae utraque culta et ad fructificationem perducta eſt Londini in horto liberi Baronis PETRI. Sed, hic cum poſt obitum perilluſtris viri triſte neglectae culturae fatum expertus fuerit, planta haecce quoque periit; quare plura characteris generici momenta, quam quae harum figurarum ope EHRETVS communicauit, expiſcari haud potuit TREWIVS. Habemus vero in tabula ſpicam diſſectam, ubi inſertio partium feminearum conſpicitur, et in eius modi ſeparata parte apparet pedunculus tectus capitulo oblongo quadrato, utrinque grano ſeminifero foeto, interiori eius ſuperficiei adnato. Porro etiam ſpica maris adeſt, ubi capitulo fungoſo pyramidali inuerſo utrinque cohaerent plures ſquamulae, forte maſculino polline refertae. Tab. XXVII. *Pancratium* foliis enſiformibus, ſpatha multiflora, floribus magnis candidis fragrantibus. Tab. XXVIII. *Pancratium* foliis amplis ouatis acutis petiolatis, ſpatha multiflora, floribus minoribus candidis fragrantibus. Tab. XXIX. *Podophyllum* lobis foliorum truncatis et laciniatis, flore expanſo polypetalo. CATESBY plantam hancce nomine *anopodophylli* canadenſis exhibuit. Tab. XXX. *Cereus* teres multangularis ſpinoſiſſimus articulatus ramoſus, ſerpens, flore purpuraſcente diu noctuque aperto, fructu exiguo rubente. Huius, quem nosmet ipſi nuper in horto Ludwigiano florentem vidimus, elegantis plantae delineatio, ut et reliquae omnes, illis certe, quas in prioribus decuriis accepimus, nullo modo cedunt, ideoque etiam ipſius operis continuationem ex merito expectamus.

VII.

Dissertations sur la chaleur avec des observations nouvelles sur la construction et la comparaison des thermometres par Mr. MARTINE trad. de l'Anglois par Mr. * * * à Paris, chez Iean Thomas Herissant, 1751. 12 mai. alph. 1. pl. 9. tab. aen. 1.

i. e.

Dissertationes de calore, cum nouis, de construendis thermometris, eorumque facienda inter se comparatione, obseruationibus &c.

Prodiit an. 1740. Londini liber *essays medical and philosophical* inscriptus, auctore GEORGE MARTINE. In hoc cum eruditae non minus, quam utiles dissertationes propositae legantur, laudem certe merentur ii, qui in his ad communem magis eruditorum utilitatem accommodandis operam suam collocant. Hoc autem effecisse videntur illi, qui has commentationes ex anglico in gallicum sermonem conuersas ediderunt. Atque alio iam tempore istarum dissertationum duae, quarum una de crisibus, altera de purgantibus medicamentis agit, translatae, ac tentaminum et obseruationum medicarum Edinburgensium gallicae versionis ultimo volumini, appendicis loco, adnexae fuerunt; nunc vero et reliquae MARTINII dissertationes, gallice redditae, hic exhibentur. Sunt eae numero quatuor, quarum prima de conficiendis, altera de comparandis inter se diuersis thermometris, agit, tertia incalescentiae et refrigerii corporum rationes, quarta denique naturalem ac experimentalem diuersorum caloris in corporibus graduum historiam exponit. Placuit porro Cl. editori his MARTINII commentationibus alias adnectere, ex anglico sermone versas, quarum argu-

menta

menta cum illis proxime conueniunt. Harum prima est ROBERTI DOVGLASS de generatione caloris in animalibus; secunda CROMWEL MORTIMER de calore naturali animalium ex Trans. philos. n. 476. desumta, tertia ex italico IOSEPHI BIANCHINI scripto, quod de morte comitissae CORNELIAE ZANGARI et BANDI is composuit, et in quo simul de morte IO. HITCHELL et GRACE PETH agitur, quorum corpora combusta et in carbones cineresque conuersa, reperta fuerunt, excerpta fuit a Dn. ROLLI, et eidem numero Transact. Angl. inserta. Hae autem dissertationes omnes, cum nouae non sint, sed iam ante aliquot annos conscriptae ac editae, et forte iam suo tempore in diariis literariis recensitae, nolumus quidem nunc in iis enarrandis prolixi esse, sufficiat modo nobis in gratiam eorum, qui linguae anglicae gnari haud sunt, eas indicasse, quae gallicae consuetudini traditae nunc denuo in lucem editae fuerunt.

VIII.

Quaestio medica: an tussi puerorum clangosae vulgo *Coqueluche*, emesis? Praeside LVDOVICO CLAVDIO BOVRDELIN, proponebat IOANNES BAPTISTA BASSEVILLE, Parisiis 1752. 4. mai. pl. 1.

Morborum tot genera pueros prae reliquis adeo discrutiant, ut quotidianis obseruationibus reiteratis compertum sit, numerum infantum fato cedentium longe maiorem esse adultorum numero. Inter tot aegritudines primas partes quoque sibi vindicat tussis, quae cum ratione loci et causarum varia sit, Cl. Auctori placuit tussim illam clangosam pueris adeo infestam, quam et stomachalem vocant, descri-

 bere

bere, eiusque curationem tradere. Haec tuſſis ſpecies antiquis antea prorſus ignota, nec ab HIPPOCRATE ipſo obſeruata, circa initium ſaeculi decimi quinti in Gallia graſſari coepit et, uti FRANCISCVS VALERIOLA annotauit, primum indiſcriminatim cuiuslibet aetatis homines adgreſſa eſt. Nunc vero infantes puerosque tantum adoritur et vulgo *coqueluche* vocatur, quod, qui eo morbo tenebantur, caput cucullione velabant, ne, ut arbitrabantur, fluxio a cerebro in pulmones irrumperet. Atrocis vero morbi ſymptomata haec ſunt: aegros vexant initio grauis capitis dolor, reſpirandi anguſtia, vocis raucitas, mox horror, febris, tuſſis adeo valida, ut in praefocationis metum plerique adducantur; primis diebus haec tuſſis eſt ſicca atque vehemens ſine ſcreatu, poſt ſeptimum aut decimum quartum diem, ſcreatus multus viſcidus, lentus, non nullis tenuis et ſpumoſus, procedente vero ſputo tuſſis et ſpirandi difficultas aliquo modo remittunt, ſed in omni morbi progreſſu laſſitudo corporis, virium deiectio, inappetentia, inquietudo, vigilia, non nullis alui fluor ſub finem, aliis ſudores ſuperueniunt. Hisce praeſuppoſitis, ſedem huius morbi in ventriculo et primis viis ponit, et cauſam ex ſaburra humorum ibi nidulante repetit Cl. Auctor. Haec autem colluuies ex parte oritur, quando a perſpiratione, quod in pueris facillime euenit, ſuppreſſa humores ad interiora et potiſſimum ad ventriculum et pectus pelluntur. Praeter ea pueri ipſi, licet ventriculo per naturam adhuc debiliore donati, tamen continuo ſine fame, ſine modo, ſine fine, ſine delectu comedunt et primas vias alimentis nimiis replent, quae craſſam, acidam et viſcidam indolem poſt ea acquirunt. Hac ſaburra collecta papillae nerueae ventriculi vellicantur et diaphragma, quod arcte neruorum conſenſu cum orificio ventriculi ſiniſtro connectitur, irritatur hincque tuſſis exſurgit et ob tenerum, mobile et ſenſile neruorum

genus

genus in infantibus, motus ſpaſtici et conuulſiui ſimul excitantur. Eandem vero ex ventriculo oriri, ſignum eſt in tuſſiendo ſonitus et in profundo loco et praecordiis moleſtus ſenſus. Haec ergo huius morbi cognita cauſa per vomitoria erit eliminanda eo facilius, quoniam pueri ob ſeri abundantiam, et mollia et flexilia neruorum ſtamina emeticorum vim ſuſtinent. Ea tamen ſeligenda ſunt emetica, quae lenia ſunt. Ex his kermes minerale, quod ex antimonii parte regulina, ſale alcalino fixo et vero ſulphure minerali conſtat, optimum iudicatur, cuius granum unum ad quatuor in cochlearibus vini et aquae duobus cum pauxillo ſacchari miſcentur et cochlear unum omni horae quadrante pro doſi exhibetur. Si mitior effectus deſideratur, doſis grani ſemis vel unius, tertia et ſexta quauis hora, vel per ſe, vel cum oleo amygdalarum dulcium, vel conſeruis propinanda erit. Pari cum effectu radix Ipecacuanhae et tartarus emeticus dari poterunt. Etſi quidem Auctor Cl. alia medicamenta diluentia, abſorbentia, anodyna et laxantia non excludit, tamen vomitoriis in cauſa huius tuſſis tollenda plurimum fidit et adſcribit.

IX.

Quaeſtio medica: An legitimae vulnerum ſuppurationi promouendae cortex peruuianus? Praeſide M. CAMILLO FALCONET M. D. proponebat auctor LVDOVICVS ANNA LAVIROTTE, M. D. Monſpel. Pariſiis, 1752. 4 mai. pl. ½.

Veri puris, quo modo a natura ſola praeparetur, breui hiſtoria praemiſſa, eiusque indole recte declarata, diſcrimine ſimul, quod inter ipſum et materiem putridam, ichoroſam, eſſe deprehenditur,

adnotato, in caussam inquirit Cl. Auctor: cur non raro pus minime laudabile generetur? eamque saepius in virium defectu, quo multi laborant aegri, qui aliquam corporis partem habent vulneratam, et, quae necessarius eius esse solet effectus, in praua alimentorum digestione sanguinisque imperfecta praeparatione, se inuenisse, existimat. Cum igitur inter alias vires ea in primis cortici peruuiano sit propria, ut laxis corporis partibus robur conciliet, indeque, dum functiones eius nunc laetius procedunt, vires adaugeat, usum eius in omnibus vulneribus, quae sequi debet suppuratio, si haec minus recte fiat, ut et post institutas illas sic dictas operationes chirurgicas, quas vehemens excipere solet inflammatio, ad auertendam gangraenam, non commendat solum, sed hanc suam quoque sententiam exemplis, a variis auctoribus enarratis, confirmat, unaque fatetur, quod contrarii quidem effectus ab hoc cortice expectari videantur, dum is scilicet in uno morborum genere nimiam solidorum tensionem minuere, et spasmos compescere, in altero autem corpori imbecillo atque cachectico robur reddere, eiusque functiones iuuare dicatur; qui tamen effectus, licet haud vero similes sint, certa tamen experientia comprobati, ideo negari haud debeant, quod mechanismus, quo ille cortex, uti et plura alia remedia, agat, nobis adhuc nondum perspectus sit.

X.

X.

Quaestio medica: An per suffitum felicior et tutior, quam per inunctionem mercurialem, morbi venerei curatio? Praeside M. IOANNE DAMIANO CHEVALIER, M. D. proponebat LVDOVICVS PETRVS FELIX RENATVS LE THIEVLLIER, Parisiis 1752, 4. mai. pl. ½.

Postquam luis venereae causam breuibus exposuit Cl. Auctor, et, quo vel partes corporis tumoribus atque ulceribus ea deturpare, vel functiones illius laedere valeat, modum ostendit, natura huius morbi in singulari aliqua humorum visciditate posita, mercurium contra huius generis morbos quidem commendat, sed eius usum frictionis ope in leniori tantum malo applicandum esse, putat: moueri tamen inde saliuationem, aut catharsi hanc deprimi, non vult: saliuae enim spurcitiem orisque foetorem ab ulceribus tantum, nec ab eliminato luis fomite, prouenire, inde probat, quod illa nec purior ab homine sano, quam lue infecto, hac ratione eliciatur: aluo ducta, frangi praeter ea vires; in utroque autem casu iusto citius mercurium ex corpore proscribi: ideoque eam methodum, qua parciore inunctione uti, curamque, quam diu fieri potest, extendere iubentur aegri, morbo per solam perspirationem profligando, reliquis, licet inter plures medicos huc usque usitatioribus, viis praefert. Si vero morbus grauior sit atque inueteratus, v. c. ubi adsunt exostoses, anchyloses, scrophulae, ossium palati, nasi, aliorumque ulcera, haec methodus non sufficere dicitur, sed alia, ut omnium tutissima atque felicissima, suffitio nempe, commendatur, cuius salubritatem, quam Cl. Auctor ipse saepissime expertus est, post multa in nosocomiis parisiensibus facta

experimenta, medicorum ordo declarauit. Cinnabaris artificialis, vel, qui conuenientior esse deprehensus fuit, aethiopis mineralis, ex hydrargyri una libra, florumque sulphuris unciis quatuor, confecti, tritura per undeuiginti horas in vitreo mortario facta, drachma una carbonibus iniicitur; aeger autem, tentorio satis amplo tectus, ore et oculis clausis, tempore, quo lectum ingredi solet, mercurium hoc modo sub flammulae forma exhalantem naribus excipere, et, copioso mox inde per totum corpus erupturo sudore, in lectum se conferre, eumque per aliquot horas emanare, pati debet. Hac ratione mercurii moleculas omnium exilissimas atque mobilissimas, quippe quae suffitionis ope *cerebrum per nervos olfactorios a natura cauos irrorare*, et in pulmones atque ventriculum descendere dicuntur, totum corpus, eiusque remotissimos et subtilissimos canales, penetrare, asserit Cl. Auctor.

XI.

Traité de la petite verole communiquée par l' inoculation; par M. BVTINI Docteur en medecine, de la Faculté de Montpellier et Aggrégé à Geneve. à Paris, chez I. T. Herissant. 1752. 8. pl. 6.

i. e.

De variolis per insitionem communicatis tractatus.

Inter omnes nunc constat, quaenam sit huius operationis chirurgicae, quam variolarum inoculationem vocant auctores, ratio, et quisnam instituendi eam modus? Licet ea vero iam quidem per tringinta, et quod excurrit, annos in cultioris Europae prouinciis cognita, atque in primis in Anglia saepissime

in

in uſum vocata fuerit; nihilo tamen minus eorum, qui eam reformidarunt, plures fuere, quam qui defenderent. Inter defenſores referri quoque debet praeſentis tractationis Cl. Auctor. Vt eam igitur quaeſtionem: Num variolarum inſitio triſtes atque p. 4.
funeſtos iſtos euentus, quos variolae ab ipſa natura excitatae, ſaepius producere ſolent, auerruncare valeat, ſolueret, ante omnia utriusque variolarum generis indolem, tum illius, quod naturalium, tum alterius, quod arte factarum, genus appellare poſſumus, inueſtigat atque inter ſe comparat, indeque, huic prae illo palmam tribuendam eſſe, colligit, commodis illis declaratis, quae artificioſis variolis prae naturalibus ſolent eſſe communia. Va- p. 8.
riolis, per ſe conſideratis, haud ineſſe quidem contagium, exiſtimat, certe nulli, niſi qui hoc morbo numquam adhuc fuerit correptus, infenſum: Homini enim naſcenti innatam iam eſſe primam illam materiem varioloſam, in loco aliquo, a viſceribus vitalibus remoto, et extra humorum circulum eorumque vaſa poſito, collocatam, quae deinde ab aliqua cauſa externa in motum agatur, febre cum ipſius ſymptomatibus inſequente: Arte autem ſuſcitari debere dictum illum focum varioloſum, inde probat, quod variolae quidem naturales nullum ex indole ſua apportent periculum, propter alias tamen cauſas ab p. 24.
ipſis variolis diſtinctas, nec ſola ſemper arte ſuperandas, v. c. aetatem prouectiorem; humores in aegris iam ante huius morbi acceſſionem acres factos; morbos alios modo ante breue tempus victos, viresque inde corporis adhuc debiles; tempeſtatis iniurias, malamque conſtitutionem epidemicam, e. ſ. p. valde fieri poſſint periculoſae, quod haec vero omnia praeuenire, vel alio modo euitare queat medicus, inſitione celebrata. Praeter id vero, quod hae cau- p. 34.
ſae externae, quarum vi variolae alias forte benignae mutari poſſunt in peiores, hac methodo euitari poſſint,

ſint, peculiarem inde emanare putat Cl. Auctor utilitatem, quod vulnera, eam ob cauſam aegro inflicta, ipſius vitae ſingulari eſſe queant praeſidio. Per ſex ſeptemue dies priores, aſſerit ille, ipſum quidem corpus haud affici videri, inflammatione nimirum tantum circa vulneris oram orta, cruſtaque inde, mediante ſuppuratione, a vicinis partibus ſeparata; ſed, poſtquam febris, id quod ſeptimo ut plurimum die fieri ſoleat, excandeſcere coeperit, puſtulis in cutis ſuperficie ortis, inſignem varioloſae materiei copiam ad haec vulnuſcula duci, ideoque omnem eius fomitem imminui, atque ita fieri, ut in reliquo corpore minor ſit variolarum numerus, nec illae confluant, neque nimis copioſa materie turgeant:
p. 38. Corpore etiam ante ſuſcipiendam operationem rite praeparato, haud eſſe metum, ne illa morbum ſequantur incommoda, quae alias acriorum humorum ſint effectus: Accedere denique et hoc, quod, vulneribus diu ſatisque ſuppurantibus, ſanguis optime depurari, omnisque materies acris, alias facile relinquenda, furunculorum, aliorumque morborum noua cauſa, ab eo ſeparari queat. Poſt haec felicem variolarum inſitionis euentum Geneuae in viginti aegris, quorum curam in ſe ſuſceperat, experientia
p. 45. comprobatum fuiſſe, Cl. Auctor teſtatur. Exponit deinde commoda, quae a frequenti huius operationis exercitio in rem publicam redundatura eſſe inde probat, quod, cum ultima vice Geneuae epidemice graſſatae fuerint variolae, teſtibus publicis tabulis magiſtratus iuſſu confectis, decima pars horum aegrorum morte fuerit extincta; quae hominum iactura ab inoculatis variolis haud fuiſſet extimeſcenda. Ne ullum vero dubium lectoribus ſuis remaneat, omnes, quae contra hanc inſitionis variolarum commendationem moueri poſſunt, obiectiones proponit Cl. Auctor, easque ſoluit, tumque modum, quo ante praeparari debeant agri, quam ipſis excitentur variolae,

variolae, et quo ipſa inſtituenda ſit operatio, tandemque quo morbus hac arte factus debeat curari, docet. Finit hunc commentarium, quem libenter perlegimus, adiecta huius operationis hiſtoria, qua nimirum ratione primum Conſtantinopoli, deinque in reliquis Europae prouinciis cognita fuerit.

XII.

Hamburgiſches Magazin, oder geſammlete Schriften zum Unterricht und Vergnügen aus der Naturforſchung und den angenehmen Wiſſenſchaften überhaupt, achter Band. Hamburg, bey G. C. Grund, vnd Leipzig bey A. H. Holle, 1751. 8. alph. 1. pl. 19. Kupfertafel 1.

h. e.

Promptuarium Hamburgenſe, ſiue collectio ſcriptorum, inſtitutionis et oblectamenti gratia ex phyſica, et humanioribus litteris collectorum etc. Tomus VIII.

Phyſici argumenti ſcripta, hic a nobis indicanda, ſequentia in octauo continentur tomo:

Part. I. no. 1. Primaria atque utiliſſima ex libro, quem de *cultura terrae ſecundum fundamenta* DE TVLL, angli, Cl. DV HAMEL DV MONCEAV Pariſiis 1750. 8. edidit, et an. 1752. in germanicum ſermonem translatum accepimus, excerpta legimus. p. 1.

No. 2. De volatilitate argenti in ſchiſto mansfeldenſi tractatio. Schiſtum, qui in mansfeldenſi regione eruitur, plurimum volatilis alcali continere, oſtendit anonymus Auctor, illudque chemico examine ex illo obtinuit. Ex ſalino itaque lixiuio, deſtillatione

ex

ex ſchiſto educto, et affuſione ad ſaturationem usque alcali fixi ſedimentum accepit, quod cupellatione argenti particulam exhibuit. Mineralia vero non nulla in naturali ſua mixtione certo reſpectu quidquam, ad quod adhiberi ſolent, promtius, quam in ſeparato et ita ſimplici partium, antea cohaerentium, nunc disiunctarum ſtatu, efficere, notiſſimum eſt. Ita arſenicum plane contrarios exſerit effectus; aliquando metallorum ſublimationem efficit, alio vero tempore crudas et omni metallica parte deſtitutas terras nobiles et argento diuites reddit. Hinc dubitandum forte eſſet, num alcali huic minerali volatiliſatio harum, in ſchiſto contentarum, argenti particularum unice adſcribenda ſit, an vero arſenicale principium ſuum quoque contribuat. Mansfeldenſem enim ſchiſtum quodam modo arſenicalem eſſe, Auctorem docimaſticum eius examen docuit. Arſenicum vero ſalinam indolem habet, volatile porro eſt, aliquid inflammabilis continet, non modo ab omni fluido ſoluitur, ſed ipſum argentum quoque ſoluit. Ex quibus proprietatibus clarum eſſe exiſtimat Auctor, arſenicum, in ſchiſto contentum, quidquam ad combinationem huius alcali volatilis in crudis ſchiſti particulis conferre, ita ut ſalinum principium illud, quod per ſe efficere haud potuerit, nunc ope arſenici praeſtare poſſit. Vtrumque itaque in naturali mixtione illud forte ad volatiliſationem argenti contribuit, quod alias ſpiritus ſalis communis in ſolutione argenti cum aqua forti efficit. Nonne tandem forte volatiles ſalis et arſenici partes in ſchiſto ea proportione inter ſe mixtae ſunt, quam in ſpiritu nitri videmus, in quo argentum ſoluitur? ſcimus enim in concentrato nitri ſpiritu argentum haud ſolui poſſe, melius vero hoc fieri, ſi menſtruum ſit dilutum.

p. 63. *No. 4.* IOACHIM FRIDR. SPRENGELII, *relatio de modo ſtraſbergenſes fodinas exſtruendi.* Qua ratione

tione in his fodinis, optimo ſane cum ſucceſſu, aedificia et alia erigantur, mineraeque effodiantur, ſtudioſe deſcribit Auctor, quae vero omnia breui ſermone recenſeri non poſſunt.

No. 6. De apta viſcerum ſtructuram detegendi ratione diſſertatio, Auctore LIEBERKÜHNIO; ex gallico ſermone in germanicum verſa atque deſumta ex actis acad. reg. Berol. an. 1748. p. 28.* p. 92.

No. 7. De belemnitis et hiſce plerumque inſidentibus alueolis animaduerſiones, conſcripta a M. R. ROSINO, et editae Francohuſae in 4to, nunc germanica lingua donatae hic inſertae leguntur. p. 97.

Part. II. no. 1. Continuatur recenſio libri de agricultura Cl. DV HAMEL. p. 115.

No. 3. Cl. MARGGRAFII *chemica diſquiſitio ſingularis urinoſi ſalis, quod acidum phoſphori continet*, translata ex actis acad. reg. Berol. an. 1746. p. 84. ſeq. p. 160.

No. 4. ELIAE FRIDR. SCHMERSAHL, *tractatio de Lino.* Diuerſos culturae et praeparationis modos, in Hanouerana ditione conſuetos deſcribit, ut oeconomum decet. p. 188.

No. 5. Inſecta, quae in muſeis aſſeruare cupimus, facilis necandi modus, Auctore A. G. KAESTNERO. Diu ut plurimum, licet acu affixa ſint, inſecta viuunt et varia ratione ſeſe mouendo partes quasdam corporis ſui deſtruunt. Vt itaque citius emoriatur animalculum, partibusque eius, dum adhuc mobiles ſunt, commodus dari poſſit ſitus, ſuadet Cl. Auctor, ut apex acus, qua inſectum pertuſum fuit, igni admoueatur, altera vero acus extremitas forcipe teneatur, atque intra flammam inſectumque aliud corpus ponatur, ne prominentes mobilesque inſecti partes flamma laedantur. p. 201.

No. 6. Relatio de duobus hominibus a vaporibus, ex cloaca prodeuntibus, Dresdae ſuffocatis. Arterias capitis p. 205.

* Recenſionem huius iam dedimus Vol. I. Pars. I. p. 128.

pitis multo ſanguine repletas tumidasque ſectio cadauerum oſtendit.

p. 207. *No. 7. De fructibus florentibus* diſſerit I. CH. HELCK. Flores hi, praeter conſuetum naturae ordinem e fructibus enati, pedunculoque deſtituti, ex fructuum umbilico ſurgebant, eorumque petala eo ipſo in loco iterum apparebant, in quo antea locata haeſerant. Cauſam vero huius, non admodum rari, phaenomeni in aëris temperie, vere admodum foecunda, quaerit Cl. Auctor. Illud vero ſingulare eſt exemplum, quod de pyri quadam arbore adducit, cuius fructus omni anno, quando ad dimidiam naturalis magnitudinis partem increuere, nouos flores, pedunculis fulfultos, ex umbilico protrudunt. Aliam etiam vidit pyri ſtirpem, ubi plurimi fructus folia, illis plantae ſimillima, oſtenderunt.

p. 210. *No. 8. Non nullae, ad agriculturam pertinentes, obſeruationes*, deſumtae ex Diario heluetico (Iournal heluetique) an. 1747.

p. 227. *Part. III. no. 1. Diſquiſitiones de fertilitate terrae in genere*, Auctore Ill. ELLERO. Gallico ſermone conſcriptae exſtant in actis acad. reg. Berol. an. 1749. p. 3.*

p. 271. *No. 3.* Prolixiori ſermone exhibentur contenta libri: *Coniectura phyſica circa propagationem ſoni ac luminis*, Auctore LEONH. EVLERO, *Berol. 1750. 4.* Indicatus hic liber ſecundus eſt opuſculorum minorum, ab EVLERO editorum, tomus; tertius vero, cuius etiam hic legitur recenſio, ſequentem habet titulum: *Noua magnetis theoria, cum non nullis aliis diſſertationibus. Berol. 1751. 4.*

p. 288. *No. 4.* IO. CHR. HELCKII *animaduerſiones in relationem Cl.* STOY *de ferro natiuo.*** Natiui metalli defini-

* Confer. noſtr. commentar. Vol. I. Part. III. p. 385.

** Cl. STOY relatio exſtat in huius collectionis Tomo VII. p. 441. Conf. etiam noſtr. comm. Vol. I. Pars IV. p. 629.

definitionem praemittit Cl. Auctor, idque eo nomine insigniendum esse affirmat, quod, dum ex terra effoditur, cum nullo alio corpore minerali mixtionem subiit, vel quod easdem proprietates habet, ac illud, quod igne iam iam tentatum fuit. Ferrum arte paratum et malleo extenditur, et a nitri spiritu soluitur; ideoque etiam hae conditiones in natiuo ferro adesse debent. Illud vero ferri frustum, quod Cl. STOY descripsit, licet malleo cedat, tamen nitri spiritu non destruitur. Magnes quidem illud attrahebat, haec vero non singularis modo ferri est proprietas, sunt enim et alia mineralia, quibus nulla ferri particula inest et quae tamen cum magnete amicabile seruant vinculum. Dubitat etiam porro Cl. Auctor, num minera haecce ita effossa, an vero potius mutata fuerit; et si forte ita eruta fuisset, nihil aliud eam ostendere putat, quam quod ferrum cum alio minerali mixtum fuerit, cujus auxilio arrosio, ab acidis spiritibus efficienda, praecaueri, eiusdemque ductilitas conseruari possit.

No. 5. Vtrum corpus electricum factum plus materiei electricae accipiat, quam antea habuerit. Auctore I. F. VNGERO. Mediante vitreo tubo se ipsum electrisare voluit Cl. Auctor; se itaque supra lignum collocauit, quod quatuor erectis siccisque vitris, quibus vinum infundere solemus, sustinebatur; frictione calidum reddidit tubum, suumque corpus illi admouit, manumque corpori, non electrisato, applicauit; ordinariorum vero electricitatis effectuum nullus nunc sequebatur. Contraria hinc ratione experimentum instituit, sumsitque corpus, quod non ligno, sed terrae impositum fuit, ipse vero mansit supra lignum positus; atque nunc statim, dum electrisato vitreo tubo hoc corpus tangeret, ipse electrisatus fuit, scintillasque emisit. Saepius dein nouum hocce experimentum repetiit Cl. Auctor, et semper inuenit, si in se ipso electricitatem producere vellet, p. 291.

 effectum

effectum non sequi, licet omnia requisita adessent; si vero aliud corpus electrisaret, quod sub illa conditione, quam habuit, nullo modo electricum fieri potuerit, Auctorem tamen electrisatum fuisse. Ex hoc, ut primario, experimento concludit Auctor, corpus electrisatum haudquaquam plus materiei obtinere, quam ante institutam electrisationem habuit.

p. 312. *No. 6. Obseruatio de vermibus cucurbitinis*, instituta ab I. A. VNZERO. Femina, aliis pluribus symptomatibus vexata, latos etiam vermes per anum excreuit, quorum etiam numerus nunquam imminuebatur, verum potius semper noua eorundem reiiciebatur copia. Cl. itaque Auctor coniectura quadam commotus, existimauit, aquam forte quotidie ex puteo quodam haustam, atque ab aegra deglutitam, proximam huius verminosi morbi esse causam: Neque opinio eum fefellit; huius enim usu intermisso vermes, reliquaque symptomata disparuere. Aquam ipsam post ea disquisiuit Auctor, atque singularem latorum vermium catenam, longitudine duas spithamas aequantem, in ea deprehendit. Cur vero rarissime extra corpus in aqua detecti fuerint vermes, diuersum eorundem habitum forte causam esse affirmat. In puteali enim aqua obscuriorem griseum, parum modo in rubicundum vergentem, colorem ostendunt; ex corpore vero animali eliminati vermes albidiores sunt, uti omnes vermes a chylo hausto eundem colorem adsumunt. Praeter ea multo minores erant cucurbitini, in aqua puteali habitantes, quod etiam a deficiente nutritio chyloso succo deducit Cl. Auctor.

p. 316. *No. 7.* LAVRENTIVS SCHAERDING *de telis, in aere auctumnali tempore volantibus*, loquitur. Telam hancce aranearum opus esse Auctor affirmat, seque primum huius rei naturam detexisse credit; alios vero ante eum auctores huius filamentosi operis naturam dudum cognouisse, ex obseruationibus, quas

ad

ad LESSERI Insectotheologiae gallicam versionem apposuit LYONETVS, in addita nota docet Cl. KAESTNERVS.

No. 9. Relationes de recentissimis physicis curiosisque aliis inuentis. Nouam sibi proposuerunt huius promptuarii editores regulam, in posterum semper in quauis eiusdem parte ex nouis physicis libris aliisque diariis ea inserendi, quae naturalis historiae cultorum attentionem merentur. Haec vero, cum libri ipsi eorumque contenta, vel inuenta ex diariis a nobis recensenda sint, hic repetere vix possumus. Hinc etiam imposterum hunc articulum ne quidem indicabimus. p. 321.

Part. IV. no. 1. Methodus artificialem magnetem efficiendi; Auctore IOH. CANTON. Desumta ex diario, *Bibliotheque raisonnée* inscripto, huiusque Tom. XLVII. Part. I. art. 2. p. 339.

No. 2. Sulphuris antimonii aurati ultimae praecipitationis medicam virtutem laudat IOH. AVG. VNZERVS. Vires, quas saepissime ab hac medicina expertus fuit Cl. Auctor, illae sunt; ut inde excretiones in corpore augeantur, motusque nimium incitati imminuantur, excretiones vero vel vomitu, vel purgatione, vel sudore promoueantur. Prius rarius, posterius vero frequentissime accidit, et sine omni quidem incommodo metuque aluus inde mouetur, imo si repetitis vicibus propinatur sulphur, ipsam diarrhoeam inde sisti, Auctor affirmat. Si sudor ab eodem excitatur, unica dosis ad morbi curationem sufficit. Primaria vero huius medicinae vis est anodyna. Nunquam autem, ut usu aliorum narcoticorum contingit, somnus inde excitatur; modo Cl. Auctor obseruauit, nec vomitu, nec alui excretione, nec sudore ortis, ipsum morbum mutatum fuisse, motusque, antea praeter naturam auctos, cessisse. Vsu itaque huius sulphuris in genere laudato, speciales p. 356.

 nunc

nunc adducit caſus, in quibus illud egregiam praeſtitiſſe virtutem, dicit. Huc pertinet catarrhus ſuffocatiuus, ſpaſtici ac conuulſiui hypochondriacorum et hyſtericarum morbi, infantum tuſſis, intermittentes febres, in quibus, praemiſſis praemittendis, eundem ſalutarem effectum, quem alii de cortice chinae, expectant, nunquam vero aliquam noxam, a ſulphure aurato obſeruauit Cl. Auctor.

p. 393. *No. 4. Deſcriptio multitudinis inſignis formicarum congregatarum, quae auroram borealem referebat*, Auctore Cl. GLEDITSCH.

p. 409. *No. 5.* Eiusdem Auctoris *experientiae circa fungorum generationem.* Vtraque tractatio gallico ſermone conſcripta legitur in actis acad. reg. Berolin. an. 1749. p. 26. et p. 46. *

p. 418. *No. 6. Experientia, de macrae atque incultae terrae praeſtantia*, communicata ab E. F. SCHMERSAHL. In illis agris, quae macram modo terram ſiſtebant, ſemina ſecalis ſata maiori in copia propullulaſſe, aliasque peregrinas plantas, licet earundem ſemina terrae ſimul immiſſa fuerint, haudquaquam illis immixtas fuiſſe, Auctor deprehendit; contrarium vero in illis vidit agris, qui fimo antea foecundati fuerant. Cauſam huius euentus in aqua niuali quaerit Auctor, quae frugibus maxime nociua cenſetur. Haec vero maiori in quantitate citiusque in eos penetrat agros, qui propter ſtercorationem rarioris contextus terram habent. En hypotheſeos rationem.

p. 426. *No. 8. Comparationem inter oculum atque cameram obſcuram* inſtituit Cl. KAESTNERVS. Monet ille, licet eum in modum depingantur imagines in oculo, ut in cubiculo obſcuro, ſimilitudinem tamen non eo usque extendi debere, ut anima ſpectatoris loco

* Vtriusque excerptum lege in comment. noſtr. Vol. I. Part. 3. p. 389. et 392.

loco esse dicatur. Spectator enim imagines suis oculis contemplatur, anima non aliis oculis, sed modo nobis incognito eas percipit. Neque vero sine exemplo est comparatio eo usque extensa, neque innocuus est hic error. Quod enim magna contentione agitata sit controuersia, cur obiecta erecta videantur, imaginibus in oculo inuersis exsistentibus, id solum in causa fuit, quia animam, ut spectatorem, imagines contemplari creditum est, a qua cogitatione si animus abducatur, nihil amplius mirandi inerit perceptioni erectorum obiectorum, licet imagines inuersae sint. Imaginis enim conditiones cum animi perceptionibus, vinculo nobis inexplicabili, connectuntur, ut non magis quaerendum videatur, cur inuersa imagine obiecti sensatio nobis erecta sit, quam cur sacchari sapor dulcis esse sentiatur. BVFFONIVS vero pseudoparadoxon hoc tanti fecit, ut intulerit ex eo reuera infantibus inuersa obiecta videri, et nos eorum verum situm usu demum dignoscere, Tom. III. *Historiae naturalis*, ab HALLERO propter ea in notis, versioni germanicae huius libri adiectis, refutatus. Deinde hypothesis illa phaenomena explicandi data est a KRÜGERO in physica, et a MYLIO *in den philosophischen Nachrichten*, quam ingeniosam praedicat KAESTNERVS, sed ea nos indigere non putat, cum tunc demum paradoxon explicatu dignum occurrat, cum leges quaedam perceptionum aliis, aeque ac priores, experientia cognitis contradicere videntur, quale quid est visio simplex per oculos binos.

Part. V. no. 1. Tractatio de auro Rhenensi alsatico, p. 451. quae ex SCHOEPFLINI Alsatia illustrata, Celtica, Romana, Francica, Colmar. 1751. fol. edita, pag. 59. seqq. desumta est. Huic ex eodem libro additur *enumeratio fossilium in Alsatia reperiundorum.*

p. 507. *No. 3.* Prolixior exhibetur libri IOHANNIS RAMBY, *de ſclopetorum vulneribus recenſio;* prodiit liber titulo: *The method of treating gunſhot wounds. Lond.* 1744. *8.*

p. 574. *Part. VI. no. 2. Obſeruationes de vera oſteocolla Marchiae Brandenburgicae*, Auctore Cl. GLEDITSCH. ex actis acad. reg. Berolin. an 1748. p. 32. translata.*

p. 604. *No. 3.* D. G. H. HOPPII *noua hypochondriacorum ſymptomata explicandi methodus.* Duplici ratione omnia, quae hypochondriacis accidunt, ſymptomata hactenus explicata fuiſſe, Auctor primum monet; dum alii ab obſtructione ſanguinis, in infimi ventris vaſculis oborta, ſpaſticorum motuum geneſin deriuant, alii vero ad irregularem ſanguinis motum indeque factas congeſtiones attendunt. Ex his vero cauſis plurima quidem, haud vero omnia ſymptomata explicari poſſe, contendit, hinc aliam et uniuerſalem magis cauſam in ſuo corpore, eodem morbo laborante, ſe inueniſſe affirmat. Non nulla itaque ſymptomata, quae ipſe expertus fuit, et quae tenſiones ſpaſticosque motus tunc temporis adeſſe, declarant, recenſet, quae vero omnia diſparuere, quando vel particularis vel uniuerſalis ſudor ea ſequebatur. Exiſtimat ergo Cl. Auctor tenſiones ſpaſmosque a denſis atque craſſioribus factis humoribus originem duxiſſe, iterumque euanuiſſe, quando ſudor acceſſit. Craſſi autem humores generantur a difficiliori et impedita ſanguinis per abdomen circulatione. Quinam vero ſint illi humores, qui in primis in hoc morbo ſpiſſiorem naturam receperunt, alia occaſione ſe declaraturum eſſe, ſpondet. Nonne a craſſiori humore obſtructio?

p. 610. *No. 4. De dulcis ſucci praeparatione ex dauco, occaſione experimentorum, quae* Cl. MARGGRAF *de ſaccharo, ex plantis indigenis praeparando, communicauit,*

SCHO-

* Conf. comment. noſtr. Vol. I. Part. I. p. 129.

SCHOBERVS relationem exhibet. Eiusmodi extractum in Thuringia sequenti conficitur modo: Dauci radices depuratae atque concisae aheno, aqua repleto, immittuntur, coquunturque tam diu, usque dum molliores fiant, quo facto exprimuntur; succus sic expressus denuo coquitur, et ad iustam consistentiam inspissatur. Vtuntur eo incolae in cibis, ubi alias saccharum, vel syrupus, vel mel adhiberi solet, etiam in tussi infantum, phthisi, vermibusque utilis censetur.

N. 5. Legitur *recensio commentar. acad. Imper. Petropol. Tom. XI*, atque in additis animaduersionibus ea, quae minus recte dicta sunt, emendantur, alia vero illustrantur. p. 612.

XIII.

Oeconomisch-physicalische Abhandlungen. Dritter Theil. Leipzig, bey C. L. Iacobi, 1752. 8. Bog. 16.

h. e.

Oeconomico physicae dissertationes. Pars III.

Ex illa, quae aduersariorum oeconomicorum, quae a lib. Barone PETRO DE HOHENTHAL publicae exponuntut luci, tertio tomo addita est, praefatione cognouimus, has quoque dissertationes oeconomico physicas ab iisdem auctoribus elaborari, et, duce etiam eodem, euulgari. Causa vero, cur hae ab illis separatae, et in singulari libro exhibitae fuerint, ea est, quod in priori mere oeconomica, et ita nudae experientiae, in posteriori vero rationes, et ita physica potius, proponi debeant. Hanc etiam sibi datam regulam hactenus secutum fuisse editorem, priores duae, a nobis alibi indicatae, huius libri partes satis comprobarunt; nunc vero eo magis miramur,

mur, in hac tertia parte eius modi contineri dissertationes, quae omnino meliori iure ad aduersaria oeconomica amandari debeant. Hinc etiam est, cur modo breuissimis contenta huius indicemus. Legitur itaque:

p. 513. *No. 1. Tractatio de Lupulo.* Describit primo Cl. Auctor, quem MOELLERVM esse coniicimus*, totius plantae habitum. Ex qua descriptione notamus, caulium medullam, ratione proportionis habita, maximum occupare spatium, lacteumque, qui gustu dulcis est, continere succum; cylindrum vero, medullam continentem, ibi, ubi nodus adest, minorem longe fieri atque arctiorem; hancque coarctationem a gemmis, hoc in loco haerentibus, dependere. Comprimunt enim gemmae sua extensione medullosas fibras, a latere excurrentes, et, dum proprias medullares fibras adponunt increscuntque, ipsa diameter imminuitur. Dein Auctor monet, fructuum squamis puluerem luteum adhaerere, qui forte ex ipsis squamis transsudat, et a quo in primis illa vis, dum cereuisiae gratum saporem conciliat et acescentiam coercet, dependet. Si vero coni perfectam adepti sunt maturitatem, aperiuntur squamae, magisque a se inuicem recedunt, atque puluerem dimittunt. Hinc etiam ante perfectam maturitatem coni decerpendi sunt, ideoque rarissime ex semine propagatur lupulus. His aliisque, quae ad structuram plantae enodandam spectant, praemissis, nunc ipsam lupuli culturam, eamque variam, describit, omniaque, ad eam pertinentia, oeconomice recenset. Praeter ea usum, quem planta et in medicina et

* Omnis enim, quatenus physica est, tractatio secundum ea conscripta esse videtur principia, quae MOELLERVS de vegetatione et structura plantarum in prima harum dissertationum parte proposuit; ita, ut illa, quae ibi generaliter ille exhibuit, nunc modo ad indiuiduum applicata legantur.

et in domeſtica re habet, paucis commemorat, morbosque, lupulum corrumpentes, examinat.

No. 2. De morbis boum theoretico practica diſquiſitio. p. 604. Contagioſorum, qui animalibus brutis atque in primis bobus frequenter accidunt, morborum ortum, cauſas, remedia aliaque generatim, ex illo in primis, quem TEXTOR de hoc morborum genere, conſcripſit libro, repetit anonymus Auctor, ſpeciatim deinde, eodem duce, varios morbos conſiderat, et ea omnia collecta ex aliorum ſcriptis recenſet, quae hactenus de hiſce morbis relata fuerunt, non nulla addens, quae ipſe obſeruauit. Auctorem huius relationis non medicinae ſtudioſum fuiſſe, ex eo ſtatim liquet, quod camphoram inter ea medicamenta re- p. 627. tulerit, quae ex regno minerali deſumuntur.

No. 3. Lic. GODOFR. AVGVST. HOFFMANNI *oe-* p. 751. *conomico phyſica tractatio de fermentatione.* Oeconomica eſt, neutiquam vero phyſica; recenſentur enim in ea modo illa, quae ad vini atque cereuiſiae praeparationem ac fermentationem pertinent; in cauſas vero ipſius fermentationis non inquiritur.

XIV.

Vermehrtes und verbeſſertes Blackwelliſches Kräuterbuch. Erſtes Hundert, mit einer Vorrede D. CHRISTOPH IACOB TREW, *verlegt, gemahlt, und in Kupfer geſtochen,* von Nicolaus Fridrich Eiſenberger, *Nürnberg, 1750. fol. mai. text. pl. 16. praef. pl. 3½. catal. plag, 13½.*

Hoc eſt:

ELISABETHAE BLACKWELL collectio ſtirpium, quae in pharmacopoliis ad medicum

 uſum

usum asseruantur, quarum descriptio et vires ex anglico idiomate in latinum conuersae sistuntur, figurae emendantur, floris fructusque partium repraesentatione augentur, et probatis botanicorum nominibus illustrantur. Centuria I. cum praefat. D. CHRIST. IAC. TREW. Excudit figuras, pinxit atque in aes incidit *Nicolaus Fridericus Eisenberger.*

De herbario, quod artificiosissima femina, infelicis medici, angli, Doctoris BLACKWELL, vidua, duobus voluminibus, anglico sermone conscriptis, an. 1739. Londini in lucem edidit, cur nunc moneamus quaedam, vix esse existimamus; illud enim opus, non solum caro pretio redimendum, sed et hinc inde mancum minusque absolutum, utile tamen esse, nouimus omnes. Atque hinc est, cur publicae utilitati inseruiendi studio permotus, suum huius operis exemplar, viuis coloribus illustratum, dexterrimo EISENBERGERO, pictori apud Noribergenses celeberrimo, eum in finem traderet Ill. TREWIVS, ut pro diminuendo pretio illud partitis vicibus et praenumerationis ope denuo in publicum ederet; quod propositum cum ipsi arriserit, programmate quodam d. 12 Mart. an. 1747. idem enunciauit, et huc usque exequi continuauit, ita, ut nunc tandem, licet prima tabularum centuria diu iam absoluta esset, praefatione, catalogisque d. 1. Iun. an. 1752. absolutis, prima huius herbarii pars perfecta existat. Quid vero ad emendationem huius operis TREWIVS contulerit, ipsa praefatio docet. Nempe: ubi Blackwellianum opus latino nomine illud, quod in Germaniae pharmacopoliis usu receptum est, non indicat, idem adposuit, germanica vero nomina plerumque emendauit, illudque etiam circa nomina aliarum linguarum obseruauit: Blackwellianum exemplar

plar praemittit nomina latina officinalia et anglicana, dein ſequitur deſcriptio ipſius plantae, eiusque virium medicarum, tandemque tractationem claudunt nomina aliarum linguarum; in hac autem noua eius editione omnia haec nomina primo loco occurrunt, et dein reliquae annotationes ex anglico idiomate et in latinum et in germanicum translatae: Cum nomen latinum in exemplo Blackwelliano illud tantum indicet, quod in officinis pharmaceuticis uſitatum eſt, hoc vero poſt ea ſaepius mutatum fuerit, eorum in gratiam, qui de his etiam certiores fieri cupiunt, eadem quoque ex praeſtantiſſimis auctoribus indicauit, et ordine quidem chronologico, quo eorum Auctores ſe inuicem exceperunt, ita tamen limitato, ut eo in caſu, quando ſequentium quidam nomen alicuius antecedentis ſeruauit, huic ſtatim ille adiungeretur: In illo porro opere ſpeciei depictae nomina ſpecifica nunquam indicantur; haec vero ſigillatim addidit Ill. Auctor, eo ordine, ut illa primo loco poſita ſint, quae nunc ad normam operum ſyſtematicorum excluduntur, deinde vero ſequantur emendata, omnia autem utriusque huius diſtinctionis iterum temporis ordine, quo propoſita fuerunt: Quando imago quaedam appoſita aliam ſpeciem vel varietatem repraeſentat, huius quoque nomina ſpecifica, ſed ſeparatim, indicauit. Blackwellianas icones aliquando, non vero ſemper naturae reſpondere, accuratior inquiſitio Cl. TREWIVM docuit, hinc quoties occaſio permittebat, exemplar naturale cum imagine contulit, et, ubi neceſſarium videbatur, ramum recens depictum Blackwellianae figurae iunxit, vel imaginem plane nouam ſubſtituit, et huic ramum modo Blackwellianae figurae addidit. Quoniam etiam minores et ſeparatae icones florum, fructuum, ſeminumque in ipſo opere neutiquam veram conformationem repraeſentant, eos quiden EISENBERGERVS absque mutatione adpoſuit, ſimul vero ſtuduit, easdem

dem partes, quoties ipſi poſſibile fuit, accuratius et ſecundum earum analyſin depingere, ſigillatimque ſtaminum et piſtillorum numerum ac conformationem indicare. Quicquid autem imaginum ratione mutandum, emendandum et augendum, quidque praeter ea ad illuſtrationem huius vel illius ſpeciei addendum, neceſſarium vel utile viſum fuit, id omne in notis ſubiunctis declarauit Cl. TREWIVS. Eo quidem tempore, cum huncce laborem ipſe ſuſciperet, hasce additiones amplificare haud voluit; quare priorum plagularum expoſitio reliquis multo breuior eſt, ſenſim vero ad plura attexenda excitatus, ampliorem explicationem adiecit. Cum itaque in hac noua editione multa unius ſpeciei latina nomina indicata, ſaepiusque ex aliis linguis plura addita ſint, cuilibet centuriae peculiarem addidit indicem alphabeticum, ex quibus deinde alius uniuerſalis confici poterit ſuo tempore. Cum haec quoque Blackwelliani herbarii editio ad finem perducta erit, tum ille non ſolum ſpecies, quae aliquando loco illarum, quae in hoc depictae ſunt, in noſtris pharmaceuticis officinis proſtant, verum etiam aliae multae officinales plantae, in hac collectione plane omiſſae, in ſupplemento quodam delineatae et explicatae accedent: porro etiam venenatarum ſtirpium cognitio utilis cum ſit ac neceſſaria, eae imaginum quoque repraeſentationem atque deſcriptionem merentur. Ea vero ratione, qua excuſum antea fuit, nunc etiam recuſum, emendatum modo et auctum, exhibetur totum opus, unde haec editio eum etiam praeſtat uſum, ut, ubi Blackwellianum opus citatur, hoc noſtrum eius loco inſeruire queat, quare vel ipſae erucae, aliaque inſecta, interdum adpicta, haud omiſſa ſunt, licet imperfecta plerumque exhibeantur. Hac itaque forma apparuit prima huius collectionis centuria, quam reliquae eadem, imo maiori cura elaboratae, ſequentur. Cum enim Ill. TREWIO,

eius-

eiusmodi opera molienti, eae tantum modo vacent horae, quas eruditi, aliis laboribus defatigati, quieti destinant, et eiusmodi conatus propter ea tantum foueat, ut opportuna artificum illorum occasione gaudens, publicæ utilitati studeat, nullumque in hisce lucrum quaerat, coeptum quondam opus aliis perficiendum lubens tradit. Hanc ergo ob causam, et ut omnia impedimenta remouerentur, diu in votis habuit, ut huius quoque operis expediendi curam alius in se susciperet, quod etiam nunc contigit, dum Cl. noster LVDWIGIVS hoc munus beneuole in se suscepit, ita, ut sua sub directione omnia ordine coepto continuentur, celeriusque elaborentur, id quod explicationes ad centuriam secundam pertinentes, cuius iam tabulae 83. prostant, propediem edendae, satis probant. Haec de opere ipso annotasse sufficiat: supersunt adhuc nonnulla, de catalogis additis monenda. Necessarium enim duxit Ill. Auctor, eorum opera, quibus in expositione usus fuit, titulis suis indicare, eademque, variarum editionum, ab ipso collectarum, breui recensione illustrare, hinc prior enatus fuit catalogus. Huic alium catalogum eorum herbariorum, quae mox post typographicae artis inuentionem excusa, saepissimeque recusa sunt, subiunxit, praesertim cum non solum haec opera, verum etiam plurimas eorum editiones ipsa eius, sat ampla, librorum collectio contineat, ideoque ipsi occasionem praebeat, accuratiorem de iisdem relationem et comparationem suppeditandi, quam quidem huc usque ab aliis illud factum esse deprehendimus. Apparatus quoque plurium antiquorum herbariorum, a Germanis elaboratorum, quem in sua etiam collectione asseruat, ipsum excitauit, ut de his ad annum 1550 usque breuem recensionem conficeret, eamque cum variis editionibus, quae ipsi ad manus erant, facta collatione illustraret, ideoque indicaret, quantum renouata stirpium cognitio ger-

manis

manis debeat. Ne autem auxilia, ab exteris, eodem temporis decurſu praeſtita, ſilentio penitus praeteriret, conſilium tandem cepit haec pariter enumerandi. Huius utriusque catalogi, Blackwelliano herbario adnexi, pauca exempla, amicorum cauſa, quibus ipſum herbarium ad manus non eſt, ſigillatim excudenda ſequenti titulo curauit: *Librorum botanicorum catalogi duo, quorum prior recentiores quosdam, poſterior plerosque antiquos ad annum 1550 usque excuſos, ad ductum propriae collectionis breuiter recenſet, conſcripti a D.* CHRIST. IACOB TREW. *Norib. 1752. fol.* In his itaque 1) opera omnia, quae germani in herbariae rei emolumentum ad annum 1550 usque publicarunt, conquiſiuit enumerauitque, quotquot vel ab eo collecta reperire, vel ab aliis annotata obſeruare potuit. 2) In exterorum operibus, ne praeter neceſſitatem nimis prolixus eſſet, ea ſilentio praeteriit, quorum nullam editionem poſſidet, barbarorum quoque plura conſulto omiſit, quia in his nil, niſi nuda ſimplicium nomina, reperiuntur. 3) Editiones operum varias, quotquot earum ipſe poſſidet, addidit, notauitque ſedulo, num inter ſe differant, an conueniant, ut igitur unus quisque certior fieret, num illa, quam poſſidet, auctior aut emendatior proſtet; quam etiam ob cauſam eas interdum adiecit, quae poſt terminum praefixum in publicum prodierunt. 4) Vt ordinem chronologicum proſequi poſſet, primam ſemper omnium operum editionem, ex aliis nominatis auctoribus indicare ſtuduit, ubi eius collectio deficiebat. 5) Omnium editionum, quas ipſe poſſidet, titulos integros exſcripſit, quia plerumque de pretio, quo editionis tempore erant, teſtantur, atque breuis recenſionis vices praeſtant, nec non de editionum differentiis curioſos reddunt certiores; et quia etiam non nulli molem libri ſiue paginarum numerum cuiusuis libri deſiderant, illum etiam fideliter indicauit.

Praeter

Praeter hoc vero, a celeberrimo pictore, EISENBERGERO, Noribergae euulgatum opus, alia adhuc plura, et ſplendidiora forte, hactenus incepta, partitisque vicibus ab aliis in ſua arte claris viris ibidem quoque edita fuerunt. Ita ad regnum vegetabile tria pertinent; cuius prioris ſequens eſt titulus:

XV.

Hortus nitidiſſimus omnem per annum ſuperbiens floribus, ſiue amoeniſſimorum florum imagines, quas magnis ſumptibus collegit D. CHRIST. IAC. TREW, in aes inciſas, viuisque coloribus pictas edidit IOH. MICH. SELIGMANN. Noriberg. 1750. fol. regal.

Quamquam nulla planta ſuo caret flore, vulgo tamen bulboſa modo, tuberoſaque radice ſuffultae plantae, floriferae appellari ſolent, quarum flores forma ſua concinniore, colore ſpecioſiore, odoreque interdum gratiſſimo prae reliquis ſeſe commendant. Fluxa vero horum florum eſt amoenitas, neque ulla impedire poſſumus cura, quo minus illi, quibus hodie delectamur, craſtino die flacceſcant; neque bulbus, qui hoc anno laetius floruit, ſubſequenti ſimilem in modum denuo effloreſcit, neque reddit ſemper ſemen eorum, quos perdidimus. Hincce permoti florum cultores, artis pingendi ope, breuem eorundem vitam ſtabiliorem reddere, anniſi ſunt. TREWII itaque beneuolentia adiutus, de eius modi opere moliendo perficiendoque cogitauit dexterrimus Auctor. Ill. enim TREWIVS libenter omnes cum eo communicauit nitidiſſimorum florum imagines, quas ſuis, iisque haud exiguis ſumptibus per peritiſſimos artifices pingi curauerat. Eſt itaque

omnino,

omnino, quod florum cultores ſperare poſſint, ſe nacturos eſſe editoris opera plenam ſpecioſiſſimarum tuliparum, coronarumque imperialium, hyacinthorum et narciſſorum, roſarum, caryophyllorum, leucoiorum, tiliorum, fritillariarum, ranunculorum, auricularum, anemonesque ſpecierum collectionem, per interualla edendam. Ita vero opus hoc debet diſpertiri, ut quaelibet pars viginti quinque conſtet tabulis, ſingulique flores ſiſtantur naturali in magnitudine, natiuisque ſuis coloribus ita expreſſi, ut, licet ipſae eorum imagines aeri ſint inciſae, picturas tamen potius referant, quam figuras. Cuilibet tabulae ſuperius nomen adſcriptum eſt genericum latinum, inferius autem illud, quo florum cultores, quos floriſtas dicunt, eandem varietatem adpellant, ea in lingua, in qua innotuit. Ipſi vero commentarii germanico atque latino ſermone conſcripti ſiſtunt, praeter hiſtoricam de quolibet florum genere narrationem, praecepta potiſſimum ad culturam eorum apprime ſpectantia. Harum nitidiſſime delineatarum tabularum octodecim vidimus; praefatio unam implet plagulam, et commentariorum una hactenus comparuit plaga, hyacinthum explicans.

Alter, regni vegetabilis theſauros explicans, liber inſcribitur:

XVI.

Regnum florae, *das Reich der Blumen, mit allen ſeinen Schönheiten nach der Natur und ihren Farben vorgeſtellt. Nürnberg bey* Georg. Wolffg. Knorr. *fol.*

In hac collectione et hortenſes vulgo dictae plantae, earumque aliquando varietates, et aliae exoticae rarioresque, ut obeliſcotheca integrifolia, cotyledon flore umbellato coccineo, viuis coloribus, et ut pluri-

plurimum nitide depictae exhibentur, quandoque etiam florum fructuumque partes, ut in persica, pruno, viola, etc. separatim adponuntur. Editae hactenus fuerunt eius modi tabularum centum et triginta sex, nullo vero seruato ordine, nisi ut tabulis singulis littera quaedam sit adscripta, ita ut finito tandem opere secundum alphabeti seriem omnes collocari possint. Hac etiam ratione textus prodit, cuius sex obtinuimus plagulas.

Tandem quinque plantarum decades, quas Cl. MARTYN delineatas et viuis coloribus illustratas Londini 1728 edidit, sequenti nunc titulo iterum exhibentur.

XVII.

IOANNIS MARTYN historia plantarum rariorum ob praestantiam denuo edita studio atque opera IOANNIS DANIELIS MEYERI, pictoris. Noribergae, fol. reg. 1752. Decas. I. pl. 1.

In prima hac decade continentur: 1) *Ialapa officinarum;* 2) *Geranium africanum, arborescens, maluae folio lucido, flore elegantissimo, kermesino;* 3) *Geranium chium, vernum, folio caryophyllatae;* 4) *Brunella caroliniana, magno flore dilute coeruleo, internodiis praelongis;* 5) *Amaranthus chinensis, foliis variis, panicula eleganter plumosa;* 6) *Amaranthus spica albescente habitiore;* 7) *Parietaria orientalis, polygoni folio canescente;* 8) *Niruri barbadense, folio ouali superne glauco, pediculis florum breuissimis;* 9) *Lychnidea caroliniana floribus quasi umbellatim dispositis, foliis lucidis, crassis, acutis;* 10) *Aloe africana foliis planis, conjugatis, carinatis, verrucosis, caule et flore corallii colore.* Non quidem negandum est Cl. Auctorem in his tabulis, nostrae enim ad archetypum accurate expressae sunt, naturam ipsam non adeo studiose imi-

tari, in paucis ſtructura florum internaeque partes conſpiciuntur, ſic n. 7.) *parietaria* ex flore vix cognoſceretur; *ialapa* quae quinque ſtamina habet, plura in icone expreſſa ſiſtit; n. 2.) *geranium* et n. 4.) *brunella* colores in caule foliis et floribus naturalibus vix ſimiles oſtendunt; in primis vero color viridis in omnibus ferme plantis parum viuidus eſt, attamen cum figurae nitide ſatis deſcriptae ſint, non tantum in hac decade, ſed et in ſubſequentibus non nullae rariores occurrant, quarta quintaque decas artificioſiſſima EHRETI manu pictae fuerint, et ſparſim in deſcriptione, quae latino aeque ac germanico idiomate traditur, utiles et culturam etiam ſpectantes obſeruationes occurrant, continuationem omnino expectamus, florumque amatoribus hoc opus commendamus. Quamuis etiam Cl. MARTYN praematurus obitus in cauſa ſit, quod collectio haec ultra quinquaginta tabulas ſe non extendat, ex indigenis tamen aeque ac exoticis illis plantis, quas ſocietas hortulanorum Londini edidit, plures adhuc ſe additurum eſſe promittit editor, ſi hae tabulae applauſum botanophilorum obtineant.

Praeter vegetabile vero regnum, animalium etiam hiſtoria variis operibus illuſtrata fuit atque locupletata. Prodiit itaque primus liber ſequenti titulo:

XVIII.

Angenehmer und nützlicher Zeitvertreib mit Betrachtung curioſer Vorſtellungen allerhand kriechender, fliegender, und ſchwimmender Thiere, ſowohl nach ihrer Geſtalt und äußerlichen Beſchaffenheit, als auch nach der accurateſt davon verfertigten Structur ihrer Scelette, nebſt einer phyſicaliſch und anatomiſch, beſonders aber oſteologiſch und mechani-

chanischen Beschreibung derselben nach der Natur gezeichnet, gemahlet, in Kupfer gestochen und verlegt von IOH. DANIEL MEYER, *Miniatur Mahler. Nürnberg.* 1748. *fol. mai. pl. 16. tab. 100.*

i. e.

Deliciae utiles, in contemplatione iconum, quae varia animalia una cum sceletis eorum repraesentant, positae. Auctore IOH. DANIEL MEYER.

Cum ipsum hoc opus omnibus iam satis cognitum sit, eiusque titulus clara indicet, quid in eo praestitum fuerit, id modo in praesenti monemus, alterum tomum, nunc inchoatum quoque fuisse, cuius septem tabulae ad nos missae fuerunt, titulus praeter ea alterius huius tomi paululum mutatus comparuit, inscribitur enim:

Vorstellung allerhand Thiere mit ihren Gerippen. Zweyter Theil. Nürnberg. 1752. *fol. mai.*

h. e.

Delineationes variorum animalium una cum sceletis eorum. Pars II.

Alterum opus non nouum est, sed ex anglico sermone translatum iterumque editum. Illa enim auium historia, quam EDWARDVS euulgauit, et praeter ea illud, quod in CATESBY splendido opere, quo Carolinae, Floridae etc. tradidit naturalem descriptionem, ad eam animalium classem pertinet, uno hocce in libro continetur, qui certe eo magis naturalis historiae cultoribus debet esse gratus atque acceptus, quo rarius eiusmodi opera ad nos adpor-

tantur, et quo maiori cariorique pretio venduntur. Liber ipſe huncce praefert titulum:

XIX.

Sammlung verſchiedener ausländiſcher und ſeltner Vögel, worinnen ein jeder derſelben nicht nur auf das genaueſte beſchrieben, ſondern auch in einer richtigen und ſauber illuminirten Abbildung vorgeſtellet wird, von IOH. MICHAEL SEELIGMANN. *Nürnberg. 1749. fol. plag. 18. tab. 50.*

Hoc eſt:

Collectio variarum auium exoticarum et rariorum, quas viuis coloribus depictas atque deſcriptas dedit IOH. MICHAEL SEELIGMANN.

Praefationem operi praemiſit phyſicus apud Noribergenſes clariſſimus, D. GEORG. LEONH. HVTH, ſub cuius etiam directione illud ipſum ab artifice elaboratur, quique ipſe verſionem anglici textus in germanicam linguam cum eodem communicauit. Hanc praefationem ſequitur alia, quam EDWARDVS primae parti ſuae hiſtoriae adpoſuit; germanica vero nomina, ex KLEINII auium prodromo deſumta, huic editioni acceſſere. Quo vero haec editio, licet CATESBY et EDWARDI icones ſimul proponerentur, etiam citari poſſit, in ſingulis tabulis annotatum fuit, ex quonam auctore ea fuerit mutuata. Secundus huius libri tomus an. 1751. iam inceptus fuit, et ſtrenue continuatur, ita ut tabula nonageſima ſecunda iam exarata ſit. Cum itaque pretioſi illius, a CATESBY euulgati, operis quaedam particula denuo nunc exhibeatur, alii fuerunt viri, qui

qui unitis viribus reliqua omnia in eodem tradita ſimili ratione edendi ceperunt conſilium; hinc germanice atque latine prodiit.

XX.

Piſcium, ſerpentum, inſectorum, aliorumque non nullorum animalium, nec non plantarum quarundam imagines, quas MARCVS CATESBY in poſteriore parte operis, quo Carolinae, Floridae et Bahamenſium inſularum tradidit hiſtoriam naturalem, eiusque appendice deſcripſit, additis vero imaginibus piſcium, tam noſtratium quam aliarum regionum auxerunt, viuisque coloribus pictas ediderunt, NICOL. FRIDR. EISENBERGER et GEORG. LICHTENSTEGER. Noribergae. 1750. fol. reg.

Huius operis plagae ſeptem, tabulaeque viginti ſex nunc proſtant.

Quarto nunc indicanda eſt:

XXI.

A. I. ROESELII hiſtoria naturalis ranarum noſtratium.

Eadem animi propenſio, qua inſectorum hactenus, felici admodum cum ſucceſſu, ſcrutatus fuit naturam Cl. Auctor, ranas quoque curatius ut examinaret, illum incitauit. Per partes itaque noſter, et in experimentis inſtituendis ingenioſiſſimus, inque illis deſcribendis ſtudioſiſſimus, et arte denique delineandi pingendique facile princeps, edidit plagulas tredecim, in forma regali, in quibus ea, quae ad ranarum hiſtoriam ſpectant, germanico ae-

que ac latino ſermone dilucide explicantur, aliorum inuenta vel corroborantur, vel, ſi falſo fuerint aſſumta, refutantur, iconibusque illuſtrantur. Tabulae vero ſemper duae ſunt, quo ſingula diſtinctius exhibeantur; una ranas, earumque partes viuis coloribus pictas, altera vero adumbrationem figurarum coloratarum cuiuslibet tabulae, literis ſignatam, refert. Duplicatas eius modi tabulas duodecim vidimus, de quarum praeſtantia, ut nunc quaedam moneamus, ſuperfluum omnino eſſet, ideoque non nulla modo, ex ipſa deſcriptione mutuata, repetere liceat. *Sectione prima de rana terreſtri fuſca*, huiusque *primo capite de coitu et generatione eius* diſſerit Cl. Auctor. De generatione itaque locuturus, primo recenſet SWAMMERDAMII, MENZII, atque ENTII hypotheſes, quibus ea addit, quae ipſe hac in re obſeruauit. Tres conſumſit annos, antequam viderit, qua ratione oua huius femellae ranae foecundentur; licet enim generationis negotium in illa diutius duret, breuiſſimum tamen eſt temporis ſpatium, quo ipſa foecundatio celebratur, et ne hoc elabi pateretur, plura harum collegit paria inuicem iuncta, et quodlibet par in vitrum, aqua ad dimidiam partem repletum, immiſit, atque tandem non ſolum coitus finem, ſed etiam femellam oua ſua parientem vidit, ex quibus temporis etiam ſucceſſu teneras obtinuit ranulas. Mas et femina quoad abdominis colorem differunt; prioris enim abdomen conſperſum eſt maculis, ex cinereo albeſcentibus, alterius vero ex flauo rufeſcentibus; dorſum vix generationis tempore variat; lutulentus ipſis tunc eſt color, qui tamen poſt ea in variegatum magis abit. Solent enim ranae ſingulis fere hebdomadibus cutem mutare, exuuiasque, mucum tenuem referentes, deponere. In pedibus porro aliqua eſt differentia. Mas anticos pedes aeque ac poſticos longe craſſiores habet, quam femina, et tempore coitus pollex illius ſingulari obſitus

ſitus eſt carne nigra, multisque papillis aſpera; ambae illo tempore ventrem habent turgidiorem, in femina quippe ouulis ſcatet, in mare vero haeret tunc cutem inter carnemque pellucidus mucus, qui, finito coitu, euaneſcit. Brachiis femellam amplectitur mas fortiſſime, et in primis illa exaſperata pollicis cute firmiter ipſi adhaeret. Cutis haecce vero nigro colore tincta, non conſtans praebet maſculi indicium, ut SWAMMERDAMII eſt opinio, ſed, finito coitu, euaneſcit denuo, pollicesque gracileſcunt. Vera ranarum coeundi ratio ea eſt, ut maſculus femellae dorſo inſideat. Cum itaque per plures dies ranas haſce attentius contemplaretur Auctor, nulla notabili obſeruata mutatione, tandem eas inquietiores eſſe deprehendit; grunniebat maſculus interdum ſuis inſtar, femella interim ſurſum deorſumque ſeſe mouente; tandemque vidit ille, eiaculare maſculum ex poſtica ſui corporis parte liquorem, quem ſemen eſſe ideo credidit, quod aquam, cui ranae innatabant, turbidam reddidit; non autem ita multo poſt deſeruit femellam, cum ipſo antea iunctam. Hoc facto, cum nulla a femina edita ouula obſeruaret, cultro utramque ranam ſubiecit, et inuenit in femina uterum, ex parte ouis repletum, reliqua vero oua haerebant partim in ouario, partim in uteri tubis. Maſculus oſtendebat veſiculas ſeminales prorſus exinanitas. Oua, in utero reperta, in limpidam iniecit aquam, nullos vero exinde obtinuit vermiculos. Infoecundum itaque hunc coitum fuiſſe, concludit. Alia vice vidit duas ranas ani aperturam momentaneo tantum motu coniungere; cumque ſtatim poſtea femina oua parere inciperet, non derelinquebatur a maſculo, donec omnia illa eſſent excluſa, quae ipſe iteratis vicibus ſemine ſuo perfudit, foecundauitque ita, ut ex iisdem poſt modum tenellae prouenirent ranulae. Alia et ſimilia plura quoque recenſet experimenta Cl. ROESELIVS, quae oſtendunt, infoe-

cundum esse ranarum coitum, si prius finiatur, quam singula oua in uterum sint delata, fierique ranarum foecundationem ano potius, quam alia quacunque corporis parte. Utrum vero ipsum semen in femellae uterum iniiciatur nec ne, affirmare non audet Cl. Auctor.

Ranas, post ea ex ouo prodeuntes, variasque, quas, antequam veram ranae adipiscuntur formam, subeunt mutationes, describit. Notamus hic modo caudam harum sensim minorem reddi; defluebat enim non solum pinna eius perspicua, sed decrescebat cauda ipsa notabiliter in longitudine aeque ac crassitie. Decidere autem illam frustulatim, vel integram, obseruare nunquam potuit, multo minus figurari pedes, cauda findente se in posteriores, ut PLINII fuit sententia, deprehendit. Vero simile potius Auctori videtur, nutriri per illam ranunculum, donec perfectam ranae induerit formam. Mutationibus hisce indicatis ea deinde recenset, quae ratione incrementi ipsius porro obseruauit. Crescit prima aestate in autumnum usque magnitudine rana, dum vero frigus ingruit, ex terra in aquas recedit, ibique in vernum usque commoratur tempus; hoc enim appropinquante ex suis rursus elicitur hibernaculis. Altero sic transacto anno externis adhuc destituitur illa sexum indicantibus signis; omnibus enim ranis tunc est alba inferior corporis superficies, neque eae speciei propagandae aptae sunt, nullaque cum alia, coitu iuncta, deprehenditur, quippe quae non nisi post quartam hiemem huic negotio aptae euadunt, in quo etiam aetatis anno sexus ex signis externis dignosci potest. Exacto hoc quarto anno nondum ranae proprius vitae suae instat terminus, videtur potius diuersa earundem magnitudo indicare, viuere easdem duodecim fere annos.

In

In *ſecundo capite partium internarum, earum prae-ſertim, quae ad generationis negotium pertinent, ſtru-cturam* deſcribendam ſibi ſumſit Cl. Auctor. Dixit SWAMMERDAMIVS, inſeri veſiculas ſeminales va-ſaque deferentia infra fundum veſicae urinariae in inteſtinum rectum, et in illud aperiri duobus oſcu-lis. Haec vero orificia non inuenit ROESELIVS, ſed, non ſine admiratione, paruam ibidem conſpe-xit papillam carneam. Leui itaque inciſura aperuit veſiculam ſeminalem, inque eam per tubulum aerem immiſit, quo facto, eleuabatur papilla, tenuemque per viam inuentam tranſmiſit ſetam, et in papillam, et per eam in veſiculam ſeminalem. Papillam hanc-ce penem eſſe dicendam, Cl. Auctori videtur, idque in primis ex auium analogia declarare ſtudet. Ipſe vero ROESELIVS fatetur, primum quidem huius papillae inuentorem RIVINVM fuiſſe, * ſe tamen ipſius inuenti prorſus ignarum hanc partem ſimiliter reperiſſe, laetatur. Obſeruauit Cl. Auctor, aerem difficilius per uterum in tubas propelli; utrum ita-que apertura, qua tubae in eundem hiant, valuula claudatur nec ne, ſingulari ſtudio diſquiſiuit; illud-que orificium oblongum, et una in parte margine circulari ornatum inuenit, altera vero pars incurua antrorſum ferebatur et in acumen abibat; inſuper vidit, obturari illud tenui membrana, quae valuulae inſtar oua e tubis in uterum admittit quidem, redi-tum vero ipſis praecludit. Huius membranae SWAMMERDAMIVS nullam fecit mentionem. p. 20.

Sectio ſecunda tabulas quatuor duplicatas, quales ſupra deſcripſimus, quatuorque plagulas, et in iis deſcriptionem *ranae arboreae*, ſiſtit. Caput pri-mum *de eius proprietatibus, coitu et generatione* agit. Ranam hanc arboream ſpeciem, a reliquis ranis diſtin-ctam, eſſe oſtendit Cl. Auctor, magnitudine nimirum

* Vid. Act. Eruditor. Lipſienſ. an. 1687. p. 284.

omnibus ranis noſtratibus inferior eſt, color laete viridis in ſuperiori, et albus maximam partem in inferiori ſuperficie, deprehenditur, linea flaueſcente binas has ſuperficies quaſi circumſcribente; quilibet digitus globulo carneo inſtructus eſt, et inter digitos pedum ſaltatorum parua vel nulla cernitur membrana. Licet vero non nulli aliquot ſpecies ranarum arborearum indigitare videantur, unicam tamen tantum eſſe Cl. Auctor docet: color enim in indiuiduis mutatur, quando cuticulam teneram, mucoſam, deponunt, quod intra quatuordecim dies ut plurimum fieri Cl. Auctor obſeruauit, ubi viridis color in ſubfuſcum, ex cinereo albeſcentem et tandem in coeruleo viridem mutatur; arboreae dicuntur, quoniam per aeſtatem in arboribus et fruticetis habitant, cum praeter ea hyeme in limo abſcondantur et verno tempore in aquis degant. Viſcido quodam muco cutis ubique ſcatet, inſtar limacum, ex quo fit, ut facilius, quam aliae ranae, frondibus adhaereant. Vitris ipſis, licet politis, inter experimenta Auctoris agglutinatae fuerunt. De coitu et generatione ſequentia proponuntur. In aquis coeunt, vociferatio maſculis propria eſt, feminae minus clamoſae inueniuntur. Mas inter vociferandum gulam veſicae inſtar inflát, qua nota quidem a femina differt, licet et praeter ea gula fuſca maſculos, alba foeminas indicet. In coitu mas feminae dorſo inſidet, pedibus tamen anticis pectus non amplectitur, eoſdem potius ſub alis feminae figit, et ita eandem firmiter retinet. Coitus in iis, qui citius congrediuntur, per aliquot dies et noctes, in iis vero, qui tardius coniugantur, per viginti quatuor horas ſaepius tantum durat; citius enim abſolui non poteſt, quam ouula ex ouario in matricem deſcendant, ſub quo motu et femina inquieta ſub aquas deſcendit, et motum validum in abdomine oſtendit. Num maſculus membro genitali inſtructus ſit, et liquorem quoque emittat, ut in ranis terreſtribus, Cl.

Auctor

Auctor obſeruare haud potuit; in feminis vero vidit, alias intra bihorium, alias et in primis eas, quae iuſto citius a maſculis relictae fuerunt, intra quadraginta tandem horas ouula emiſiſſe. Quam vellemus nos omnem ouuli mutationem ab emiſſione usque ad incrementum in perfectam ranam, quam Auctor ſtudioſius, quam in ranis terreſtribus, deſcribit, repetere poſſe, cum certo perſuaſi ſimus, generationis negotium in genere inde, ut ex obſeruationibus, cum ouo incubato inſtitutis, egregie declarari, cum tamen dicta ſine iconibus intelligi vix poſſint, cuncta omittimus. Unicum tamen phaenomenon commemorandum eſſe duximus, ſcilicet oua, a femina tardius emiſſa, mutationem quandam ut in foecundis incepiſſe, ſed corpuſcula fungo ſimilia, non vero gyrinos produxiſſe, et paulo poſt periiſſe. Ex hac obſeruatione, quam ſumma cum cura inſtituit Cl. Auctor, concludit, ouis animalium plus rudimentorum foetus ineſſe, quam quidem non nulli credant, praeſertim, cum et in muſculorum atque cochlearum, vere tantum coeuntium, ouariis ipſo iam autumno conchas domosque ope boni microſcopii detexerit. Iis tamen non contradicit, qui forte haec oua minus foecunda cum molis comparare vellent. Ranam marem follem ſiue cauum aereum ſub gula habere, quod vociferando extendit, ſupra monuimus, nunc tantum addimus, ad radicem linguae proxime ad maxillas duo, utrinque poſita, deprehendi orificia, per quae aer intrat. Ranae tamen non niſi quarto poſt natiuitatem anno clamare incipiunt, gula tunc etiam fuſca fit, quo tempore illae ad negotium generationis aptae euadunt. Alterum caput ſtructurae internae declarandae deſtinatum erat, quoniam vero partes internae cum rana terreſtri in pluribus conueniunt, paucas tantum, ad tabulam quartam ſpectantes, obſeruationes adiecit Cl. Auctor, quae tamen ſine iconis conſideratione vix perſpici poſſunt.

In fine tractationis huius historiam ranae viridis aquaticae promittit, quam auide expectamus, cum ex hactenus propositis et accuratas esse Cl. Auctoris obseruationes, et icones summa cum cura elaboratas, colligamus.

Praeter haec iam indicata *conchyliorum* etiam historia a pictore, non minus claro, REGENFVSSIO, nouo opere perfectior redditur. Prodierunt enim hactenus tabulae sex, in quibus sexaginta septem conchyliorum species, duplici ut plurimum facie, eleganter ac nitidissime viuis coloribus repraesentantur. De hoc vero, ut et sequentibus, cum explicatio adhuc deficiat, alio tempore sermonem instituemus. Itaque modo adhuc monemus, ad regnum minerale sequens, cuius triginta vidimus tabulas, pertinere opus:

XXII.

Lapides ex celeberrimorum virorum sententia diluuii uniuersalis testes, quos in ordines ac species distribuit, suis coloribus exprimit, aerique incisos in lucem mittit et alia naturae miranda addit GEORG. WOLFFG. KNORR. Noribergae. 1750. fol. reg.

Omnem vero naturalem historiae ambitum complectitur illud opus, quod idem Cl. KNORR euulgare coepit hoc titulo:

XXIII.

Deliciae naturae selectae, *oder auserlesenes Naturalien-Cabinet, welches aus den drey Reichen der Natur zeiget, was von curiosen Liebhabern*

habern aufbehalten und gesammlet zu werden verdienet. Nürnb. 1751. fol. reg.

Huius autem operis quatuor modo prostant tabulae, quarum priores tres varia lapidosa marina corpora atque conchylia, quarta vero non nullas papilionum species, nitide depictas, sistunt.

XXIV.

D. IOHANN GEORG GMELINS *der Chemie und Kräuterwissenschaft auf der hohen Schule zu Tübingen öffentlichen Lehrers, Reise durch Sibirien von dem Jahr 1733 bis 1743. Göttingen, bey Abraham Vandenhœks Wittwe. I Theil 1751. 8. mai. 1 Alphab. 6 Bog. 3 Kupfertafeln. II Theil 1752. 1 Alph. 18 Bogen 6 Kupfertafeln.*

h. e.

D. IOHANN. GEORG. GMELINI iter per Sibiriam. Tom. I. II.

Prodiit hactenus in lucem sub auspicio Ill. HALLERI *collectio nouorum et memorabilium itinerum, per mare et terram susceptorum. Goettingae,* 1750 et 1751. 8. mai. c. f. Haec collectio variarum regionum, prouinciarum et insularum dissitarum memorabilia, ex variis exteris scriptoribus desumta et in linguam germanicam translata, in tribus tomis continet. In sequentibus vero tomis, a quarto ad reliquos usque, quos nunc allegabimus, Cl. GMELINI iter, per Sibiriam descriptum, deprehendimus; cum qua itineris descriptione nouus liber nunc traditur, in quo hic vir indefessus, dierum rationem habens, in diario quasi regiones, loca, urbes, oppida, pagos, populos,

ſos, incolas, mores notauit et diriſſima fata, quae in hoc itinere moleſtiſſimo inter barbaras et inconditas gentes ipſe eiusque ſocii pertulerunt, attente deſcripſit. Neutiquam tamen praetermittere voluit ea, quae ad ſcientiae et hiſtoriae naturalis cognitionem pertinere videbantur, et ideo pauca in huius itineris deſcriptione inter alias res, ſcitu non adeo dignas, paſſim interſperſa tradidit. Quae, ut uno intuitu quaſi perluſtrari poſſint, hic collecta et annotata proponimus, ne rerum naturalium curioſi longa, et ob leuiora ſaepe momenta adducta, non ſemper et ubique grata lectione omnes librorum paginas euoluere cogantur.

Tomus primus itineris GMELINI, qui in collectione quartus eſt, praeter alia ea continet hiſtoriae naturalis momenta, quae anno 1733. usque ad annum 1735. ab urbe *Petropoli* ad urbem *Selenginsk* et circa
p. 40. regiones et fines chinenſes deprehenſa fuerunt. Eſt oppidum, *Balachna* dictum, ubi ſalium fontes multi inueniuntur, qui tam copioſo ſale ſcatent, ut ſemper in pluribus quam quinquaginta officinis ſal culinare
p. 57. coqui et parari poſſit. *Quas* eſt acidiuſculi potus genus, apud Ruſſiae populos uſitatum, quod paratur, dum farina vel panis non fermentatus cum aqua im-
p. 108. paſtatur et leni calore fermentatur. In officinis metallicis *irginienſibus*, haud ita pridem exſtructis, minerae cupri et ferri tractantur. *Schaitanskie* etiam non nulli furni inueniuntur, in quibus minerae variae ex fodinis, prope riuum *Schiſchim* deductae, coquuntur. In urbe, *Catharinenburg* dicta, officinarum metallicarum ſtatus ita comparatus eſt, ut vix emendari poſſe videatur et omnino operariorum diligentia laudari mereatur, idque eo magis, quod nec pecuniae uſitatae nec victus inopiam patiantur. Ipſorum metallicolarum ſanitati noſocomio quoque proſpectum eſt, in quod omnes aegroti deferuntur, ſuſtentantur et a medico chirurgo conſtituto curantur. Eſt etiam in hac

hac urbe collegium, cum praeſide conſtitutum, quod omnibus officinis metallicis ſibiriacis praeeſt. Ab hac urbe ad quinquaginta milliariorum ruſſicorum diſtantias ſitae ſunt cupri fodinae *polewaienſes*, quae ſcalis commodioribus exſtructae ſunt, quam noſtrae germanicae. Licet vero montes harum fodinarum non adeo compacti ſint, ope tamen pulueris pyrii frangi debent. Minerae, quae pyriticae indolis ſunt, non in venis decurrunt, ſed hinc illinc coaceruatae in terra nigra aluminoſa deteguntur, quarum centenarius unus libras circiter tres metalli continet. Sunt et ibidem officinae, in quibus cuprum contunditur coquiturque. *Siſertienſes* officinae ferrariae anno 1734. exſtructae ſunt, ut minerae ferri, quae circa hanc viciniam copioſiſſime effodiuntur, tractari poſſint. Prope flumen *Kamenka* ſitum eſt oppidum *Kamenskie*, ubi officina ferraria antiquiſſima eſt, et in qua ferrum totius Sibiriae optimum, nempe fibroſum et molle coquitur, ideoque ad tormenta conficienda aptiſſimum habetur. Huius ferri minerae prope *Kamenka* et *Pinar* effodiuntur. In urbe *Tobolks* lues venerea frequentiſſima eſt, idque eo magis, quod auxiliis aptis et medicis peritis deſtituti ſint incolae. Habent tamen quaedam remedia. Ad gonorrhoeam curandam vitriolum adhibent, et luem ipſam per ſaliuationem, dato arſenico et mercurio ſublimato excitatam, curant. Pellunt vero etiam eandem inunctione, ad quam unguentum ex axungia porci et mercurio viuo paratum, adhibent. Circa *Schelesinskaja Krepoſt* et *Irtiſch* lacus multi ſalini inueniuntur, quorum aqua ſapore amaro gaudet. Sal ipſum ſolutum et cryſtalliſatione depuratum cum ſale mirabili GLAVBERI conuenire dicitur, et ideo loco ſalis anglici cathartici a metallicolis ad aluum purgandam aſſumitur. Sunt circa eadem haec loca et *Iamuſchewa Krepoſt* in locis aquoſis et paludoſis inſecta illa, quae LINNAEVS in Fauna Suecica numero 1116, 1118 ſub nomine

p. 115.
p. 118.
p. 120.
p. 148.
p. 184.
p. 199.

mine

mine culicis nigri, alis aqueis, pedibus nigris, annulo albo, nec non ſub nomine culicis cinerei, abdomine annulis fuſcis octo, adduxit, quaeque hominibus et animalibus, ibi commorantibus, magnam creant mole-
p. 206. ſtiam. Non procul a *Iamuſchewa* lacus ſalinus celebris reperitur, *Iamüſcha* dictus, quem Auctor ipſe naturae miraculum appellat. Magnitudo eius quoad peripheriam nouem milliaria ruſſica comprehendit et figurae ſubrotundae eſt. Aqua ipſa admodum ſalſa, ſole ſplendente, colorem rubicundum refert. Littora et fundus huius lacus ſale copioſo albidiſſimo, cryſtallos cubicas repraeſentante, ita abundant, ut multae naues eodem onuſtari poſſint, intra ſex vero dies eadem iterum proueniat copia. Indoles eius optima
p. 212. et ad carnes condiendas aptiſſima inuenitur. In regionibus circa *Sempalat* animal viuit quadrupes, *Saiga* dictum, quod damae ſimile eſſe videtur, exceptis tamen cornubus, quae non uti in damis in fine retrorſum incuruata ſunt, ſed recta excurrunt. Differt plane a capra moſchifera, quae in prouincia irkutzkienſi etiam *Saiga* dicitur. Notandum eſt, quod in huius animalis viui panniculo adipoſo magna copia vermium alborum, longitudine fere unius digiti et in utraque extremitate acutorum, ſedeant. Ipſius caro licet ideo magis nauſeoſa ſit, ab incolis tamen
p. 222. magna cum voluptate comeditur. Creſcit in hortis *ſempalatenſibus* melonum ſpecies, quae *cucumeres kalmuckienſes* dicuntur. Hae, ſi maturae ſunt, odorem et ſaporem melonum gratum habent; Videantur de his ipſis AMMANNI ſtirpium rariorum in imperio ruthenico ſponte prouenientium icones et deſcriptio-
p. 247. nes. Petropol. 1739. p. 8, 9. Ad *Pichtowa* mons ſitus eſt, in quo quinque metallifodinae reperiuntur, in quibus minerae non adeo profunde, attamen ſatis
p. 254. copioſe effodiuntur. Prope flumen *Ob* et montem *Kolywankagora* anno 1725 fodinae metallicae detectae, et ex conſilio Cl. DEMIEDOW ſequentibus annis,

officinis

officinis ibidem exſtructis, magis magisque excultae fuerunt. Hae tandem anno 1734. ad eam excreuerunt perfectionem, ut pro maximis et optimis omnium officinarum metallicarum, quae in Europa inueniuntur, habeantur; minerae enim ibidem repertae non ſolum cuprum, ſed etiam argentum et aurum continent. Ad has officinas etiam aliae ex monte *ſerpentino*, prope officinas kolywaenſes ſito, adducuntur minerae, quae cupri et argenti ditiſſimae ſunt, et etiam aurum in venis aeque ac granulatum et lamellatum habent. Eo igitur feliciores progreſſus fieri poſſunt, quoniam metalla fere omnia in ſuperficie haerent, nec multis laboribus et machinis exſtructis effodi poſſunt. Circa pagum *Kalti-* p. 270.
rak deſerta loca varia deprehenduntur, quae perpetuo fumant, ac ſi incenſa fuiſſent. Solum ibidem turfaceum et muſcoſum, vel ex negligentia vel a fulmine accenſum fuit, et quoniam non exſtinguitur, per annos flammam alit et fumat. Sunt et in aliis eius modi regionibus ſimilia loca, antea paludoſa, nunc vero arida et ſicca, quae eadem ratione accenſa per longum tempus flammam alunt et fumant. Vr- p. 273.
bi *Kusnetzk* vicini incolae ſpiritum vini vulgarem deſtillare ſolent. Ad hanc deſtillationem adhibent vas ferreum, tripodi impoſitum, operculo ligneo tectum, quod e latere foramen habet, e quo per canalem ligneum ſpiritus effluit. Ipſe hic ſpiritus ex lacte equino, in vaſis coriaceis antea fermentato, paratur. Ingratus eſt odor, vires tamen validae, non adeo inebriat, nec caput grauat. Mons igniuomus p. 280.
ad ripam *Abaſchewa* iacere, dicitur, quoniam ſemper fumus ex eodem aſcendit. Hunc fumum Auctor ipſe obſeruauit eiusque odorem ingratum percepit, originem vero, accuratiore diſquiſitione inſtituta, non ex ipſo monte igniuomo, ſed ex terra reſinoſa, in ſuperficie tantum haerente et ardente, deriuat. Circa *Vſtkemſchuk*, ubi natio tartarica habitat, etiam p. 336.

variolae grassari solent. Nullo vero certo tempore, nec quouis anno, sed intra decennium interdum accedunt. Quando autem semel inuaserunt homines,
p. 343. per unum, duos et tres annos saeuiunt. *Ienifeenses* scientiam rei herbariae medicae amant et colunt. Est planta quaedam, anacampseros purpurea dicta, inter illos notissima. Hanc in minores partes discindunt, cum aqua in vase infundunt, ad fermentationem reponunt, et exinde aquam destillant, quam magni fa-
p. 355. ciunt eique egregias virtutes attribuunt. Magnum in Sibiria frigus, quod historici varii annotarunt, auctor noster quoque obseruauit et pertulit. Anno 1734. medio decembris aer serenus erat et tamen congelatus quasi, uti nebulosus apparebat, ita, ut fumum ex caminis ascendentem deprimeret et aues ex acre mortuae deciderent. Eo tempore, qui in hypocaustis calefactis commorabantur, homines, capitis dolore affligebantur, non a sulphure, ut Auctor putat, ex carbonibus exhalante, sed ex vaporibus, a calore expansis. Per diem semper circa solem parhelii et halones conspiciebantur. In thermometro fahrenheitiano mercurius ad 120. gradus plus descendebat,
p. 368. quam unquam obseruatum fuit. In locis, circa flumen *Irtisch*, *Buchturma*, *Ob*, *Amur* et *Lena* sitis, versus *Kamtschatka* et vicinas insulas, ouium ferarum genus, *Argali* mongolensibus dictum, inuenitur. Sunt haec animalia valde alacria et robusta, ut a decem viris vix domari queant. Quoad habitum externum caput, collum, pedes et caudam ad genus ceruinum referri possunt. Eius modi animalis triennis altitudo erat unius et semis, longitudo vero unius et trium quartarum ulnae russicae; supra oculos prope aures cornua excrescunt, retrorsum et antrorsum flexa, primo aspera, deinde ad finem laeuia. Magna sunt haec, cornua, ad originem pugni crassitiem habent, longitudine duarum ulnarum pondere triginta et quadraginta librarum et in his omnis animalis vis la-

tere

tere dicitur. Praedita ſunt praeter ea auribus acutis, erectis, pedibus anterioribus breuioribus, poſterioribus longioribus, ungulis fiſſis, corporis colore gryſeo brunoque interſperſo, linea in dorſo et abdomimine fuſca. Verſus vernale tempus pilos perdunt et colorem rubicundum aſſumunt. Structura eorum interna eadem eſt, ac in aliis animalibus ruminantibus. Graminibus nutriuntur et vere unum vel duos foetus pariunt. Caro boni eſt ſaporis et pinguedo grati odoris. Cum *Muſimon* veterum conuenire putat Auctor, de quo videantur PLINIVS, nec non GESNERVS in hiſtor. animal. libr. I. de quadruped. viuipar. p. 934, 935. In regionibus circa *Kiaechta* ad febres intermittentes curandas arſenicum, ut remedium uſitatiſſimum, adhibere ſolent. p. 459.

Tomus ſecundus, in collectione quintus, continet ea hiſtoriae et ſcientiæ naturalis momenta, quae annis 1735, 1736, 1737. trans mare *Baikal* et in locis usque ad fines chinenſes orientales, flumen *Lena* et urbem *Iakutzk* ſitis, obſeruata fuerunt. Ad riuum *Tuſatſchi*, qui quatuordecim milliaria ruſſica a flumine *Argun* diſtat, officinae metallicae argunenſes ſitae ſunt, in quibus anno 1704. graeci mineras, quas primo tempore ſatis paucas inueniebant, rudi adhuc arte coquere tentabant. Has fodinas et officinas anno 1716. captiuus quidam ſuecus, nomine PETRVS DAMES germanorum more emendare quidem ſtudebat, interim tamen propter metallicolarum negligentiam non adeo magni prouentus inde redibant. Uti vero Cl. Auctor obſeruauit, minerae ſatis copioſae in his terris reperiuntur, quae plumbum, ferrum, argentum et aurum continent. Saxonum tandem, qui ad haec loca adueniebant, ſtudio, nouos furnos focosque exſtruentium, hae fodinae et officinae ita excultae fuerunt, ut anno 1740 et 1741. quaedam argenti aurique copia abhinc *Petropolim* apportaretur. In locis p. 52. p. 72.

locis, ad *Surowaja Saimka* ſitis, rhamnus ramis ſpina
terminatis, floribus quadrifidis LINNAEI, ſiue
rhamnus catarcticus BAVHINI, et armeniaca betulae
p. 73. folio et facie, fructu exſucco creſcunt. Inter in-
colas argunenſes, prope fluuium *Oſtrog* habitantes,
epilepſia et lues venerea vehementer graſſantur.
Epilepſia infantes in primis corripit, qui, ſi in pri-
mo paroxyſmo bene obteguntur nec tanguntur, nun-
quam in eandem incidere creduntur, attacti vero vel
perire vel nunquam curari dicuntur. Lue venerea
correpti ita deformantur, ut ſine horrore adſpici ne-
queant. Ad hanc curandam ſolum decoctum ex cor-
tice fraxini vel laricis, cum alumine paratum, adhi-
bent, quo vero remedio malum ita retropellunt et in
ſede ſua figunt, ut tandem interiores partes oſſaque
arrodat. Deprehenditur etiam ibidem morbi genus
Woloſſez dictum, quod abſceſſu ſeſe manifeſtat, in quo
materia, purulenta in pilos mutata, veluti integer
pilorum humanorum faſciculus, extrahi dicitur.
Alii narrant, eſſe quoddam in illis aquis vermium
genus, quod pilorum formam habeat, et in homi-
num, qui iisdem aquis ſe lauant, cutim penetret
eandemque ita irritet, ut primum abinde tumor
cum dolore et poſtea abſceſſus oriatur. Eius modi
vermes ipſe Auctor vidit. Sunt illi certe pilis ſimil-
limi, accuratius vero, ope microſcopii conſiderati, ex
multis annulis conſtant, corpus valde corrugant,
extendunt et in aqua celeriter ſeſe mouent. Praedi-
ti ſunt porro capite acuto, cauda nigricante craſſiore
et obtuſa, colore pallido, in dorſo cum linea bruna,
ore hirundinum, et ad ſpithamae longitudinem acce-
dunt. In curando hoc morbo balneo calido, ex
lixiuio et herba anſerina parato, utuntur, quae cura
abſoluta eſſe indicatur, quando dolores ceſſant; in il-
lis, qui hanc curam recuſant et negligunt, ulcera tan-
p. 80. dem cancroſa et phagaedenica fiunt. In eadem hac
vicinia fagopyrum fructu aſpero AMMANNI ſiue
helxine

helxine caule erectiusculo inermi, foliis cordato sagittatis, seminibus subdentatis LINNAEI colitur. Huius plantae semen, quod argunenses *Dikusch* et krasnojarskenses *Kyrlik* appellant, uti halica comeditur. Prope riuum *Kilgi* mons *Iaschma gora* dictus, p. 81. situs est, qui fere totus ex iaspide viridi, aliis tamen lapidibus interpositis, concreuit. In regionibus p. 89. circa *Werchnei Borsa* riuus quidam manat, cuius aqua pota vomitus excitat, quae examinata vitriolum ferri in se habere, cognoscitur. In locis syluestribus p. 103. circa *Zuruchaitu* caprearum genus in magna multitudine viuit, quod cornua ibicis gerit, quae non deiicit. Quemadmodum vero haec sensim sensimque crescunt; ita etiam in larynge animalis, pomum sic dictum Adami, quoad magnitudinem adeo augetur, ut tanquam magnus tumor in collo appareat. Ex ad- p. 105. uerso *Bach Borso* locus salinus celebris conspicitur, cuius longitudo milliare russicum circiter unum et ambitus milliaria tria complectitur. Sal ipsum non in fundo haeret, sed sub membranae forma aquae supernatat, et licet non adeo largiter colligi possit, tamen omnes bonitatis notas salis culinaris retinet. In iisdem plagis animalia, *Tschigitai* dicta, venatione p. 107. capiuntur, quae tanquam foecunda mulorum species habitum corporis, equo similem, colorem dilute brunum, caudam vaccarum, aures longas habent et celeri cursu procedunt. In regionibus, quae flumen p. 114. *Onon* circumiacent, sacerdos quidam, siue *lama* habitat, qui medicinam et chirurgiam, praesertim cauteria et cucurbitulas applicando, exercet. Cucurbitula unica, qua utitur, cuprea est et sedecim uncias sanguinis recipit. Hanc aere, antea per ignem rarefacto, applicat. Hoc facto in eodem loco venam conspicuam, ligno quodam adaptato, eleuat, comprehendit et instrumento simili, quo equorum venae pertunduntur, dissecat, cucurbitulam super imponit sanguinemque extrahit. Loco cauterii artemisiam, in

in conum paruum conuolutam et fomite accenſam,
adhibet. His ipſis remediis, ſaepius reiteratis, omnes
morbos internos ſanat. Ex plumbo fuſo, argento
viuo ſulphureque admixtis cineres parat, eosdem
infuſo theae in paſtam redigit, ut unguenti conſi-
ſtentiam nanciſcantur, quo externe applicato ſca-
biem pellit. Praeter ea etiam oculorum morbos cu-
rat, pulueribus quibusdam, quorum unus conſtat ex
cupro lamellato et ſulphure in calcem redactis, alter
vero ex argenti partibus duabus et aeris caldarii
(*Glockenſpeiſe*) parte una, in cochleari ferreo fuſis et
mixtis et in cineres mutatis, paratur. Ex hoc cum
infuſo theae, et ex illo cum lacte muliebri, ſolutio-
nes facit, quas guttatim in oculos inſtillat. Hic
medicaſter porro calcem cupri ad expellendas vario-
las laudat, quippe quae materiam peccantem per vo-
mitum, aluum et alias vias eliminet. Pannum tan-
dem ab oculo ope trium inſtrumentorum, hamuli,
acus et illius, quo in venae ſectione utitur, ſepa-
rat, quae inſtrumenta omnia ipſe conficere didicit.
p. 142. In flumine *Selenga*, quod urbem *Udinsk* alluit, al-
burnus, *Omul* dictus, qui a PETRO ARTEDO *in
ichtyologia gener. piſcium part. III. p. 9. coregonus* di-
citur, copioſe capitur. Magnitudo illius eſt pedis
p. 146. vel ulnae unius. Incolas, urbis iam dictae panaritii
genus quoddam interdum vexat, quod ex dolore in
digito cognoſcitur. Hoc ſanare ſolent unguento, ex
axungiae porci uncia una, reſinae abietis libra una,
aluminis uncia ſemis, viridis aeris et vitrioli cyprii
drachmis duabus et mercurii ſublimati ſcrupulis duo-
p. 161. bus compoſito. Lues venerea ciues in urbe *Irkutzk*
fere omnes infeſtat. De hac lue in uniuerſum, quae
in Sibiria domatur, id obſeruare licuit, quod inter-
dum mariti cum foeminis, lue vitiatis, viuere, uno
in lectulo dormire, coitumque exercere poſſint, ſine
eo, ut contagium ſuſcipiant. Foeminae e contrario
ſanae

ſanae, cum maritis maxime venereis viuentes, non in-
fectae fuerunt. In aegroto venereo, quem Cl. Au- p. 163.
ctor ſaliuatione mercuriali curare ſtudebat, mercu-
rio ultra doſin conſuetam dato; loco ptyaliſmi tam
copioſam diureſin excitauit, ut per unum quemlibet
diem plus quam viginti libras urinae emitteret, qua
ipſa euacuatione aeger quoque ſanitati reſtitutus fuit.
Finita hac cura aeger, cui antea facilius aluus ſubdu-
cebatur, nec vehementiſſimis purgantibus moueba-
tur, ſiquidem una drachma gummi guttae vix duas
alui deiectiones effecerit. Quaeſtionem hic mouet
Auctor, num hic effectus inertiae villis inteſtinorum,
a mercurio inductae, forte adſcribi queat. E regione p. 224.
fluminis *Kuta* auſtrali fontes ſalini exſtant, ex quo-
rum maximo aqua ſalſa per canalem in lebetem fer-
reum ſatis capacem deriuatur et ibidem coquitur.
In ipſa ſalis coctione magna copia materiae albae, ſa-
buloſae, fundum petit, quae in officinis metallicis re-
gionum *Selenginsk*, ad mineras refractarias coquendas
et ferrum ab his ſeparandum, adhibetur. Qui ad flu- p. 282.
men *Kirenga* habitant incolae et mares et foeminae
ſtrumis maioribus incedunt, quas per generationes
propagari dicunt. Et in ipſis pecoribus easdem haud
raro obſeruare licet. Ad flumen *Itſchora* mons iacet, p. 291.
ex quo fons ſalinus proſilit, cuius aquae unciae ſe-
decim tres drachmas ſalis continent, ſal vero ipſum
non ea bonitate, qua illud, quod in aliis regionibus
coquitur, praeditum eſt. Hanc aquam ſalſam ope-
rarii in officinis ſalinis ſine incommodo pro potu or-
dinario bibunt. In montibus, ad ripam *Kolotowka* p. 324.
et *Witim* ſitis, glacies mariae effoditur. Haec glacies
in quarzo ex albo flaueſcente et in gryſeo fluore,
non in venis, excurrit, ſed ſub tabularum forma in-
uenitur. Optima iudicatur ea, quae colorem aqueum
pellucidum habet, et ſub tabularum magnarum for-
ma effoditur. Hanc glaciem findunt et ad aedificio-
rum nauiumque feneſtras parandas adaptant, quae

vero fenestrae, aeri expositae, pelluciditatem perdunt, nec maculae a pinguedine et fumo ipsis obductae, fa-
p. 374. cilie deleri possunt. Ab *Olecminskoi Ostrog*, via satis remota et ad littora *Kaptendei* e terra fontes salini, una cum aqua magnam salis albidissimi copiam proiiciunt; sal ipsum, quam diu cum aqua mixtum est, sub forma sabuli subtilissimi apparet, deinde vero in albam lapideamque massam concrescit et copiose coaceruatur. Eadem haec regio in vicino loco montem salinum conspiciendum praebet, in quo sal verum, crystallorum cubicarum forma concretum et purissimum inuenitur. Vtrumque vero sal et fontanum et montanum, quoad naturam, qua optimum est, inter se conuenit. Reliqua montis huius strata terram limosam et talcum verum album constituunt.
p. 383. Inter regiones, flumen *Lenam* circumiacentes, locus quidam, *Stolbi* dictus, celebris est, quoniam ibidem montes siti sunt, qui columnas lapideas, a natura ita factas, sistunt, ac si arte exstructae fuissent. Lapis ipse harum columnarum durus, arenosus, varie coloratus, marmoreus et ruber est. Inter has columnas ferri minerae opera facillima copiose eruuntur, quas in cisternam ligneam reponunt, et lignis su-
p. 410. perstructis igneque succenso torrere solent. Inter copias militares, quibus viam ex regionibus septentrionalibus orientalibusque ad mare kamtschatkiense quaerere demandatum erat, in hybernaculis prope *Iakutzk*, non adeo commodis, commerantes anno 1736. sub finem mensis octobris scorbutus grassari
p. 419. incipiebat. Huius morbi symptomata haec erant: aegri primum in locis corporis, olim morbis affectis, dolores sentiebant; post hos appetitus imminutus, prostratio virium, somnolentia, oedema pedum cum maculis liuidis, sternutatio vehemens cum dorsi dolore, dentium vacillatio et foetor oris subsequeban-
p. 420. tur. Tandem praeter haec intumescentia abdominis, sitis inexstinguibilis, tussis sicca et obstructio

alui

alui pertinax cum tenesmo, per duas tresue septimanas perdurans, superueniebant. Aluum obstipatam purgantia vehementissima reserare non poterant. In quibus vero aluus aperta sequebatur, illi vel paulo post moriebantur, vel diarrhoea continua et sanguinolenta adhuc accedente, misere peribant. Cum omnibus hisce symptomatibus febris continua et spasmodicae artuum contractiones coniunctae erant. In cadauere quodam dissecto haec obseruata fuerunt: externa corporis superficies multis maculis liuidis conspicua erat; vesica urinaria multo sanguine coagulato repleta inueniebatur et per urethram sanguis verus effluebat; dexter pulmonum lobus, multa pituita obsessus, aspera arteria et oesophagus inflammati; in corde et vena caua multum sanguinis grumosi haerebat, renes gangraena corrupti, ventriculus vero ab omni labe liber, conspiciebantur. Ex harum copiarum numero octo tamen, qui una cum aegrotis vixerant, ab hoc morbo illaesi manserunt, quippe qui perpetuis laboribus et vigiliis sese exercebant et decoctum strobilorum pini bibebant et pisces crudos congelatos comedebant. Praeter leuia incommoda tamen etiam obstructionem aluinam patiebantur. In regionibus iakuzkiensibus muris alpini species copiose deprehenditur. Viuit hoc animal in agris, cellis et iis locis, ubi frumenta coaceruantur, unde hieme et aestate praedam quaerit. Id ipsum capite subrotundo, proboscide obtusa, auriculis nullis, meatu auditorio pilis tecto, cauda pilis longioribus obsita, palmae longitudine, ab initio coloris nigricantis et flaui, circa finem fusci et nigri, corpore crasso, colore in dorso gryseo, in abdomine flauo, pedibus anterioribus breuibus et digitis quatuor, posterioribus longioribus et digitis quinque, singulis ungulatis, instructum est. Captum hoc animal et irritatum vehementer mordet; pedibus posterioribus insidens anterioribus cibum capit. Sub initio aprilis concipit p. 443.

p.464. et ſub initio maii foetus quinque vel octo parit. Po-
tus genus anglicum, *Punch* dictum, ex aqua, ſaccha-
ro, ſucco citri et ſpiritu vini paratum, earundem re-
gionum incolae etiam conficere ſolent, licet ob ſpi-
ritum vini vulgarem et leuiorem non adeo gratus ſit
p.467. potus. In deliciis quoque habent baccas ribeſiorum
vulgarium acidorum rubrorum, vitis idaeae, ſemper
virentis, fructu rubro, chamaemori, rubi foliis ter-
natis, caule inermi unifloro et chamaerubi ſaxatilis.
Has in cellis recondunt frigoreque gelatas ita im-
p.469. mutatas ſeruant, ac ſi recentes eſſent. Ob victum
autem hunc refrigerantem ſpiritum vini eo copioſius
aſſumunt. Praeter haec radices pimpinellae, anſeri-
nae, biſtortae, hedyſari, vel crudas vel exſiccatas,
et in puluerem redactas, cum lacte in pultis formam
mixtas, comedunt et allium auide deuorant. Corti-
cem iuniorum pinorum aridam et contuſam cibis
admiſcent. Ex carnibus animalium equina ipſis opti-
ma eſt, nec ſanos equos, ſed aegrotos necant; mures
p.489. quoque edunt. In loco, ex aduerſo fluminis *Lena*
ſito, *Bereſowoi* dicto, in monte quodam lithantraces
effodiuntur, quae inter ſabuloſa ſtrata haerent et
humidae ſunt, aeri vero expoſitae diſſiliunt in frag-
p.634. menta, nec facile flammam concipiunt. Dum fri-
goris gradum iuxta thermometrum de l' ISLE obſer-
uaret Cl. Auctor, inter mercurii viui interſtitia ae-
reas bullulas conſpiciebat, quae quoque iterum eua-
neſcebant et a frigore magno ſine dubio ex his in-
terſtitiis expellebantur. Ab his bullulis non deſcen-
debat ſed aſcendebat mercurius. Aerem ſubtiliſſi-
mum, qui inter mercurium diuiſus in bullulas ite-
rum confluit, forſitan hac virtute pollere, ut mer-
curium, in tubo haerentem, plus augeat, quam im-
p.647. minuat, coniicit Auctor. Apud tungenſes mos eſt,
ut figuras varias, ornamenti loco in facie impreſſas,
gerant. Has ipſi parentes infantibus adhuc impri-
munt, dum ſuturas in cute, mediante acu et filo li-
neo,

neo, paſta quadam ex creta nigra cum ſaliua facta, tincto, conficiunt. Eſt haec operatio doloroſa et facies tota poſt eandem intumeſcit et inflammatur, ad quod ſymptoma tollendum, non niſi axungia porcina utuntur.

XXV.

Diſſertation ſur les maladies de l' urethre, qui ont beſoin de bougies. Par Mr. ANDRE, Maitre en Chirurgie. A Paris, chez Pecquet. 1751. 12. mai. pl. 10½.

h. e.

Diſſertatio de morbis urethrae, contra quos cereorum uſus neceſſarius eſt.

A GALENI iam inde temporibus inter medicos atque chirurgos diſputatum fuit, num verae carunculae in urethra generari poſſint? Cum graecus ille medicus, cuius placita per tot ſaecula omnes fere in Europa medici ſecuti fuerant, inter cauſas, quae urinae iter praecludere valent, putrem carnem, ex ulcere natam, retuliſſet, fieri non potuit, quin, venereis morbis inter europaeos graſſantibus, et inter hos urinae mittendae difficultate ſaepius obſeruata, huius quoque cauſam in carunculis, in urinae itinere ortis, ad unum fere omnes medici atque chirurgi quaererent. Cum dein vero in hominum, qui hoc morbo laborauerant, diſſectis cadaueribus plures nullam inueniſſent carunculam, illorum etiam plurimi ab hac, olim omnium facta, ſententia diſceſſerunt. Attamen ex recentiorum medicorum, qui in ipſis cadaueribus morborum cauſas inueſtigarunt, certis obſeruationibus clarum factum fuiſſe videtur, dari omnino caſus, in quibus tales excreſcentiae urinam cohibere

bere queant. Eius modi quoque obseruationes in hoc iam indicato libro nos inuenturos esse sperabamus, ideoque eum perlegebamus auide. Spes vero nos fefellit. Num enim Cl. Auctor in sectis, hoc morbo detentorum, cadaueribus inuenerit carunculas, atque tales ab eo unquam institutae fuerint disquisitiones, ex illo non apparet. A priori saltem, ut aiunt logici, seu ex ipsa horum morborum natura, colligere sategit Auctor, veras dari in urethra excrescentias carnosas, contra quas, et similes huius canalis morbos, qui urinae effluxum impedire possunt, sua, quae inuenit bacilla, miris laudibus commendat, eaque tamquam plane noua, omnia alia, huc usque ab aliis inuenta et publici iuris facta, viribus exsuperantia, extollit, quorum quippe virtutem eam esse dicit praecipuam, ut aliena, quae in urethra generata sunt, dissoluant, abstergant, et *nouam producant suppurationem*, indeque laesarum partium iuuent consolidationem, reliquorum tamen contra virus venereum cognitorum remediorum usu simul haud negligendo. Quo autem modo illa praeparari debeant; lectoribus nostris dicere non possumus, cum eorum compositionem in hoc tractatu declarare, eamque aliorum submittere iudicio, Cl. Auctori nondum placuerit. Omnis autem dissertatio tribus absoluitur
p. 6. capitibus. In eorum primo illos morbos, qui gonorrhoeam excipere obseruantur, atque deinde alios, qui vesicam urinariam infestare, et illos priores aut sequi, aut per eos saltem pertinaciores fieri solent, explicare studuit, ideoque aliqua de dysuria, stranguria, ischuria, et, quae horum morborum frequens esse causa dicitur, de gonorrhoea, eiusque
p. 11. ortu, causa, atque varia sede proposuit. Ab hac quidem urethrae glandulas, quia primum sunt obuiae, prae aliis partibus, semper affici debere, ait, inde vero, quod non numquam vesiculae seminales, aut vicinae partes tantum, reliquis plane liberis relictis,

lictis, patiantur, concludit, quod ipsum virus venereum non contagiosum solum, sed etiam volatile, esse debeat. Gonorrhoea vero, siue leuis sit, et in urethrae glandulis tantum haereat, siue grauior, et in glandulis, a COWPERO dictis, sedem suam fixerit, siue denique grauissima, et prostatas ipsasque vesiculas seminales occupauerit, ulcus parit, quod fere semper appellare cancrosum, Auctori libuit. Con- p. 26.
tinua enim partium substantia sublata, non ductus solum excretorios, sed ipsa quoque partium, quas occupauit morbus, corpora corrodi debere, et vel propter loci difficultatem, siue aliam insignem laesionem, vel peruersam medendi methodum, pure non effluente, et putrem carnem supernasci, et ab eo retardato collum quoque vesicae simul affici, ille docet; quem ad modum in hominum, interno aliquo p. 30.
abscessu defunctorum, incisis cadaueribus, v. c. pleuram atque mediastinum pluribus in locis, a pure clauso viscosa, crassa et corneae quasi indolis facta, saepe se deprehendisse, asserit. Duplici autem modo, eo p. 34.
que saepius utroque simul coniuncto, fungosam carnem seu carunculam nasci posse perhibet, quando nimirum ipsae membranarum, quae urethram constituunt, fibrae, iam laceratae et ulcerosae factae, tumidae fiunt, atque in longitudinem excrescentes, fungo occasionem dant; vel partes vicinae scirrhosae, indeque hae partes omnes coarctatae atque corneae fiunt. Vesica vero urinaria laedi dicitur, cum a re- p. 36.
tento pure, eoque copiosiori et crassiori facto, volumen, ideoque etiam robur eius elasticum, imminuitur, eaque igitur ipsa magis contracta fit atque cornea. Si quis vero Auctori velit obiicere, quod p. 38.
purulenta materies urinae ope per urethram euehatur, ideoque hos effectus, curatu tam difficiles, ea non facile gignere queat; respondet is, quod ista quidem materies magnam omnino partem per urinam eliminetur, fieri tamen non posse, quin in urethrae, sen-

sim

ſim ſenſimque extenſae, cellulas ea ſe inſinuet, lamellas membranarum ſeparet, obſtruat, ipſaque hac diſtentione efficiat, ut vicinae partes preſſae ſuam minuant diametrum, atque nunc ſcirrhoſae veſicae vim frangant, ideoque ſtranguriae cauſam ſine in-
p. 40. ſigni callo aut excreſcentia carnoſa ſuppeditent. Quod ſi vero iam fungus adſit in urethra, hanc, quam patitur veſica, diſtentionem augmentum eius iuuare dicit, eamque tum ipſius iſchuriae cauſam fieri, et, dum eo nunc fortiore niſu urinam proiicere conetur veſica, fungum per breue quidem tempus abinde imminutum, eo tamen citius denuo excreſcentem, tantam molem concipere, ut urinae iter omne praeclu-
p. 47. dat. In iis quoque aegris, quos vera gonorrhoea nunquam corripuit, quibus urina tamen difficulter mittitur, dum modo periculo virus hoc recipiendi ſe aliquando expoſuerint, veneream huius difficultatis cauſam ſubeſſe poſſe, Cl. Auctor contendit; fieri enim potuiſſe, ut, interna urethrae membrana excoriata tantum, inter eius lamellas, a varicoſis inde factis vaſculis lymphaticis, lubricando canali alias proſpicientibus, ortum fuerit ganglion ſeu excreſcentia cancroſae indolis, augendi voluminis capax. Haud ille tamen negat, ab aliis etiam cauſis hanc urinae difficultatem produci poſſe; v. c. ab eroſione membranae, qua collum veſicae aut haec ipſa intus obducitur, vel ab inflammatione, ſiue haec ab acri urina, ſiue a ſabulo, in illius ſphinctere retento, prouenerit; qua propter multiplicem bacillorum
p. 52. uſum intelligi inde poſſe exiſtimat. Teſtatur enim, in eius generis morbis, licet ii quoque veneream cauſam non habuerint, ſaepius optimo cum ſucceſſu ſua ſe adhibuiſſe bacilla. Hic quoque loci adhuc repetere liceat, quod poſt praefationis finem iam monuerit, in ea etiam retentione urinae, quam in hominibus caelibem vitam, eamque caſtam atque integram viuentibus obſeruari, et ab humoribus in

glan-

glandulis, prope a vesica sitis, condensatis oriri dicit, ea optime adhiberi posse. In secundo porro huius tractationis capite extollit commoda, quae in hoc morborum genere, a quacunque missionis urinae difficultate ortorum, prae aliis medendi modis, a variis, contra quos etiam disputat, auctoribus, LE-DRAN, TOLET, DIBON, CANTWEL, DARAN, commendatis, suos habere dicit cereos; eos tamen illis, quos DARAN inuenit, haud vehementer esse absimiles, concedere videtur. Insertam quoque huic, p. 89.
quam cum aliorum curandi methodo instituit, comparationi relationem legimus chirurgi, in nosocomio militum inualidorum merentis, BOVQVOT, qui in aliquot aegris, iussu ministri regii comitis D' ARGENSON, bacilla, ab Auctore inuenta, in usum vocauit, illosque horum ope sanitati se restituisse data fide declarat, quos alias vulgari modo non nisi bacillo, e plumbo parato, iuuare, prorsus autem curare, e chirurgis nullus potuisset. Quae cum ita sint, laudi p. 123.
omnino Cl. Auctori dandum erit, quod ipse fatetur, eum, quem exoptat, perfectionis gradum bacilla haec nondum attigisse; scilicet, quod profluuium materiei purulentae inde tollatur, ductibus excretoriis atque veru montano suum restituatur robur, ipsaque vesica, suppurationem experta et callosa facta, in naturalem statum redigatur. In eo tamen quaerit solatium, quod hi, iam enumerati, effectus eos tantum sequantur morbos, quibus sua bacilla medeantur; ideoque haec tempestiue adhibenda suadet. Spem quoque alit, fore, ut inuenta sua adhuc longius amplificare possit. Diffiteri tamen nosmet ipsi quoque non possumus, de bacillorum Auctoris effectibus eam ob causam nobis ortum fuisse dubium, quod sa- p. 152.
nas partes nullo modo ea afficere, aut in talibus suppurationem excitare dicat, adeo, ut nullum locum, nisi is iam aliqua labe correptus sit, ne excoriare siue denudare quidem soleant; quod nihilo tamen

minus

minus eam de iis praedicet virtutem, qua ulcera impura, excrescentiae fungosae, immo fistulae eorum ope destrui atque repurgari, et, suppuratione orta, prorsus curari possint. Vis itaque exedendi iis inesse debere nobis certe videtur, cum aliquem dolorem eorum usum sequi, paulo infra Auctor ipse concedat, vixque mente concipi queat, suppurationem sine inflammatione, et hanc sine praegressa irritatione, excitari posse. Num illa vero vis in nulla parte sana, in primis in urethra, quae naturaliter esse solet humida, ideoque remedium soluere facile potest, mutationem aliquam efficere eamque rodere queat atque debeat, nos quidem affirmare nolumus. Constat autem, ut vel in transitu moneamus, quam suspensa manu talia remedia in his morbis ad-
p. 183. hibenda sint. In tertio denique huius dissertationis capite modum, quo bacilla sua contra urethrae mor-
p. 184. bos applicari debeant, proponit Cl. Auctor. Triplicem finem ante oculos habere debere chirurgum ait; nempe quo fluxum materiei purulentae, qui suppressus erat, restituat; dein reliqua gonorrhoeae symptomata denuo excitet; tandem vero, quo hunc renouatum fluxum tam diu seruet, donec illae partes carnosae, quae ex isto ulcere praegresso, deper-
p. 186. ditae fuerant, iterum sint redintegratae: leui autem eo, quem importent bacilla, dolore deterreri illum haud debere, cum eadem morbi nunc facies fiat, quam ante habuerit gonorrhoea: necesse vero esse, ut aeger idem, ac in illo priore morbo, seruet regimen, nisi eadem metuere velit symptomata, quae
p. 198. illud neglectum sequi soleant. Vsum autem bacillorum suadet primo in gonorrhoea recenti, ut intelligat chirurgus, num quidquam fungosi in urethra adsit, et in quanam eius parte haereat, an omnis cura absoluta sit: morbum enim penitus esse sublatum, si materiei purulentae nihil amplius effluat, nec in urinae missione, neque sub erectione penis dolor sentiatur,

ſentiatur, neque bacillum aliquid peregrini offendat, aut mutationem efficiat: porro tumque praecipue in eo caſu, ubi excreſcentiae carnoſae, in quacunque demum urethrae parte haereant, vel ipſo hoc bacillo vere percipi queant, vel ex filo tenui, bifido atque interrupto, quo exit urina, morbi duratione, pelliculisque membranoſis urinae ſupernatantibus, quod iſtae adſint, iudicari poſſit: tandem vero in quauis alia urinae mittendae difficultate, niſi alia tum grauiora adſint atque urgeant ſymptomata, quae ante eorum uſum vel catheteris, vel cerei ſaltem dilatantis, immiſſionem requirant. Sub finem denique Cl. Auctor promittit, ſi ea, quae huc usque de inuentis ſuis propoſuit, rei peritorum meruerint applauſum, obſeruationes, quas de hocce morborum genere collegit, uti et alias, de aliis caſibus chirurgicis non minus utilibus, ſe eſſe editurum.

p. 202.
p. 205.
p. 225.

XXVI.

Epicriſis critico-apologetica de affectu atrabilario, mirachiali: ſiue de morbis cerebri et mentis, qui extra cerebrum originem ducunt. Per GASPARVM RODRIGVES DE PAYVA. M. D. Romae ap. Venant. Monaldinum, 1751. 4. mai. pl. 6.

Sequens morbi melancholici hiſtoria huic diſſertationi occaſionem dedit: Vir quinquaginta annos natus, temperie calida, robuſtus, ſanguine plenus, in iram pronus, diaetam, praeter nimium forſan fructuum horaeorum ſaccharo conditorum uſum, bene obſeruans, in litteras ſemper incumbens, de cubili raro diſcedere ſolitus, aluo quidem nimis laxa, ſed nec haemorrhoidibus, neque extremitatum ſudoribus, huc usque vexatus, menſe ſeptembre 1748.

p. 1.

leuem horrorem, dextrique brachii atque cruris torporem extemplo ſentit, ſed euacuantium uniuerſalium et iuris ex radicibus aperientibus uſu, curatur. In hieme inſequenti ſat acri dolore in media tibia corripitur, externis internisque remediis obedire neſcio, donec menſe iunio ad aquas thermales, *Vicarello* dictas, profectus harum balneo per duodecim dies cum felici ſucceſſu uteretur. Sub auctumno 1749. depaſcens herpes primo eius collum, dein ſenſim progrediens totum ad inguina usque corpus, mentem autem horrida triſtitia, atraque cogitata infeſtant: interna medicina, et contra herpetem externa e balſamo peruuiano, ſaturnique butyro, tentata quidem, ſed neutiquam eo cum effectu, quin ſequenti anno, veris tempore, morbus iſte redeat, ſimulque crus dextrum pruritu, dein dolore, tandem pareſi, affligatur, atraque bilis denuo caput ita petat, ut aeger animo deiectus tamque anxius, ut diu ne verbum quidem fere proferat, adeoque afflictus euadat, ut inſomniis, ventris inflatibus, trepidatione, memoria laeſa, febre parua, tandemque aſſiduo delirio excrucietur; ſanguine iterum iterumque ad imminuendam eius copiam, phrenitidemque auertendam, absque morbi attenuatione, miſſo. Accedit triſtiſſima ſymptomatum cohors, omnis nimirum victus potusque faſtidium, quod per ſex dies perdurat, odium erga omnes, animus omnia in perditis ac deſperatis habens, effera ira et taciturnitas, donec amici feroci malo vim inferant, eoque hunc miſerum adigant minis, ut eorum monitis indulgeat, uſuque continuato balneorum ex aqua dulci, magnae ſeri lactis copiae cum cichoreo, emulſionumque camphoratarum, eo denique perueniat, ut, herpete pareſique lenitis, alios, qui ad eum accedunt, comiter ſalutare incipiat. En triſtis morbi hiſtoriam! Tum temporis adhuc, cum Cl. Auctor tractatum huncce conſcriberet, vitam triſtem atque melancholicam

licam miſer hic aeger degit. Cauſam totius huius p. 5. morbi hypochondriaci ſeu mirachialis, a vocabulo *mirach*, quo Arabes denotant abdomen, ſic dicti, in defectu haemorrhoidum, et profundis meditationibus, quibus ex vitae, quae monaſtica fuiſſe nobis certe videtur, inſtituto ſe addixerat aeger, inque nimis copioſa ſpirituum inde facta diſſipatione, et, quod eius eſſe ſolet effectus, in viſcerum, quae alimentorum digeſtioni inſeruiunt, imminuto robore, atque cruditatibus eam ob cauſam ibi accumulatis, ideoque ſimul bile vappida facta, inque acrimonia ex his cauſis in humoribus generata, Cl. Auctor quaerit. Plura dein ex veterum aeque ac recentiorum medicorum ſcriptis undique deſumta documenta atque obſeruationes de atrae bilis ortu, natura atque ſymptomatibus, ſimilibusque morbis, mentem affligentibus, quorum cauſa haeret extra cerebrum, coaceruat, iisque caſum iam enarratum illuſtrat, quibus etiam hanc ex ſuis obſeruationibus immiſcet, quod aliquando vir ſapiens puellae vix viſae vehe- p. 9. menti flagrauerit amore, haemorrhoidum autem fluxu per aliquot menſes continuo correptus, illius amoris ne veſtigium quidem ſenſerit. Suam deinde p. 20. exponit ſententiam de modo, quo hae mentis alienationes a cauſis extra cerebrum exiſtentibus produci queant: Quem enim ad modum a nerui in aliquo organo ab actione externi alicuius obiecti immutata ſuperficie hunc ipſi impreſſum motum ad ſenſorium usque commune, locumue in cerebri medulla ſingularem, cui certae adligatae ſint ideae, libera via propagari, tumque *in anima, conſortio ſpirituum animalium in ſenſorio communi inſtructa*, ideas connatas excitari, iisque recte connexis perfectam fieri ratiocinationem; ita et ab aliqua cauſa interna praeter voluntatem, ab irritatione nimirum alicuius nerui, motuque ei impreſſo, qualis ab atra bile, in praecordiis haerente, in paris octaui aut intercoſtalis ner-

 uis,

uis, diaphragma insuper, cui singularis cum cerebro videatur esse nexus, attingentibus et penetrantibus, fieri possit, ad determinatum illum cerebri locum libere delatis, excitari posse ideas, tali mutationi adligitas, existimat. Omnis autem morbi, in
p. 23. genere considerati, qui atrae bilis nomine venire solet medicis, duplicem esse statum, docet; unum, quando ea generetur in sanguine, dum hic spiritu orbus fieri incipiat, reliquis eius partibus tenaciter inter se unitis; tumque veram dari posse melancholiam cum suis symptomatibus, nempe hac iam aliena facta humorum parte aequabiliter cum sanguine mota; alterum vero, quando succus iste melancholicus in aliqua corporis parte deponatur ibique haereat, id, quod ut plurimum in arteriis coeliacis et mesentericis contingat; huncque igitur alterum *morbum*, *hypochondriacum* vulgo dictum, *congestionem esse sanguinis crassi, picei, terrestris, salini, oleosi in va-*
p. 25. *sis abdominalibus viscerum chylopoeorum:* Humorem autem istum stagnantem atrabilarium, longinquitate victuque in primis minus apto, putrescere, acriorem fieri, causamque nouorum symptomatum suppeditare; ex hac causa Romae ab atra potissimum bile, tum ab aeris vicissitudinibus, tum a vitae genere, orta, subitaneas mortes a vasorum rupturis, internisque aneurysmatibus excitatas, obseruari; huncque statum pro tertio huius morbi gradu, proprie tum atrae bilis nomine insigniendi, a multis haberi;
p. 27. quartum vero eumque pessimum, omnis quoque curationis vim fere prorsus eludentem, illum ab aliis dici, quando humor hic in angustiis vasorum diu inclusus, iamque adustus atque malignus factus, nunc vero in motum actus, sub *bilis atrae turgentis* nomine, seu morbi nigri HIPPOCRATIS in corpore saeuiat, et terribiles funestosque saepissime effectus
p. 28. producat. Quod igitur ad diri huius morbi curationem spectat, in primo statu, qui facilius eam recipit.

pit, diluentia, demulcentia, laxantia, fructus horaeos, olera matura, mollia, iuſcula cum radicibus leniter aperientibus cocta, horumque uſum diu continuatum, ſimulque, ſi ſanguis abundet, eius miſſionem, Cl. Auctor commendat; in altero autem ſtatu ante omnia ad ſpecificam, quae praedominetur, acrimoniam reſpicere, eamque contrariis aggredi, inprimis autem ſaponaceis, et herbis atque radicibus talem ſuccum continentibus, et tempore veris, ſero lactis cum ſaccharo aut melle; in ipſo etiam furore p. 33.
vel larga ſanguinis miſſione, vel opio et camphora, in ſolito largiore copia data, quandoque etiam mentis mutatione paulo acrioribus tentanda, diu ſatis uti medicum iubet, usque dum purgari incipiat aeger, quo demum cunque modo illud fiat. Vt hae vero p. 34.
excretiones eo facilius ſuccedant, ſimplicia tum diluentia, analepticis interpoſitis, frictiones, tandemque corpore ab inquilinis iſtis humoribus repurgato, roborantia ſuadet. Poſt haec contra HOFFMANNVM p. 36.
noſtrum, qui aquas minerales ad viſcerum obſtructiones reſerandas, easque lacti nuptas ad melancholica deliria laudauerat, monet, in eo caſu, ubi humor iſte corruptus in hypochondriis alioue loco ſedem iam fixerit, eas aegro non eſſe propinandas, iisque potius ſerum lactis cum ſuccis vegetabilium eſſe anteferendum; in reliquis autem caſibus, ubi atra bilis vel nondum haeſerit, vel iam ſoluta moueri atque eliminari incipiat, eorum uſum cum optimi ſucceſſus ſpe concedi poſſe. Caeli quoque mutationem, et frequentem corporis exercitationem, minime ſimul eſſe negligendas addit, paucaque ſubnectit de differentia, quam inter huncce atque hyſtericum p. 39.
morbum intercedere, obſeruamus. Tractatum hunc, parum quidem noui continentem, omnino tamen utilem, tanta ſphalmatum typographicorum copia deturpatum eſſe, miramur.

XXVII.

A hiſtory of plants by IOHN HILL, M. D. acad. reg. ſcient. Burdig. etc. ſoc. London. printed for Thomas Osborne, 1751. fol. 7 alph. 8 pl. c. fig. aen.

i. e.

Hiſtoria plantarum auctore IO. HILL.

Omnem emetiri velle hiſtoriae naturalis ambitum, difficillimum eſt periculique pleniſſimum iter; tot enim dantur ſcrupuli, tot ſeſe offerunt ubiuis obices, quibus ſeſe expediendis remouendisue unius vix ſuffecerit hominis vita. Nihilo tamen ſecius, cum illum potiſſimum ſibi ſcopum praefixum habuerit Cl. HILLIVS, inficiandum non eſt, ea illum officio ſuo functum fuiſſe ratione, ut aliquam laudem utique commendationemque fuerit promeritus. Praeter illam nimirum, de qua nunc nobis dicendum eſt, hiſtoriam plantarum, ante aliquot iam annos hiſtoriam foſſilium perſecutus eſt, quam propediem animalium ſequetur hiſtoria, ut itaque totius hiſtoriae naturalis deſcriptionem tria complectantur volumina.* In ſingulis, quae extant, varia noua deprehendi-

* Prodiit hiſtory of Foſſils London 1748 fol. Totius operis ſequens eſt titulus: A general natural hiſtory, or new and accurate deſcriptions of the animals, vegetables and minerals, of the different parts of the world; with their virtues and uſes, as far as hitherto certainly known, in medecine and mechanics: illuſtrated by a general review of the knowledge of the ancients, and the diſcoveries and improvements of later ages in theſe ſtudies, including the hiſtory of the materia medica, pictoria and tinctoria, of the preſent and earlier ages. As alſo obſervations on the neglected properties of many valuable ſubſtances known at preſent; and attempts to diſcover the loſt medi-

hendimus, fossilium praecipue nouam plane methodum, nominaque generum recenter inuenta. Quippe quae ita comparata est, ut vel simplicia et non metallica, vel composita et non metallica, vel metallica fossilia sistat, quorum deinde inflammabilitas, facilis in aqua solutio, duritiesque subdiuisiones faciat, structura autem regularis et determinatae figurae, vel irregularis, cum sapore, in salibus, scilicet, series constituat, compositionis modus in strata, filamenta vel fibras, folia, angulosam figuram et sic porro classes efficiat, superficies tandem rara, tenera, ex laminis, striis, planis diuersi situs, horizontalis, pyramidalis &c. ordines componat, generumque inferiorum formationi inseruiat. Ita certe, ut exinde clare pateat, magnum in eruendis notis corporum digerendisque adhibuisse Cl. Auctorem solertiam, quae aliis quoque, ad disquirendum ulterius imitandumque proposita adhuc potuisset magis existere fructuosa, si aliorum auctorum de iis, quae describuntur, fossilibus nomina addere placuisset, quibus destituti fieri non potest, quin in veris subiectis indigitatis eruendis aliquantum vacillent. Generibus autem subiunxit omnium, quae ipsi ad manus erant, specierum expositionem. Hanc tamen in plantarum historia rationem non seruauit, sed LINNAEI in uniuersum retinens sexualem methodum, pauca tantum, et illa quidem, quae imperfecta vocari solent, vegetabilia, noua adumbrauit ratione, in primis ex eo, quod neque apud hunc, neque apud alios, qui de iis scripserunt, sufficientes distinctionibus characteres se inuenisse autumaret. Plantas ipsas, quantum fieri potuit, florentes se disquisiuisse ait, et nouas, ut scribit, species detectas, ad

medicines &c. of former ages, in a series of critical enquiries into the materia medica of the ancient Greeks. With a great number of figures, elegantly engraved.

ad ſua genera reduxit. Specierum vero, prout in foſſilibus factum erat, omnium cognitarum deſcriptiones non addidit, quod ex iis, quae datae ſunt, reliquas facile formari poſſe crederet. In qua certe re cum ipſo non conuenire poſſumus, quod exercitatum admodum ſpecierum genuina diſtinctio, requirat virum, nondum vero confirmato inſuperabiles pariat difficultates, ſua tamen, ut in praefatione aſſerit, methodus ita comparata eſſe debeat, ut ſine ullius libri ope intelligi et ab imperitis etiam generum aeque ac ſpecierum nomina inueniri queant. Illis enim diiudicandum relinquimus, qui plantas quotidie ſectantur, num, praeter generum characteres, magnitudo plantae et diuerſarum eius partium, foliorum deinde forma et color floris ſufficiant. Id quod ex ſpecimine, infra adducendo, adhuc magis pateſcet. Numerus plantarum, quem ad ſedecim millia plerumque referunt, multos ab hoc opere deterret, quare varietatibus, ſpeciebus ſuis adiunctis, ad undecim millia eas reduci poſſe credit, et plures recte quidem, arctioribus adhuc limitibus circumſcribi poſſe, opinatur. Claſſibus deinde figuras partium plantae, nec non integras quasdam plantas addidit, quarum vero omnium delineationes ſaepe, quod dolendum, non adeo elegantes et diſtinctas eſſe obſeruamus, ut nitidiores ab aliis datas
p. 152. fuiſſe recordemur, quod v. c. Kaempfferiae, in claſſe prima partis ſecundae exhibitae, et illius a LINNAEO in H. Cliffortiano propoſitae, iconem comparanti non poterit eſſe obſcurum. Icones foliorum, quae ſpecierum diſtinctionibus inſeruiunt, ex LINNAEI antea adducto horto repetuntur, claſſium characteres, cum iis, quae ab eodem auctore in ſyſtemate naturae exhibentur, fere conueniunt. Nec typographorum, quod in eius modi operum editione euitari non poteſt, deſunt ſphalmata, miramur autem tum in totius ſyſtematis ſchemate, tum in uberiori

uberiori eius deſcriptione, tum in indice pro *Feuillea* p. 616. legi *Treuillea*, illamque *Nhandiroleam* PLVMIERII vocari, quae ab eo *Nhandirobae* nomine deſcripta ſit. Nec non in ſchemate pariter et ipſo opere ac in indice *Meſuam* LINNAEI *Meſnam* vocari, illudque nomen in icone plantae, tab. II. exhibita, repeti, cum tamen planta a LINNAEO in honorem MESVES, celebris arabi, nomen acceperit.

De omni autem methodo, quae maximam partem Linnaeana ſit, dicere nos non debere, facile intelligimus. Relictis itaque iis, quae cum illius viri mente conueniunt, lectoribus noſtris non ingratum tamen futurum eſſe putamus, ſi de tribus primis plantarum imperfectarum, a quibus ad perfectas magis tranſitum facit Auctor, claſſibus, de ſubmarinis ſcilicet, fungis muſcisque paullo plenius exponamus. Nomina quidem aliorum auctorum retinuit, ſaepe vero noua condidit, vel ab aliis iam aſſumta nouis diſtinxit notis, quae facta ab illo mutatio, licet non videatur in uniuerſum probanda eſſe, aliis tamen eam diiudicandam relinquimus, ne a praefixo nobis nimis recedamus tramite.

Non poſſumus tamen non, quin moneamus, debere illi, cui eius modi opus, quod uniuerſum complectatur plantarum ſyſtema, condere animus eſt, cognita eſſe ea, quae ab aliis, in eadem ſcientia illuſtribus viris fuere propoſita. Num vero illa, quae de fungis muſcisque in methodica ſtirpium Heluetiae enumeratione ſcripſerit Ill. HALLERVS, aut neglexerit aut neſciuerit HILLIVS, noſtri nunc non eſt, fuſius ut diſquiramus. Operam tamen dedimus, ut generibus horum vegetabilium impoſita a dicto viro nomina ſimul adderemus. De DILLENII, qui in eadem plantarum claſſe nec non in muſcis ſtudioſe laborauit, meritis nihil nunc addimus, cum eundem hinc inde citatum deprehendamus, immo,

 quod

quod muſcos attinet, fere exſcripſiſſe eundem HILLIVM inferius dicenda declarabunt.

Submarinarum itaque plantarum tres ordines, deſumtis a ſubſtantiae naturae diſtinctionibus, conſtituit. *Primus* lapideae duritiei et inflexibilia corpora continet, quorum ſequentia numerantur genera;
p. 2. *Mycedium* a graeco μύκη, fungus, dictum, plerumque fungi marini nomine compellatur et RAIO cerebriformis lapis dicitur. Species huc relatae a
p. 4. figura et gyrorum directione nominantur. *Aſteraea* alterum genus, gyros rotundos, medio loco depreſſiores ſiſtit, ex centro ad peripheriam undiquaque radii, ſtellae ad inſtar, decurrunt, inde autem
p. 6. nomen plantae datum eſt. *Madrepora*, quae ob formam Auctori ad telluris plantas propius accedere videtur, ex trunco plures ramulos diſpergit, poroſos, ex cuiusuis autem pori ambitu lamellae ad centrum decurrunt, ſtellae inſtar. Species a glabra vel ſtriata ſuperficie pororumque magnitudine diſtinguuntur. Corallium ſic dictum album huius generis ſpeciem conſtituit. Illorum, quae deinde ſe-
p. 9. quuntur, generum *Eſcharae*, *Tubulariae*, *Acetabuli*, nomina, ab aliis iam deſcripta et a Cl. Auctore ad-
p. 12. ſumta fuerunt. *Ormus* HILLII eſt *Opuntioides* BOERHAAVII, et *Sertularia* IMPERATI, quorum nomi-
p. 13. na cur reiecerit Auctor, nullam addit rationem. *Corallum*, quod ramoſum quidem, ſed durum, nec poroſum eſt, ſine cortice et nudum aliquando reperiri aſſerit, cui quidem opinioni, illi, qui maris disquiſiuere fundum, ſtrenue refragantur, * arte tamen facili nudum reddi poſſe concedunt. Praeter ea nigri etiam mentionem facit coralli, illudque veram eius eſſe ſpeciem, ſpeciminaque extare aſſerit. *Coral-*

* In primis hic conf. VITALIANO DONATI ſaggio della ſtoria naturale marina dell' Adriatico. pag. 43. ſeqq. et commentar. noſtrorum Vol. I. pag. 481.

Corallina ex trunco ramoſo, articulatim inter ſe com- p. 15.
poſito et ſibi iuncto conſtat. Suppeditat autem harum plantarum conſideratio occaſionem, noſtro HILLIO, quo AIVSSIEV primo propoſitam, et a LINNAEO aſſumtam hypotheſin, ac ſi corallia inſectorum ſint domicilia, paullum perluſtret, atque de illa ita ſtatuit, ut aliquando, pro ut in terreſtres plantas, ita in marinas inſecta ſe inſerere poſſe concedat, in uniuerſum autem de omnibus marinis plantis illud valere neget. *Alcyonium*, ultimum huius claſſis p. 17.
genus, ex materia rigida, fibroſa, variae formae, laxe cohaerente, compreſſilique conflatur.

Secundus harum plantarum *ordo* illas recenſet, quae p. 18.
firmae coriaceae et elaſticae ſunt naturae. Primum ea inter occupat locum *Campylium*, quod fruticem refert, calcarea tectum cruſta, cui fructificationes ſecundum Cl. Auctorem, ſub minorum granulorum, ſuperius apertorum, forma videntur inhaerere. Complectitur hoc genus ſub ſe ceratophyta et titanocceratophyta BOERHAAVII. Excipit hoc *Spongia*, quae maſſas rudes, elaſticas ta- p. 20.
men, et cauernoſas ſiſtit, quae vero vix plantarum formam habent. *Fucus*, qui ſequitur, folia- p. 21.
ceae formae eſt. Duplicis generis veſiculae in hiſce continentur foliis, quae fructificationem conſtituunt. Obſeruauit autem Auctor tubercula, punctorum inſtar, quae veſiculas oblongas tegant, a LINNAEO pro floribus maribus habitas, et veſiculas glabras, rotundas, cauas, filamentis intertextas, femininos, eodem LINNAEO auctore, ſiſtentes flores. *Strongylium* cum priori fere conuenit, niſi p. 23.
quod ramos habeat rotundae magis figurae.*

Tertius

* Errorem hic, forte typographi incuria commiſſum, notare liceat, in ipſo nimirum opere ſtrongylium ad tertiam claſſem referri et quidem illud ſecundum illius genus nominari, cum tamen in ſchemate methodi, operi

p. 24. *Tertius* tandem *ordo* teneras et herbaceae fere ſtructurae plantas ſubmarinas offert, ex quibus una et ſola ſui generis *Alga* eſt, quam gramineis, flexibilibusque foliis inſtructam eſſe, nulli latet plantarum indagatori. Haec autem ſubmarinarum plantarum diſpoſitio, licet naturae ſatis videatur conueniens eſſe, in primis cum illa tenebris quaſi tegere haec corpora voluerit, non tamen extra omnem dubitationis aleam poſita eſt, id quod breuem, a nobis factam, recenſionem curatius perluſtranti, per varia manifeſtum erit exempla. Liceat hic pauca tantum adiungere. Nulli nos videre profitemur, ſi unquam *Sertulariam* IMPERATI viderit Cl. Auctor, qua propter eam inter lapideae ſubſtantiae retulerit corpora, cum et conſpectus eam admodum mollem eſſe doceat et ipſe IMPERATVS Hiſt. Nat. Lib. XXVII. c. 12. eius ſubſtantiam velleri conglobato ſimilem eſſe notet, plantamque hanc muſcis adnumeret. Deinde *Acetabuli* ſ. *Androſaces* MATTHIOLI diſquiſitio, diligenter et exacte a VITALIANO data,* nec non ſpecimen, quod ipſi poſſidemus, flexilem eius ſubſtantiam eſſe, unicuique comprobat, ut hic etiam lapidi ſimile quidquam non occurrat. Ex hiſce tamen exemplis de ſtudioſiſſima, quam ſe adhibuiſſe Auctor monet, plantarum diſquiſitione, quaedam deſumi poterunt momenta.

Progredimur ad alteram claſſem, fungos nimirum. In iis vero a variis iamiam auctoribus fuiſſe laboratum, ſupra cum monitum ſit, non eſt, cur denuo notemus. Noſter tamen HILLIVS naturalem creſcendi rationem potiſſimum attendens, ordinum inde diſpoſitionem deſumſit, et quatuor eorum propoſuit, in quibus referendis ita verſabimur, ut ea, quae a ſe obſeruata et noua

operi praemiſſo, ſecundae claſſi iungatur, et ob firmam ſuam ſubſtantiam huc etiam utique pertineat.

* Subſtantiam ſubtilem, flexilem et tubuloſam deſcribit lib. cit. p. 30. vid. et commentar. noſtr. Vol. I. p. 478.

noua esse scribit, adducamus, ubi vero nomina tantum mutauit, praecipuum addemus synonymum. *Primus ordo* eos recenset fungos, qui horizontaliter arboribus adcrescunt: *Agaricus* ipsi vocatur fungus, subtus la- p. 27. mellatus, qui distinctos masculinos femininosque flores habet, quorum descriptionem exhibet. Est autem id, quod *Agarico fungi* nomine HALLERVS compellat. *Poria* illud fungorum genus est, quod subtus poros p. 28. tantum accepit, quosque HALLERVS in *Agaricopolyporum* et *Agaricosuillum* distinxit. Huius flores disquisiuit HILLIVS, et utriusque generis, tum femininos tum masculinos obseruauit. Mares quidem nec calice, nec corolla, nec staminibus instructi, ex anthera tantum oblonga, poro affixa, constant, feminae visum fere fugiunt, et semina, oualis formae, solum conspicienda praebent. Cum vero sapientissimus creator et in fungorum familia varietatem adamauerit, datur aliquod genus, quod subtus oblonga teneraque corpuscula ostendit, quae capitulorum instar eminent, et denticulata sunt, duplicis autem, ut praecedens, generis flores habent. Hanc *Odontiam* noster appellat Auctor, a p. 30. dentibus, quibus capitula sunt instructa. Est *Echinagaricus* HALLERI. Spongiosam magis substantiam, in utraque superficie foraminibus pertusam, *Amphetretia* offert, quae commode ad poriam Auctoris potuisset p. 31. referri, quippe quam HALLERVS *agaricopolypori* speciebus adnumerauerit. Ex lamellis sibi impositis conflatur *Scindalma*, illae vero semicircularis formae sunt, p. 33. tubulosae, fungosaque materia sibi inuicem iunctae. Solidum magis est *Stereum*, nec lamellatum, nec poro- p. 34. sum, cuius fructificationes superficiei adhaerent; pertinet autem ad Agaricum, cui ab HALLERO iungitur.

Hi plerumque fungi pediculo destituuntur, et sua substantia aliis accrescunt corporibus; cum vero varii aliorum vegetandi sint modi, *alter ordo* sistit erectos, pediculo et capitibus siue pileis instructos, quorum sequen-

p. 35. ſequentia numerantur genera: *Lepiota*, cuius pediculi ſuperficies inferior in numeroſas diuiſa eſt lamellas, a MICHELIO, HALLERO aliisque plerumque *fungus* dicitur, a graeco λεπὶς lamella nomen traxit, cum *Amanita* vero DILLENII proxime conuenit, voluae enim mutatio et ſeminum adhaeſio paulum a dilleniana deſcriptione in HILLIO diſcrepans, parum attendenda eſſe videtur. Duplicis ſubſtantiae petaſum a natura
p. 38. accepit SOLENIA. Superior enim ſubſtantia fungoſa, inferior vero tubuloſa eſt, et utraque facili a ſe inuicem ſeparari poteſt opera. MICHELIVS *Suillum* vocauit. Totum fere ſolidum, inferius tantum poroſum
p. 40. eſt *Porium*, quod a MICHELIO, et HALLERO Polyporus dicitur. Nomen autem horum virorum eam ob rationem male mutatum eſſe arbitramur, quod in primo iam ordine poria deſcripta fuerit, ut itaque utriusque nominis conuenientia facile poſſit parere
p. 41. confuſionem. *Acontiae* ſuperficies inferior ex paruis formatur ſpiculis, aut ex conicis, acutisque corporibus, unde nomen ipſi datum. MICHELIVS, LINNAEVS aliique *Erinaceum* vocant. Sine his armaturis quaſi cre-
p. 43. ſcit *Leotia*, cuius pileus ſuperius planus, inferius glaberrimus deprehenditur, fructificationes utrinque adhaerentes conſpiciuntur, illasque globulorum inſtar comparatas eſſe, docuere Cl. Auctorem adhibita ſollicite microſcopia. Ex hac vero definitione accurate patet eſſe *Fungoidaſtrum* MICHELII et HALLERI. Alii deinde dantur fungi, quorum externa ſuperficies reticulata eſt, interna vero glabra, quique in reticulo, maſculinos femininosque flores diſpoſitos habent, hos *Phalli* nomine LINNAEVS, *Boleti* TOVRNEFORTIVS inſigniuit, quae vero nomina, cum noſtro non arriderent Auctori, a rete illo, quod graecis δὺκτιον dicitur,
p. 44. *Dictyariam* nuncupauit.

Tertium poſt ea *ordinem* conſtituunt fungi, qui ſine pileo ſunt, et erecti vegetant. Cum antecedente igitur dictyaria in hoc ordine proxime conſpirat *Clethria*,

thria, quae *Clathrus* MICHELII eſt, ſiquidem et haec p. 46.
ſubſtantiam habet reticulatam, ſed pileo ſimul coronatur, primis ab initiis volua inuoluta, intus vero caua eſt. Ab hac itaque diſtinguit *Arcyriam*, quae pariter, p. 47.
volua remota, reticulata apparet, ſed non caua eſt, et *Clathroidem*, et *Clathroidaſtrum* MICHELII ſub ſe comprehendit. Nominis ratio a graeco ἄρκυον, quod rete ſignificat, repetenda eſt. *Lycoperdon* oualis for- p. 49.
mae, aliquando pediculum habet, ſaepe illo deſtituitur, volua operitur, quae plerumque ad maturitatem uſque integra reſtat, in non nullis tamen ſpeciebus eo tempore finditur et in ſpongioſa interiori maſſa duplicis generis flores continet. Qua propter laudando ſane conſilio *Lycoperdoides*, *Lycoperdaſtrum* et *Geaſter* MICHELII huc reducuntur, tot enim diuerſa genera parum a ſe et vegetationis tantum diſcrepante tempore diſtinguuntur. *Carpobolum* tamen MICHELII, quem p. 53.
poſt modum deſcribit, quemque LINNAEVS aliique Lycoperdo iungunt, exinde tanquam ſingulare genus proponit, quod cauum eius corpus ſit, volua quidem inuolutum, cuius vero ſemina cum interiori pulpa, momento temporis citius, magna cum vi expellantur. Se hunc accuratius diſquiſiuiſſe ſcribit Cl. Auctor, duplicisque generis flores in eo detexit. Eodem fere modo cauum cylindraceum aut hemiſphaericum corpus habet *Cyathia*; ſuperiusque tenui obducta eſt p. 55.
membrana, in cauitate eius utriuſque generis flores et ſemina rotunda haerent, quorum unum quodque peculiari adnexum eſt filamento, aſt vi illa non expelluntur, ſed ex maturis factis fungis lente decidunt. *Pezizam* DILLENII falſo huc referri monet Cl. Auctor, videtur tamen eadem eſſe planta, quam *Cyathoidis* nomine deſcripſit MICHELIVS. Caua etiam, nec membrana inueſtita eſt *Encaelia*, in cauitate autem nuda p. 56.
continet ſemina oualia, et flores utriuſque quidem generis, locis tamen diſtinctis diſpoſitos. In hoc etiam genere vegetationis ratio variat, mox enim pediculum habet,

habet, mox ſeſſilis planta eſt. *Pezizae* DILLENII et *Fungoidis* MICHELII quaedam ſpecies, nec non *Auricula* vulgo dicta *Iudae* locum hic inuenit. Simplex, oblongum, erectumque corpus ſucculentum et flexile
p. 59. definit *Clauariam* noſtri Auctoris, quam LINNAEVS ad *Coralloidem* TOVRNEFORTII, DILLENIVS ad *Fungoidem* retulit. Flores autem maſculini ſuperiori, feminini inferiori ſuperficiei applicati haerent. Firmitate ſaepe differunt ſpecimina huius plantae, alia teneriora, craſſiora alia inueniuntur. Nec haec craſſities in uniuerſum eadem eſt; alia namque cylindraceam magis formam repraeſentant, alia ab inferiori parte ſuperiorem verſus craſſeſcunt, et in acutum terminantur apicem, maxima licet pars anguſtata ſit inferius, expanſa vero magis in ſuperiori loco. Hoc itaque cum nouum quaſi genus ſit, factum inde eſt, ut aliorum auctorum, ſub ſua genera relatae, ſpecies, quae ante adductis deſtituantur notis, nouo occaſionem
p. 60. praebeant generi. *Meriſma* ea propter, a μερίζειν, quod eſt diuidere, dictum, quodque varie diuaricatos trunculos, ramoſos, erectos ſiſtit, quorumque extremi rami vel terminantur plana et tenera expanſione, vel in adhuc teneriores ramos finiuntur, qui ſucculentae et carnoſae quaſi texturae ſunt, *Coralloidis* TOVRNEFORTII, *Corallofungi* VAILLANTII, *Fungoidis* DILLENII, et *Clauariae* LINNAEI ſpecies complectitur. Durioris et coriaceae, immo, ut Cl. videtur Aucto-
p. 62. ri, lignoſae magis eſt ſubſtantiae *Xylaria*, a MICHELIO *Lichenagaricus* dicta. Superficies eius inaequalis eſt, duplicis autem generis flores patuere HILLIO, maſculini, cuius antherae veris ſuſtinentur filamentis, ſupernae adhaerent ſuperficiei, feminini vero in cellulis conſtituuntur inferius, ex placenta rotunda, gelatinoſaque facti, cui magnus rotundorum ſeminum numerus adhaeret. *Lichenagarici* MICHELII ſpecies autem omnes prorſus inter ſe non conueniunt, quaedam enim tuberoſam et cruſtaceam magis

magis habent ſubſtantiam, earumque ſuperficies rotundis tecta eſt tuberculis, quae cellulas ſubiectas tegunt. In hiſce cellulis fit fructificatio, duplicis namque generis flores, et ſeiuncti quidem in cellulis haerent. Ea etiam cauſa eſt, quae noſtrum impulerit, quare illas ſub *Aecidii* nomine propoſuerit, p. 64.
deſumta denominatione a graeco vocabulo *οἰκίδιον*, quod cellulam indicat. Singularis ſtructurae eſt *Ceratoſpermum*, a MICHELIO iam ita appellatum, p. 65.
tenacis ſcilicet eſt materiei, figurae non conſtantis, corpuſcula vero tenera, lunatae formae producit, quibus fructificatio ineſt, flores, ſexu diſtincti, ſed inter ſe mixti ſunt. Corpuſcula illa a MICHELIO ſemina dicuntur. *Iſaria*, a MICHELIO *Pucciniae* nomine tradita, pediculis oritur vel ſimplicibus vel p. 66.
ramoſis, ex fibris qui conformantur circularibus, cauernoſae axi adhaerentibus, quarum unaquaque in capſulam deſinit, quae fructificationem intus habet, diſtinctos nimirum flores, ſed inter ſe commixtos. Iſariae nomen ab *ἶς*, fibra deſumtum eſt. Ex meris conflatur veſiculis *Phyſarum*, quae vero vel ſeſſiles p. 68.
ſunt vel pediculo ſuſtinentur, intus diſtincti flores iis adhaerent, gelatinoſaque materies. A pediculi praeſentia vel defectu repetendum eſt, quod MICHELIVS in *Mucorem, Lycogalam et Mucilaginem* diſtinxerit, quae tria igitur genera micheliana unico hoc comprehenſa ſiſtit HILLIVS. Tandem ad hunc ordinem pertinet *Monelia*, quae pediculo inſtruitur, cuius ſummitati vero nuda adiunguntur ſemina, in ſeries quasdam diſtributa. *Botrytem* autem et *Aſpergillum Michelii* huc relatum deprehendimus.

Quartus tantem *ordo* fungum ſiſtit, qui ſub terra naſcitur et quem plerique auctores *tuberis* nomine p. 71.
cognitum habent. Rotundum eius corpus irregulare et tuberoſum, ſucculentum et ſpongioſum, celluloſumque, intus capſulas continet membranaceas, maſculinis femininisque floribus refertas.

Ad tertiam porro, ut datam expleamus fidem, deuenimus classem, muscos exponentem. In his quoque vegetabilibus Cl. LINNAEVS, pro ratione methodi suae sexualis, fructificationis rationem habendam esse credidit, ast ipse facile obseruauit, incerta et minus adhuc ac in fungis clara esse, quae de illa possint proferri. Quod cum nostro Auctori, muscos descripturo, ante oculum versaretur, in tam numerosa eorum gente ex substantia et habitu plantae distingui eas satis feliciter posse credidit, septemque eorum ordines constituit:

Primus ergo eos exponit muscos, qui tenera habent et flexilia filamenta. Inter hos eminet et pri-
p. 74. mum describitur *Byssus*, qui simplices, capillares, uniformes tamen fibras ostendit. Reiecit Auctor varias, a DILLENIO huc relatas, species. Distingui-
p. 76. tur autem a *Conferua*, quae oblonga et capillaria quidem obtinuit filamenta, sed non uniformia, diuisa potius in cylindricos vel globosos nodos. Qua quidem definitione cum DILLENIO fere conspirat, nisi quod ad veram conferuam nodosa semper requirat filamenta, reliquas eiusdem species ad alia amandans genera.

Alter ordo foliaceae aut gelatinosae materiae muscos sistens, tria sub se habet genera. Nouum est
p. 79. *Phyllona* quod ex tenera materie, folio simili, componitur, pellucidum vero est, et paululum firmum. *Tremellae* DILLENII species, his dictis notis instructas, comprehendit. DILLENIVS enim tremellas vel foliaceas vel tubulosas vel gelatinosas esse dixerat, hinc foliaceae species huc reducuntur,
p. 80. tubulosae post modum *Vluae* nomine describuntur, tubuli vero illi plerumque planiores, aliquando rugosi deprehenduntur. Huc etiam pertinent omnes con-
p. 82. feruae glabrae. Gelatinosae tandem species *Collema*, genus constituunt. Gelatina autem haec vel filamenta, vel membranas, vel indigestam sistit massam. Fir-

Firmiores et rigidos fere caules natura illis conceſſit muſcis, quos *tertio* in *ordine* diſpoſitos deprehendimus. *Vſnea* componitur ex filamentis denſis quodam modo, quorum ſuperficiei fructificationi analogum quid adiungitur, ſub ſcutellorum et orbiculorum forma. Tres nouas nondum deſcriptas ſpecies huic ſe addidiſſe generi gloriatur Cl. HILLIVS. Firma et flexilis illa ſubſtantia, aliquando in ramos diſtribuitur, fuci inſtar, eius modi ratione comparatos muſcos, quos vulgo *Lichenoides*, et *Lichen* in genere LINNAEVS nominat, *Platyſma* vocare libuit noſtro Auctori. Huius generis eſt pulmonaria officinarum. In foliacea vero eorum expanſione, et quidem in eius marginibus vel ſuperficiebus rotunda naſcuntur corpuſcula, quae ad fructificationem neceſſarias partes ſine dubio fouent. Ramoſa etiam aliorum muſcorum eſt conformatio; quod ſi cauliculi ſubrotundam habeant figuram, *Cladoniae* nomen dant, quae et ramoſa et non ramoſa deprehenditur, aliquando etiam fruticem imitatur. *Coralloides* vocauit DILLENIVS et vulgo ſic dictus muſcus corallinus etiam locum hic inuenit. *Pyxidii* forma propria eſt; cauum ſcilicet repraeſentat calicem, quo ad capiendos utimur potus, inferior tamen caulis ratione ſuae longitudinis ſaepe diſcrepat. Apud LINNAEVM Lichenis pyxidati nomine extat.

p. 85.
p. 88.
p. 91.
p. 94.

Siccam et cruſtaceam, nec non gelatinoſam qui habent ſubſtantiam muſci, a prioribus cum differant, ad *quartum* a Cl. Auctore *ordinem* ablegati fuerunt. Non niſi unum huc usque huius ordinis innotuit genus, *Placodium* ſcilicet, quod ex friabili vel gelatinoſa componitur maſſa, quae in cruſtas planiores, aliquando ſcabras et granulatas, aliquando ad marginem foliaceas fere, formatur. Fructificatio bractearum ſub forma ſuperficiei plantae et qui-

p. 96.

dem centro praecipue adhaeret. Ad Lichenes pariter a LINNAEO fuit relatum.

In his cum fructificationis partes paulum obſcuriores ſint, non nulli crediderunt, ſe euidentius eas reperiſſe in illis, qui capitulis inſtruuntur, muſcis; recenſet itaque *quintus ordo* muſcos, quorum capſu-
p. 99. lae operculo teguntur. Ex his *Bryum*, caulem producit folioſum, vel collecta circa radiculam foliola, pediculus inde exiens in ſummitate operculo ſeu calyptra tegitur, conica, tenerum continente pollinem ſeu farinam. Pediculi autem hi, vel ex centro foliorum radicalium originem ſumunt, vel ex ſuprema plantae parte, vel ex ramis; aliquando inferius ad baſin peculiari particularique inuolucro deſtituti, tumidi ſunt, quam tamen notam DILLENIVS, cum cuius definitione haec noſtri Auctoris fere conſpirat, pro conſtanti habet. Taxat praeter ea LINNAEVM, quod ex capſularum forma, quam cylindricam aſſumit, ſpecies voluerit diſponere, cum earum forma ad modum variet. In ipſis autem hiſce capſulis vera plantae ſemina contineri, farinam autem ex antheris, quae pyramidalibus adhaereſcunt corpuſculis, ex ſummis capſulis, ſub calyptra enatis, prouenire autumat. Ex largo hoc genere pauciores recenſet ſpecies Cl. Auctor. Subſequuntur poſt modum *Polytrichum*, *Sphagnum*, *Mnium*, *Fontinalis*, *Hypnum*, de quibus generibus eam nihil adducimus ob rationem, quod definitiones dillenianae ſint, et ex copioſis, quas ille recenſet, ſpeciebus pauciores tantum deſumtae et deſcriptae, additis tamen, ut de omnibus huc usque recenſitis conſueuit, iis, in quibus in Anglia inueniuntur, locis.

Sine pediculis et calyptra capſulas producunt alii muſci, quos in *ſexto ordine* collocatos eſſe repe-
p. 111. rimus. *Lycopodium*, cuius capſulae biualues ſunt, a
p. 112. *Trispermio*, quod *Lycopoides* vocauerat Cl. DILLENIVS, in eo differt, quod duplicis generis capſulas,

alias

alias puluerulentas, alias ſeminibus et quidem tribus refertas, producat, unde nomen deriuatur. *Selago* et nomine et deſcriptione tota dilleniana eſt. *Poly-cocca* autem *Selaginoidem* DILLENII exprimit, prout *Opeca*, eadem eſt planta ac *Porella* DILLENII, qui a foraminibus, ſeu poris, poſt matura excuſſa ſemina, in capſulis conſpicuis, illi hoc dederat nomen.

p. 114.
p. 116.

Euidens tandem, magis certe ac in praecedentibus, eſt fructificatio in *ſeptimi ordinis* vegetabilibus, in quo nobis muſci occurrunt, ex foliis ſimili materie compoſiti, cum manifeſtis pediculis, fructificationis partes ſuſtinentibus. De his autem praeter generum huc relatorum definitiones et noua, quae condidit Auctor noſter, nomina, quaedam adducere animus non eſt, cum ita fere omnia cum MICHELIO conueniant atque DILLENIO, ut videantur Cl. Auctori pro norma inſeruiſſe, ſecundum quam ſuas adornaret deſcriptiones. *Marchantiam* enim, *Hepaticam* et *Lunulariam* MICHELII, quas DILLENIVS ad *Lichenem* refert, in tria denuo diſtinguit genera, ita tamen, ut retento priori nomine hepaticam nunc *Conicephalam*, et lunulariam, graeca ſignificatione, *Seleniam* appellet. *Iungermannia*, a MICHELIO ſtabilita, a noſtro HILLIO aſſumta, *Muſcoidem* et *Lichenaſtrum* DILLENII ſimul complectitur. Reliqua tandem genera *Anthoceros*, *Riccia* et *Targionia*, quas DILLENIVS licheni iunxit, nec non *Sphaerocarpos*, ut iam diximus, penes MICHELIVM videri poſſunt.

p. 117.
p. 118.
p. 120.

De generibus huc usque retulimus; poſtulari a nobis poſſet, ut de ſpeciebus etiam quaedam adducamus, metuendum autem ſimul eſt, ne forte taedioſa noſtra euadat oratio, cum ſpecierum ſine accuratiori deſcriptione diſtinctio intelligi non poſſit, Obſeruamus tamen Auctorem, cum plantarum hiſtoriam ſcribere voluerit uniuerſalem, qua ſola ducti poſſint alii botanicem addiſcere, ſpecies tantum pauciores deſcripſiſſe, reliquas vero nec diſquiſiuiſſe, nec conuenien-

uenientibus diſtinguendi notis nominibusque fuiſſe uſum. Exempli loco bryum ſit, quod genus a DILLENIO aeque ac HALLERO adeo ſtudioſe diſquiſitum eſt, ut plurimae ſpecies diſtinctis ſuis characteribus fuerint inſignitae, nihilo tamen ſecius noſter HILLIVS, deſcriptis quatuor ſpeciebus tandem duodecim adhuc addit, inter quas et eſt *Bryum viride, aggregatum Alpinum.* Num hoc ſolo ex nomine quis illam a reliquis ſufficienter diſtinguere poſſit ſpeciebus, ab aliis diiudicandum erit. Quicquid autem de tribus hiſce claſſibus notauimus, primam totius operis conſtituit partem, ita quidem, ut liber primus ſubmarinas plantas, alter fungos, tertius vero muſcos contineat. Altera deinde pars ex mente LINNAEI ita conſtructa eſt, ut eius plerumque definitiones, tum generum, tum ſpecierum retineat, quam ob rationem, eius cum methodus ſatis iam ſit omnibus, qui veram plantarum indagationem amant, cognitus, otium nobis ſit, ut pluribus adducendis momentis ſuperſedeamus.

XXVIII.

LAURENTII HEISTERI Programma, quo ad lectiones ſuas hybernas philiatros inuitat atque ſimul iniquum Lipſienſium iudicium de noua ſuarum inſtitutionum chirurgicarum editione latina amſtelodamenſi in commentariis ſuis nouis de rebus in ſcientia naturali et medicina geſtis relatum retundit atque eneruat. Helmſtadii, 1752. 4. pl. 3.

Commentarios noſtros, hactenus editos, multorum, eorum potiſſimum, quorum iudicium pro norma habemus, applauſum expertos fuiſſe laetamur, et inde ad inchoandum ſecundum volumen, non ſine volupta-

te,

te, nos accinximus. Nouam illi praefationem adiicere eo minus necessarium esse duximus, cum nihil in instituti nostri ratione, in principio voluminis primi iam declarata, mutandum lectoribusque nostris significandum haberemus. Censorem equidem nacti sumus Cl. VOGELIVM*, qui tamen, operis sui praeconem agens, exempla veluti nobis proponere et leuissimos, certe vix euitandos, nec animaduersione dignos alias, errores graui senilique oratione nobis exposuit. Admirati sumus summam, quam in se positam habet, confidentiam, ex qua laborem, a nobis coniunctis viribus susceptum, et satis difficilem deprehensum, solum se tam feliciter perficere gloriatur; penes alios iudicium sit, de susceptorum laborum praestantia; nos unicum tantum illud monemus, neglectis riuulis, ex fontibus haurienda esse, quae ad historiam literariam medicinae recentioris illustrandam pertinent, argumenta. Partium deinde studio ductos a vero nos aberrare, diarium gallicum **, nullo tamen exemplo adducto, eo quidem tempore monuit, quo prima tantum pars commentariorum impressa fuerat, sed a nemine postea huius erroris accusati nec rei facti sumus. Dictas vero leuidenses nec confirmatas criminationes prorsus forte neglexissemus, nisi programma, quod nunc indicamus, nostram omnino attentionem mereretur, et de illis breuiter insimul dicendi occasionem nobis subministrasset. Editionis nimirum secundae latinae amstelodamensis institutionum chirurgicarum Ill. HEISTERI in nostris commentariis *** mentionem fecimus, quae quidem, ut ex prima editione iam satis cognitae, recensionem nostram non exigebant, cum ab anno demum quinquagesimo huius seculi nostras librorum,

 qui

* *In der medicinischen Bibliotheck. 1. Band, 10. Stück. a. d. 880. Seite.*

** Iournal des Sçavans. Iuillet. 1752. Edit. Amstel. pag. 499.

*** Vol. I. Part. II. p. 314.

qui noui ſunt, enumerationes inciperemus, ideoque eorum tantum cauſa, qui priorem editionem iam poſſident, alteram hanc nouam non ita adauctam eſſe indicauimus, ut prior inde editio minus utilis facta fuerit. Aegrius hoc iudicium tulit Vir Illuſtris, et amplo ſermone acrique ſtilo, erroris, calumniae etiam nos conuincere tentauit. Et hanc quoque abſque ratione nobis adſperſam iniquitatis maculam non curaſſemus, niſi ſuſpicaremur, fore non nullos, qui, cum ſenem venerabilem, et ob chirurgica ſua ſcripta inter germanos clarum Virum irritauerimus, nos aliorum meritis quidquam detrahere velle credant. Aequi certe bonique iudices et laudatas et commendatas a nobis fuiſſe ſtatim intelligent inſtitutiones chirurgicas heiſterianas, dum eos, qui priorem latinam illarum editionem poſſident, eam pro minus completo et imperfecto opere habere et hinc forte negligere non debere, monuimus. Qui igitur priorem editionem commendamus et de inſtitutionibus iſtis, quod cognitae iam ſint, vel eſſe debeant, omnibus in uniuerſum artis tironibus, certi confidimus atque urgemus; in noua praeter ea hac editione varias acceſſiones deprehendi ipſi indicamus, non minus etiam nouam laudamus. Sed non ſatis eandem laudaſſe dicimur, cum huic editioni prae altera pretium ſingulare non ſtatuerimus; quaeſtio vero non eſt, num liber emendus ſit, ſed an noua haec editio illis, qui priorem poſſident, ſumme neceſſaria inueniatur. Inſtitutiones chirurgicas, et heiſterianas quoque in omnium medicinae practicorum manibus eſſe debere cognoſcimus atque monemus, ſed quot ſunt medici, artem ſalutarem facientes, qui eam librorum copiam comparare ſibi poſſunt, ut omnes editiones librorum, utilium alias, quorum tamen pretium ſex et plures thaleros ſuperat, coemere abſque detrimento queant? et his praecipue in praefatione prioris voluminis noſtros commentarios dicauimus, qui a permultis etiam eorum, ut nobis notum

eſt,

eſt, leguntur; in horum quoque gratiam breuiter de noua hac inſtitutionum chirurgicarum editione diximus. In bibliopolam forte iniurii viſi aliquos ipſi emtores ſubduximus, his vero controuerſiis nos non immiſcemus. Quid enim ad nos omnesque medicos pertinet, quod editio inſtitutionum chirurgicarum heiſterianarum veneta * pretium editionis amſtelodamenſis prioris adeo imminuerit, ut bibliopola batauus eam poſt ea viliori pretio vendere, et nouam eamque adauctam editionem ab Auctore efflagitare coactus fuerit? Dies diem omnino docet, et quis eſt, qui ſuis ſcriptis noua non addere poſſit, ſi, ut Ill. HEISTERVS, in excolendis ſtudiis et euoluendis auctorum recentiorum ſcriptis verſatur; nec opus fuiſſet doctiſ- p. 20.
ſimorum collegarum teſtimonium, in rei confirmationem ſignatum, afferre, cum ſatis iam nobis perſuaſum habeamus, Cl. Auctorem ex nouis auctorum ſcriptis multa adhuc ad alteram hanc editionem transferre et tertiam nobis eamque auctam, ſi opus eſt, exhibere poſſe illarum editionem. Illud certe, quod noua quaedam huic editioni acceſſerint, a nobis non negatum, indicatum potius fuit, num vero poſt nouam hanc editionem prior prorſus vileſcat et minus utilis ſit, ita, ut qui libro hoc uti volunt, pretio inſigni et multis moleſto eandem iterum comparare ſibi debeant, ex rationibus, paulo ante adductis, a nobis conſtituendum erat. Cl. Auctor vero, quo bibliopo- p. 10.
lae ſatisfaciat et imminens ipſi damnum auertat, nouas illas additiones in hoc ſuo programmate enumerat. Prima earum ad lithotomiam cum paruo apparatu p. 6.
pertinet, quae non tamen noua, ſed ex ipſa eius diſſertatione ** depromta momenta continet; nouae p. 8.
porro calculum ſecandi methodi FOVBERTI et LE CAT in ſcriptis permultis recentiorum iam propoſitae fuerunt,

* prodiit. 1740 4to.
** De lithotomiae Celſianae praeſtantia et uſu. Helmſtadii, 1745. 4to.

p. 9. fuerunt; artis denique obstetriciae aptum in ea compendium tironibus se exhibuisse asserit. Haec vero omnia nulli negauimus, ad lithotomiam potius et artem obstetriciam in primis spectantes accessiones in hac noua editione reperiri, ipsi et fideliter quidem in-
p. 10. dicauimus. Ad bibliothecam chirurgicam Ill. Auctoris eiusque augmenta ex eo nos non respexisse notamus, quod ea in titulo iam iam, numeratis etiam plagulis, a nobis indicata, ad chirurgiae tractationem pressius non faciat, neque omnis auctorum chirurgicorum cognitio ex unica collectione peti, scriptores tandem, qui accesserunt, ex fine nobis praefixo et supra iam indicato, commemorari omnes a nobis non potuerint. Dum ad reliqua, quae traduntur, huius editionis augmenta accedimus, primo loco occurrit obseruatio de vulnere arteriae cruralis periculosissimo, ab Auctore sanato, quam tamen in peculiari dissertatione * ipse iam proposuerat. Quodsi censoris, nobis nolentibus etiam, ab Ill. HEISTERO tributum, officium explendi nobis animus fuisset, eadem hic loci repetere potuissemus, quae medici quidam ex lipsiensibus Ill. Auctori, paulo post editam illam dissertationem Lipsiam salutanti, opposuerunt, falsi nimirum quidquam inesse huic obseruationi, nec vulnera arteriae adeo insignis consolidari posse, cum nullum adhuc notum sit auxilium, quod fungum, necessario oriundum,
p. 14. coerceat. Aliae itidem, quae circa vulnera commemorantur, accessiones ex variis Auctoris dissertationi-
p. 15. bus petitae sunt. ** Peculiarem illam brachium amputandi methodum, casu illustratam, eo duce filius eius, cuius praematura fata et nos dolemus, iam olim descripse-

* De arteriae cruralis vulnere periculosissimo feliciter curato. Helmstadii, 1741. 4. c fig. aen.

** De ossium vulneribus rite curandis. 1743. 4to. De vulneribus machinarum igniuomarum 1744. 4. De genuum structura et morbis. 1744. 4. c. fig.

ſcripſerat *. In capite de labiis leporinis, quae ſunt augmenta, ſimiliter ex diſſertatione petita, conſpeximus. ** Nouae hae dictae ac variae acceſſiones, ex propriis Auctoris diſſertationibus deſumtae, adaugeri facile potuiſſent, ſi ea, quae ex aliis auctoribus petita et hinc inde depromta augmenta, notare vellemus, earum tamen recenſione nec Ill. Auctori nec lectoribus noſtris in praeſenti moleſti erimus, in primis cum operoſus omnino et forte etiam inutilis labor ſit, ad ductum programmatis ditata illa et amplificata loca euoluere velle; numeri namque capitum, paginarum et paragraphorum minus rite citati curioſiorem eorum inueſtigationem et emendationem inſimul poſtularent. Simili etiam modo tabularum, aeri inciſarum, corre- p. 18. ctiones et augmenta, praeter eas icones, quae ad diſſertationes indicatas pertinent, aut ex aliis commentariis depromtae ſunt, leuidenſes ſaepius eſſe profiteri iterum non dubitamus. Perpenſis itaque his, ab Ill. Auctore in programmate ſuppeditatis, augmentis nouas obſeruationes, in hac altera editione reperiundas, habebimus paucas; praeter eas enim, quas Cl. VLHORNIO, chirurgo amſtelodamenſi, qui ſecundam chirurgiae germanicae editionem in belgicam linguam tranſtulit, oppoſuit ***, obſeruationem de cartilagine oſſis metatarſi, quod pollicem ſuſtentat, hoc reſecto relicta et cum cute non coaleſcente, ſed poſt quinque menſes ſecedente, carne poſt ea cum cute coeunte ****, et aliam, de calamo anſerino, qui urina ſup-

p. 17.

* ELIAE FRIDERICI HEISTERI diſſ. de noua methodo amputandi brachium. Helmſtadii. 1738. 4to. c. fig.

** De labris leporinis. 1744. 4to. c. fig.

*** vid. Inſtit. Chirurgiae Edit. 1750. p. 14. 18. 47. 52. 60. et paſſim.

**** Lib. cit. p. 468. not. d. in Prog. cit. p. 448.

ſuppreſſa laboranti puerperae adaptatus fuit*, ut notabiliores inuenimus. Non itaque erroris conuictos et eo deductos nos habeat Ill. Auctor, ut publice eundem ex promiſſo, in inſtituti ratione dato, reuocare teneamur, ex dictis potius ut cognoſcat, rogamus, nos nec malae fidei homines, nec contemtores aliorum eſſe proteruos. Non unus ex noſtris, ſed omnes alteram hanc cum prima editione contulimus, et plura, quam hic propoſuimus, huius indolis animaduertimus momenta, ita, ut non recenſentem, nec directorem, ſed omnes ſocios diſquiſitionem inſtituiſſe ſciendum ſit. Nec iuuenes, neque in chirurgia hoſpites plane
p. 19. ſumus, inter ea tamen pignore mille nummorum imperialium vel ducatorum, aut teſtimonio prolato, nos vera dixiſſe non confirmamus, ſed ad aliorum potius, penes quos Auctoris aeque ac noſtra ſcripta diſquirendi poteſtas eſt, iudicium prouocamus. Morato praeter ea et ingenuo cuilibet iudici iniurias iſtas et contumelioſa verba aeſtimanda tradimus, quae Cl. Auctori in rei defenſionem adhibere placuit; ea certe vix promeruiſſemus, ſi eo ſtilo ſcripſiſſemus, quo ipſe Cl. Auctor in compendii anatomici praefatione contra VERHEYENVM uſus eſt, vel, ſi dictiones ex Cl. ALBERTI cenſuris ** depromſiſſemus. Sed aetati Ill. Auctoris hac in re quidquam tribuimus, ipſa interim dictionis iniquitas nos coegit, ut ad publicum ſcriptum publice reſpondeamus, et ulteriori illius recenſione nos defendamus. Credat de reliquo Ill. HEISTERVS, nos, qui merita germanorum non ſupprimere, ſed magis euehere cupimus, bene partae eius gloriae nihil unquam detracturos, illius potius, ut laborioſiſſimi ſenis, per longam annorum ſeriem acquiſita merita quauis data occaſione publice depraedicaturos eſſe.

Pedem

* Lib. cit. p. 829. not. c. Tab. *XXVI.* (in Prog. Tab. *XXV.*) fig. 11.

** vid. *kleine mediciniſche Schriften. Halle 1721.* 8. p. 495.

Pedem tandem hic figimus, nec in posterum in defendendis nostris recensionibus occupati erimus, aequitate enim nostra id promereri studebimus, ut veritate, licet non nullis inimica, eruditis et aequis insimul hominibus placeamus.

XXIX.

CHRISTIANI GOTTLIEB LVDWIG, M. D. Physiol. P. P. O. in Vniuersit. Lips. Institutiones Physiologiae, cum praemissa introductione in uniuersam medicinam, praelectionibus academicis accommodatae. Lipsiae ex officina Gleditschiana, 1752. 8. alph. 1. tab. aen. 6.

Ex quo academiae nostrae admoueretur Cl. LVDWIGIVS, eam semper metam ipsi praefixam esse intelligebant omnes, penes quos est iudicandi potestas, ut optimam non tantum addiscendae et faciendae medicinae methodum sedulo auditoribus suis erudiendis adhiberet, sed ipsi etiam salutari arti perpoliendae et illustrandae omnem suam operam addiceret. Indefesso huic adeoque conspicuo nostri medicinam iuuandi studio eam, quam nunc indicamus, debemus laborum academicorum partem, quam non ingratam medicis futuram esse praesentiscimus. Quamvis enim non eo, quo multos, temporibus nostris, abripi videmus, nouaturiendi consilio ducatur Cl. Auctor, ipse potius noui systematis conditoribus annumerari non cupiat: ex eo tamen, has institutiones utiles omnino esse apparet, quod ordinate atque dilucide, et modo tironibus apto, de singulis, quae hominem sanum attinent, conditionibus non tantum in iis dictum sit, sed conueniens etiam satisque firmum illae praebeant fundamentum, cui medica scientia omnis eo commodius superstrui queat, cum praeter praemissam ipsis intro-

ductio-

ductionem in uniuerſam medicinam et phyſiologiam, plerumque ſic dictam, ſemioticam etiam et diaeteticam, in quantum nimirum hae dictae doctrinae ad hominem ſanum pertinent, illae complectantur. Quo interim lectores noſtri ipſi de iis iudicare valeant, pro inſtituti noſtri ratione breuem prius ipſius libri deſcriptionem exhibebimus, varias poſtea Cl. Auctoris
p. 1. ſententias hinc inde deſumtas, propoſituri. De introductione, dum primo loco dicendum eſt, illa quatuor
p. 9. capitibus abſoluitur. Eorum primum, breuem atque ſuccinctam artis ſalutaris hiſtoriam, ſecundum vero ex varia artis noſtrae facie erutam, et ad noſtra potiſſimum tempora compoſitam, medicinae definitionem tradit. Quae enim *naturalis* primo et ſimpliciſſima erat medicina, *artificialis* poſt ea facta et magis exculta, noſtris nunc temporibus, pro ſcientia eorum omnium habenda eſt, quae per corpus humanum eue-
p. 12. niunt, h. e. per eius fabricam perfici poſſunt, iuncta ſimul eorum cognitione, quorum applicatorum vi, mutationes in corpore humano producuntur, quo et ſanitatis et morborum ratio inde cognoſcatur et apta remedia, ad praecauendos et abigendos morbos, inueniantur. Ex data hac explicata medicinae definitione, ampliſſimum eſſe medicinae campum intelligitur, quem, niſi apta et congrua via incedamus, emetiri vix poſſumus. Generales itaque regulas dictis ſubnectit Cl. Auctor, quas diſcens aeque ac docens obſeruandas habet, ſi eum, quem aſſequi licet, in ſua ſcientia co-
p. 14. gnitionis gradum acquirere velit. Eundem etiam in finem in tertio capite, res, circa quas medicina verſatur, earumque nexus et diuiſionis ratio, proponuntur. Omnium, quae huc pertinent, doctrinarum deſcriptionem hic dedit noſter, quam iterum expoſuiſſe iuuabit.

Tabula

Tabula ſynoptica medicinae: p. 17.

I. Praemittenda generalia.

1) Studium linguarum

a) veterum: graecae, latinae, arabicae, *b*) recentiorum, gallicae, anglicae, italicae etc.

2) Hiſtoria literaria medicinae

3) Matheſis pura et quaedam partes mixtae.

4) Philoſophia uniuerſa, praecipue logica, metaphyſica, phyſica generalis et ſpecialis.

II. Praemittenda ſpecialia.

1) Hiſtoria naturalis

a) Botanica, *b*) Zoologia, *c*) Mineralogia.

2) Anatome, in primis ſani corporis humani, poſt ea aegroti et comparatiua animalium brutorum.

3) Chemia, tum generalis, tum ſpeciatim ad partes medicinae applicata.

4) Cognitio medicamentorum, ſiue materia medica generalis.

a) in ſimplicibus, ſiue materia medica ſtricte ſic dicta, *b*) in praeparatis ſiue pharmacia, *c*) in compoſitis: formulare et diſpenſatorium.

III. Medicina theoretica.

1) Phyſiologia, quae corporis ſani conſiderationem ſiſtit, in

a) actionibus uniuerſalibus, quae in toto corpore obſeruantur, *b*) actionibus particularibus, quae a ſpeciali partium fabrica dependent, *c*) ſignis ſanitatis generalibus et ſpecialibus ſiue ſemiotica corporis ſani, *d*) regulis de conſeruanda ſanitate, ſiue ſic dicta diaetetica.

2) Pathologia, quae aegroti corporis conſiderationem exhibet, et ideo ſiſtit morborum

a) diffe-

a) differentias et eſſentiales et accidentales in noſologia, *b*) cauſas in aetiologia, *c*) effectus, ſiue ſymptomata in ſymptomatologia; *d*) ſigna tum generalia, tum particularia, in ſemiotica corporis aegri.

3) Therapia, quae methodum medendi ſiſtit, in indicatione

a) vitali, ſiue conſeruatoria, *b*) prophylactica ſiue praeſeruatoria, *c*) therapeutica ſiue curatoria, *d*) ſymptomatica ſiue palliatiua.

IV. Medicina practica

1) clinica, quae ad internas curationes reſpicit.

2) chirurgica, quae externis morbis et manu potiſſimum medetur.

3) forenſis, quae caſus medico legales conſiderat.

4) caſuiſtica, ſiue conſultatoria, quae ad diſtinctionem trium praecedentium diſponitur.

p. 19. De ſingulis porro, hic enumeratis, doctrinis in capite quarto ex inſtituto agitur, et in quantum illae ad medicinam faciant, quoque modo et ordine tractari addiſcique debeant, exponitur, ſelecta tandem medico-
p. 35. rum librorum ſuppellex illis indicatur, qui copioſo librorum numero carere coguntur. His peractis ad phyſiologiam accedit Cl. Auctor, et cum praeclaros iam viros, noſtris in primis temporibus, in ea perficienda occupatos videret, eo tantum animo primam hanc medicinae theoreticae partem pertractandam ſe ſibi ſumſiſſe ſignificat, quo arctiſſimum illum, qui inter medicas diſciplinas eſt, nexum ſequeretur, et ob eum, qui, in phyſiologicis in primis obſeruatur, auctorum diſſenſum, iſtam, quae ipſi ſeſe probauit, ſententiam, auditoribus ſuis indicaret et illuſtraret prius ac confirmaret, quam aliorum opiniones recenſeret inueſtigaretque, ordine prater ea et nexu doctrinarum expoſito, cultam iis, qua incedere poſſint, viam oſtenderet. Sequenti vero modo diſpoſitam ſuam phyſiologiam

logiam cum partibus ipſi annexis in tabula expreſſam ſiſtit:

Pars I. Phyſiologia generalis p. 42.

Cap. 1) de ſolidis corporis humani.
2) de fluidis corporis humani.
3) de motu humorum per vaſa maiora, ſiue de circulatione ſanguinis.
4) de motu humorum per vaſa minora ſiue de ſecretione.
5) de appoſitione minimarum particularum fluidi ad ſolida, ſiue de nutritione.
6) de fluido ex cerebro ad neruos delato, ſiue fluidi neruei natura.
7) de ſenſu et motu per fluidum nerueum producto, ſpeciatim de motu muſculari.

Pars II. Phyſiologia ſpecialis

Cap. 1) de tranſitu alimentorum per canalem primarum viarum.
Sect. 1) de maſticatione et ſaliuae admixtione.
2) de deglutitione.
3) de actione ventriculi in ingeſta.
4) de ſecretione bilis eiusque natura.
5) de ſecretione ſucci pancreatici eiusque natura.
6) de actione duodeni in ingeſta.
7) de actione ilei et ieiuni in ingeſta.
8) de actione inteſtinorum craſſorum et excretione aluina.

Cap. 2) de tranſitu chyli et lymphae ad ſanguinem.
Sect. 1) de reſorptione chyli per villos inteſtinorum.
2) de vaſis lacteis et lymphaticis.
3) de natura chyli eiusque cum ſanguine remixtione.

Cap. 3) de respiratione et actionibus cum respiratione coniunctis, loquela, tussi, singultu etc.
4) de excretione cutanea, perspiratione insensibili et sudore.
5) de se et excretione urinae.
6) de sensibus externis.
Sect. 1) de tactu,
2) de gustu,
3) de olfactu,
4) de auditu,
5) de visu.
Cap. 7) de sensibus internis et somno.
8) de generationis negotio in sexu utroque.
Sect. 1) de se et excretione spermatis.
2) de conceptione, nutritione foetus et partu.
3) de mutatione hominis recens nati.
4) de mammarum fabrica et lacte.

Pars III. Semiotica physiologica.
Cap. 1) de signis sanitatis in genere, ex corporis humani mutationibus successiuis petitis.
2) de signis sanitatis generalibus, ex corporis humani actionibus petitis.
3) de signis sanitatis specialibus, siue de temperamentis.
4) de signis sanitatis specialissimis, siue de sanitate partium.

Pars IV. Diaetetica siue doctrina de conseruanda sanitate.
Cap. 1) de diaetetica in genere.
2) de regulis diaeteticis generalibus.
3) de aere.
4) de cibo.
5) de potu.
6) de motu et quiete.

Cap.

Cap. 7) de somno et vigilia.
8) de excretis et retentis.
9) de animi pathematibus.
10) de regulis diaeteticis specialissimis.

Ad ipsam harum institutionum tractationem quod atti- p. 45.
net, corpus equidem nostrum ex solidis et fluidis partibus constare scimus, confinia vero eorum incerta sunt. Quodsi enim solida ita inter se cohaerere dicamus, ut non nisi intensiore vi separari queant, fluida vero illa appellemus, quae solo pondere et guttatim a vicinis partibus recedunt, intensiorem tamen illam dictam, aeque ac alteram, a pondere dependentem vim, definire non possumus, cohaesio certe ex punctis contactus particularum, obscure saltim cognitarum, plenarie exponi nequit, ex eo potissimum, quod fibram, quo magis tendatur, eo minus in contactum niti, inde sequatur, secus ac illud fieri obseruamus. Sola igitur particularum compositio, ad fibrae naturam intelligendam, non sufficit, oblique potius illae sibi inuicem appositae et inter se complicatae, contextui celluloso irrregulari similes inde factae, fibram sic dictam simplicem constituunt, utpote quae, ex fibris simplicissimis conflata, ob gluten, quod illis inest et cum solidis minimis concrescit, tenuem hac ratione cellulosam telam format, et firmior magis atque cohaerens euadit. Ipsa praeter ea densitas atque tenacitas fluido- p. 50.
rum corporis nostri, dum densitate atque tenacitate aquae maior est, facilem eorum cum solidis, inter quae distributa sunt, coniunctionem admittit. Nunquam enim pura et simplex est aqua, quae ex partibus corporis nostri, quibus copiosa inest, destillatione elicitur, spiritum potius alcalino oleosum, ob admixtas salinas et oleosas particulas aequat ita, ut pro saponaceis, ex communi saponis notione, cum recentiorum plerisque, haberi possint nostri humores, nisi ex ante dicta tenacitate, visciduli magis et glutinosi illi appel-

 landi

p. 62. landi ſint. Sanguini certe viſcidae et mucido pingues chyli partes peculiarem tenacitatem conciliant et ſpiſſitudinem, quae in diuerſis ſubiectis varia, ad temperamentum ſic dictum conſtituendum, concurrit. p. 64. Ipſe hic ſanguis non in omnibus arteriis aequali motus celeritate procedit, ex maioribus enim et paucioribus, in minores, copioſiores, et ſimul ſumtos ampliores ramos abit, hinc tardius in iis mouetur quam in prioribus; nec obſtat, quod rami minores, ratione trunci, plures fibras, hinc robur auctum, quod motus continuatio requirebat, habeant; nam dum trunco non tantum illi ſed cordis etiam vi ob id reſiſtunt, ſuum inde robur in duplicatam agentem potentiam impendunt. Sanguis ex ultimis arteriis ad venas dimiſſus non coactus nec denſus eſt, ſed ob acceſſum vaſorum lymphaticorum, dilutus ſatis in iis, ut in ampliores ſemper canales abit, prope cor deinde collectus, non quidem premendo, ſed influendo tantum in relaxatam auriculam recipitur et ventriculi anterioris potentia ad pulmones dimittitur, hinc, iam reſolutus, magis adhuc in iis in partes minores diuiditur, quoad partes conſtitutiuas miſcetur, in globulos nouos coit, comprimitur et condenſatur, quae cuncta ab arteria pulmonali, reſpirationis tempore in minimis ramis nunc elongata, nunc iterum diſtenta eueniunt; ſequuntur certe hi dicti effectus, quam cunque etiam pulmonum ſtructuram aſſumamus. p. 69. In explicando porro cordis alterno motu, cum ad aſſumtum fibrarum eius antagoniſmum aeque minus ac ad compreſſionem neruorum et circulum ſanguinis, contractis ventriculis, in coronariis cordis vaſis ſufflaminatum, reſpicere liceat, praeter id, quod inter auriculas et ventriculos, ut caua diſtincta, diuerſis temporibus ſe contrahentia, quidam antagonismus ſtatui queat, ipſe ſanguis affluens, preſſione ſua, vel ob ſtimulum forte, alternum hunc motum efficere valet. Expanſum itaque cor, dum ſeſe contrahit, non in primam tantum arteriae partem, ſed

per

per omnem arteriam continuatam in totam ſanguinis columnam, vim ſuam impendit, ab ipſa tamen arteria adiuuatur humorum motus, ita ut vires a corde ſolo pendentes aeſtimari determinarique vix poſſint. Cum porro in omni ſyſtole aequalis ferme ſanguinis quantitas, per aequales periodos et interualla, in arterias abeat, et in iis etiam per ſimilia interualla progrediatur, partiales, hae dictae, arteriae contractiones, in minoribus vaſis parum diſcrepant, humoris tamen copia et impulſus, motus porro inteſtinus et elaſticitas arteriarum diuerſa, pulſuum etiam varietatem arguunt. Progreſſio ſanguinis per arterias, continuam particularum mutationem, ſeu motum inteſtinum producit, quippe qui, cum ſanguis, aequabiliter mixtus, ex corde propellatur, in aortae principio nullus, ob lentiorem demum in decreſcentibus arteriis motum, et inde factam reſolutionem particularum, globulos componentium, et diuerſam earum in ſe inuicem actionem, ut a progreſſiuo diſtinctus, exſurgit. Idem hic inteſtinus p. 79.
ſanguinis motus, ſecretionis cauſa eſt, quippe quae in ſola mutatione proportionis conſiſtit, quam particulae, fluida componentes, inter ſe habent, hinc absque reſolutione humoris, in minimis vaſis fieri nequit. Quamuis enim nulla ſecretio immediate ex ſanguine fiat, aliae potius earum, in minimis et longius productis vaſis celebrentur, aliae contra propius a ſanguineorum vaſorum ſyſtemate contingant, continuata tamen ſunt vaſorum propellentium ſyſtemata, reuehentibus ſimilibus reſpondentia. Secernunt 1) arteriae in minores tantum ramos productae, tenue, perſpirabile, 2) glandulae folliculoſae, mucoſum, lubricans, 3) glandulae conglobatae, nutriens, ſolutum et a craſſioribus humoribus ſeparatum, 4) glandulae conglomeratae, reſoluens, ſaponaceum, 5) viſcera denique glandulis analoga, ſingula iis proprium liquidum. Ex his, ſanguine ſpiſſiores qui inueniuntur ſecreti humores, praeter id, quod et ante et poſt excretionem, iu cauo

 quodam

quodam haerere poſſint, exinde etiam hanc forte conſiſtentiam acquirunt, ſi minimi ex ſanguine extricati globuli, ad oſtium ſecretorii vaſis arctius ſibi iunguntur et craſſiores globulos conſtituunt, vel ſi tenuiores eorundem partes, in venas iterum abeuntes, craſſiores, lente mouendas et ſenſim in ſecretorium vas deducendas particulas relinquunt; quod quidem ex ſpermatis ſecretione omnium optime explicari, intelligique poteſt. Particularum tandem ſelectum in variis organis ſecretoriis fieri, et alimenta et medicamenta, ſpecifice in quosdam humores agentia, et mixtiones eorum, ut appropriatas, ingredientia, varia denique morborum certorum in diuerſis humoribus ſedes, arguunt atque
p. 88. euincunt. In nutritionis negotio, praeter reſtitutionem amiſſi fluidi, ſeu repletionem illam, quam ſpuriam nutritionem appellare poſſemus, alia etiam eſt eius ſpecies, ubi nimirum cellulis minimarum fibrarum, aeque ac illis, quae inter ſolidas fibras ipſas inueniuntur, nutritius ſuccus infunditur, et eas replendo nutrit; primo deinde huic nutritionis momento accedit in canalibus atque membranis, ex ſimplicibus eius modi fibris connatis, adhaeſio fluidae nutrientis moleculae. Sunt vero in hominis adulti minimis canalibus, duplicis generis fibrae, denſiores aliae, corpus firmantes, quae, fluido appulſo valide reſiſtentes, parum nutriuntur et tantum humectantur, aliae contra laxiores, molliores, humores in cellulas ſuas recipientes et ipſis parum reſiſtentes, inde etiam largioris nutrimenti capaces. Nutriens itaque humor, in diagonali canalis linea motus, et deſtructionem ſolidi facit, et, dum partes lentius motas, hinc facile ſubſiſtentes et adhaerentes continet, nutritioni ſolidi minimi inſimul opitulatur, quippe quae tandem, a niſu in mutuam cohaeſionem, ob fibram antea diſtentam iterumque quietam redditam, nunc adaucto, abſoluitur, ita, ut particula appoſita loco ſuo inſideat, et in eodem figatur, expulſa praeter ea aquoſa ſui parte, denſior euadat

et

et ſolideſcat. Diſcrepantes porro corporis partes diuerſas etiam nutrientes moleculas exigunt; euenit illud a diuerſa fluidi in variis partibus mixtione, et a vario niſu atque cohaeſione partium vicinarum in appoſitione, quae, licet a priori non clarius cognoſcantur, ex variis tamen, quae in nutritione obſeruantur phaenomenis, ex ſubiectorum in primis et partium unius eiusdemque corporis varietate, colligi poſſunt. Nutrientem hunc ſuccum nobiliſſimum eſſe, eius, cum ſpiritibus animalibus et ſpermate conuenientia docet; ex parte enim nutritionis materiam corpori ſubducunt, ex altera vim applicationis imminuunt, qui actione negotioſa nimium ſpirituum perdunt, aut ſalaciores ſunt, hinc male etiam nutriuntur. Non omnia denique vaſa delineata in corpore praeexiſtere, nouos potius canales durante vita efformari, praeter multa, quae ſuadent, phaenomena, exinde etiam patet, quod fibrae, per incrementum corporis ſolidae factae, intra ſua ſtrata, nouum ſuccum recipiunt, ex quo, in ſimiles ſenſim fibras coalito, et cum vicinis coniuncto, regularia caua ſeu vaſa, per fluida a corde promota, exſurgunt. In fluidi denique neruei natura aeque ac ſenſus et motus, per illud perficienda, functione declaranda anatomica partium conſideratio, quam alias in phyſiologicis eius modi inſtitutionibus, praeſupponendam omnino eſſe ſtatuit Cl. Auctor, prae reliquis neceſſaria eſt. Apparatus certe et copia ſanguinis ad cerebri p. 104.
viſcus deuenientis et tenerrima organi ſecernentis fabrica, ſubtiliſſimum, quam maxime elaboratum liquidum, copioſe ſatis ſecerni euincunt; medullarium potiſſimum fibrarum directiones et varius poſitus aeque ac neruorum, ex iis productorum, conſideratio in obſeruandis et explicandis phaenomenis notari merentur. Di- p. 110.
uiduntur equidem nerui, ut vaſa, in ramos, ita tamen, ut ratione caui, quod in vaſis decreſcit, iis diſſimiles ſint, minores potius medullares faſciculi a maioribus ſeparentur et quoad coniunctiones ramorum,

 plexus

plexus et ganglia, diuerſum a vaſorum actione mecha-
nismum arguant. Nerueum liquidum, a cerebro ad
partes deductum, non nutrit neruos aut eos humectat,
nec omnes medullares fibrae neruorum compagem
ingrediuntur, multae potius earum, varia directione
et nexu per cerebrum decurrunt, hinc peculiarem flui-
di in cerebro, diuerſis in fibris ſimul contingentem, mo-
tum euincunt. Duplici itaque via neruoſum liquidum
procedit, in fibris primo medullaribus cerebri et cere-
belli, in protuberantia annulari coniunctis, in neruis
deinde per totum corpus diſperſis; haec duo fibrarum
neruearum ſyſtemata, in dicta protuberantia concur-
runt, motus tamen fluidi ipſe, ex reliquorum humo-
rum circuitu, explicandus non eſt, ſed potius, ut ve-
lociſſimus, canalem non tantum continentem, ſed in-
dolem etiam fluidi ipſius pro cauſa agnoſcit. In omni
namque neruorum actione celerior fluidi contenti im-
pulſus et tremula propagatio motus, in fibra medulla-
ri, per hunc ipſum impulſum, ad tremorem ſuſcipien-
dum diſpoſita, euenit; non omnes interim neruum
componentes fibras ſemper ſimul agere, nec totum
neruum tremorem ſuſcipere, ſed medullares tantum et
quasdam ex iis, ſaepius ſolas, agere, phaenomena do-
cent. Quamuis porro, liquidi huius impulſus, a ce-
rebro, tanquam a fonte proueniat, dictus tamen hic
tremor, excitati ſenſus teſtimonio, ab extremo etiam
fibrae initium ducens, ad cerebrum usque propagari
poteſt. Fluidum ipſum motum, magna in copia non
diſſipatur, ad intendendum augendumque tremorem
fibrae temporis quoddam ſpatium requiri, ſenſus et
motus, ſucceſſu temporis aucti, fortiorem porro im-
pulſum fluidi in debilioribus fieri, cita eorum defati-
gatio, fluidum denique ipſum mutationis cuiusdam
capax eſſe, a corporis non tantum laboribus, ſed ex
animi etiam negotioſa actione oborta defatigatio, euin-
cunt equidem, quamuis nerui et fluidi ipſius natu-
p. 116. ram non explicent. Nerui ut ſenſuum et muſcularis
motus

motus organa, finibus ſuis duplici modo excurrunt, vel enim, mediantibus vaſis et celluloſa tela firmati, in membranas abeunt, ut in retina et labyrinthum inueſtiente molli nerui acuſtici portione, vel arctius inter ſe nexi, papillas ſeu eleuata corpuſcula formant, ut in tribus reliquis ſenſoriis organis videre eſt; ad hanc tamen neruorum diſtributionem, non ita, quam ad obiecta, in effectuum diuerſitate diiudicanda, reſpiciendum eſt. Motu porro incipit omnis ſenſatio, interni ſenſus et operationes mentis, quippe qui, per fibras vario tractu et diuerſimode nexas, in cerebro decurrentes propagatur; omnes praeter ea ſenſorii tremores in protuberantia annulari, tanquam in communi ſenſorio conſpirant, corporeis etiam motibus abinde incipientibus. Ea tandem notanda hic venit motuum differentia, ex qua neruus, ad omnem fibram mollem adueniens, elaſticitatem, quam illa ex nexu particularum habet, influxu ſui fluidi auget, vel quaedam ſaltim peculiaris ſtructurae fibrae, nouum quaſi fluidi impetum experiuntur, et inde ad contractionem ſtimulantur; illum elaſticum, hunc vero vitalem fibrarum motum appellat Noſter, et his duobus muſcularem, ut tertium motus genus, adiungi poſſe opinatur. Membranoſae certe partes, cutis v. c. ligamenta et aliae extenſae, in priſtinum quidem redeunt ſtatum, ſed ob vitale tantum atque elaſticum quod obtinent robur, membranoſi alii canales, ut inteſtina, praeter duplicatas has vires, pulpoſas plus minus rubicundas, etiam diſperſas et diuerſimode ordinatas habent fibras, ob quas, contentis reſiſtunt eaque promouent; ipſae tamen hae fibrae, muſculi nomine non veniunt, illud potius collectis eiusmodi, et propria cellulari tela diſtinctis, in utrisque extremis ſolidioribus partibus annexis fibrarum faſciculis plerumque tribuitur. Arterià, vena et neruus minima atque coniuncta, in viſceribus glomerulos, in longitudinem vero decurrentia, fibram ultimam muſcula-

 rem

rem conſtituunt, quamuis ipſa coniunctionis ratio in iis aeque ac fluidi neruei, quod cum fabrica fibrae ſimul conſiderandum venit, natura, nobis adhuc incognita ſit, nec ex phaenomenis, in motu muſculari obſeruandis, certi quicquam colligi poſſit. Inter muſculares denique canalibus intextas fibras, nullus antagonismus ſtatuendus eſt; fluida enim, dum canales diſtendunt, fibras ad contractionem, ipſis velut propriam ac naturalem incitant, aliter ac illud in muſculis proprie ſic dictis euenire videmus, quippe qui varii, diuerſimode partem annexam mouent, pro vario ipſius liquidi neruoſi in hunc illumue muſculum influxu. Ad ſymmetriam denique, magis quam ad mechanices vectis regulas, compoſitum corpus, cum ſaepe proxime ad hypomochlion et angulum etiam acutum inſerti ſint muſculi, inſignem inſtrumenti mouentis potentiam et validam liquidi influentis vim comprobant.

Ex priori, quae generalis eſt, phyſiologia, exempla propoſuimus; plures adhuc ex altera, et ſpecialiori illa parte, depromi poſſent ſententiae, quae actiones corporis noſtri, optima eaque non nunquam ab aliorum opinione recedente methodo, demonſtratas ſiſtunt. Praeter id vero, quod multa eorum, quae dici proponique deberent, huc usque dictis, ut fundamentis, innitantur, limites etiam in enumerando ſeruandos eſſe, inſtituti ratio monet. De ſemiotica interim phyſiologica, ut tertia eaque non contemnenda, harum inſtitutionum parte, quaedam ſaltim, in genere tantum, in ſynopticae tabulae explicationem addere
p. 232. liceat. Phaenomena in phyſiologica hominis conſideratione notata, non tantum effectus, ſed cauſas etiam ſanitatis produnt, ita, ut ex actionum, per varia vitae iam actae ſtadia, nota conditione, ſigna anamniſtica, ex iis vero, quatenus nunc comparata ſunt perſpectis, diagnoſtica, ex utriusque vero ſimul ſumtis, prognoſtica ſanitatis ſigna petere, et quamdiu illa perduratura ſit, praeſagire queamus. Non unicum tamen et ſolum

ſolum illud, ob inſignem actionum vitae varietatem, eſt ſanitatis ſignum, quod pathognomonico, in morborum diſquiſitione occurrenti, aequi parari poſſit; conſenſus namque et conſpiratio omnium actionum corporis ſani ex unico et generaliori quodam phaenomeno non poteſt intelligi. Nec indicato hoc modo, ſanitatis ſigna pertractare conuenit, ex eo, quod reiteratam, dictorum in phyſiologia et inutilem inde ac taedioſam tractationem ille exigat, rectius potius atque fructuoſius longe ea, ut medico ſcitu adeo neceſſaria, in quatuor capita, tanquam in claſſes diſpoſita, recenſeri poſſunt. Horum primum, quod ſigna ſanitatis in p. 234.
genere, ex ſucceſſiuis corporis mutationibus petita, continet, mutationes non tantum a conceptu et natiuitate, ad decrepitam usque aetatem homini ſano ſolennes, ſed generales etiam ſingulis hiſce vitae ſtadiis conuenientes, victus viuendique rationes, ex eo complectitur, quod illae ut cauſae aeque ac ſigna ſanitatis conſiderari poſſunt. Sic iuuenile corpus, nimio in longitudine incremento conſpicuum atque procerum, aut ſuccis praeter modum repletum, priori in caſu ſolida diſtenta, fluida vero vel parcius, vel laxe tantum iisdem appoſita, altero vero in ſtatu humores non rite praeparatos, et in morboſas mixtiones transeuntes, hinc corpora ad diuturnos aeque ac acutos morbos diſpoſita arguit. Caput ſecundum ex actionibus cor- p. 241.
poris humani petita ſigna ſanitatis tradit generalia. Non ſolum vero actionum integritas et promtum earum exercitium, ſed duratio quoque atque conſtantia notanda veniunt, quippe quae praeſentis aeque ac praeteritae atque futurae ſanitatis ſigna praebent. Ad omnes praeter ea corporis functiones et mirabilem earundem nexum atque conſenſum eo maiori iure reſpiciendum hic eſt, quo magis vitales, ut praecipuae, reliquas omnes mutant atque determinant. De circulatione itaque ſanguinis, ex pulſu cognoſcenda, et reſpiratione, digeſtione deinde et ſecretionibus variis,

de actionum denique vitalium vigore, ut ſignis ſanitatis, hic refertur, et illa tandem iis ſubiunguntur, quae ab externo corporis habitu deſumi poſſunt, appetitum etiam venereum ſponte, in adulta aetate obſeruatum, ita ut omne, quod homines ex rerum naturalium uſu percipere ſolent, oblectamentum, pro
p.246. ſanitatis ſigno habendum eſſe, notatur. Omnia tamen huc usque indicata ſanitatis ſigna, per ea determinantur, quae ſanitatem unicuique propriam, ſeu temperamentum indicantia, in tertio capite enumeranda veniunt. Temperamentum vero, varia illa eſt diuerſorum corporum, quoad partes componentes, diſpoſitio, ex qua proportio fluidorum et ſolidorum, ratione copiae, roboris et mixtionis, in diuerſis ſubiectis inſigniter diſcrepat et per ſigna externa dignoſci poteſt. Propria haec unicuique ſolidorum ad fluida relatio, ſi ad ſumma quaedam capita reducenda eſt, quatuor veterum temperamenta, quoad nomina ſaltim, retineri poſſunt; eorum enim, quem huic doctrinae adhibuerunt, labor inanis non fuit, per ſubtiliorem tantum diuiſionem et ſedulum minus in obſeruando ſtudium, moralem tandem, neglectis corporis conditionibus, minus rite declaratam hominis naturam, corruptus magis et inutilis redditus. Fluida itaque ſpiſſa et lenteſcentia, ſolida laxiora exſuperantia, phlegmaticum, fluida contra tenuiora et mobiliora, laxiora ſolida exſuperantia, ſanguineum, ſolida deinde rigidiora, tenuiores et mobiles humores, quoad copiam excedentia, cholericum, rigidiora denique eadem, fluida ſpiſſiora et immobilia exſuperantia, melancholicum ſic dictum temperamentum conſtituunt, et quoad cauſas, ſingula ſigna, effectus et proprias affectiones, deſcripta hic leguntur, cum cautione tamen in ſani, et magis adhuc in aegroti corporis disquiſitione determinanda et probe prius ab idioſyncraſiae conſuetudinis educationisque effectibus, poſteriori vero in caſu ab ipſis, per morbum corpori inductis, mutationibus diſcernenda ſunt.

ſunt. Cum porro haud raro de partis cuiusdam cor- p. 256.
poris noſtri, viſcerum potiſſimum ac organorum ſanitate, quaeſtio moueatur medentibus, ſpecialiſſima etiam, quae ſanitatem partium produnt, tradenda ſunt ſigna. Et haec quidem praeter id, quod ex uniuerſali functionum corporis integritate, earumque conſenſu colligi quodam modo poſſint, ex cognita tamen partium anatome, earumque agendi modo petenda ſunt. Quaedam tantum huius rei exempla tradit Cl. Auctor, dum de cerebri, pulmonum, cordis, ventriculi ac inteſtinorum, hepatis tandem et organi viſus integritate et graduali partialis huius ſanitatis differentia, ſermonem inſtituit, et normam inde proponit, ad quam medicus, reliquarum etiam partium ſanitatem et naturalem ſecretorum humorum miſcelam et conſtitntionem, ſi opus eſt, exigere poteſt.
Tacemus reliquas, in parte quarta exhibitas, ſalutares p. 260.
diaetae, ad hominem ſanum accommodatas, regulas, de adiectis his inſtitutionibus figuris, id tantum monentes, quod priores quatuor earum tabulae, fibrae exortum, vaſorumque nexum, variam diametrum et continuationes illuſtrent, quinta vero, praeter nutritionem minimi canalis, et peculiarem fluidorum, ſanguine ſpiſſiorum, ibi expreſſam, ſupra vero a nobis iam indicatam, ſecretionis rationem, una cum ſextae tabulae figura ad organi viſus declarationem pertineat.

XXX.

IOANNIS PHILIPPI BVRGGRAVII, D. de aere aquis et locis urbis Francofurtanae ad Moenum commentatio, accedit disquisitio de origine et indole animalculorum spermaticorum. Francofurti ad Moenum sumtibus Io. Beni. Andreae, 1751. 8. 13. pl. sine praefatione.

Quod olim Hippocrates iam dederat sapientissimum consilium, ut medici, ad peregrina accedentes loca, cognita sibi reddant eorum situm, ventorum, aquarum, morumque, ibi degentium hominum, conditiones, id Francofurti medicinam facturis saluberrimum esse, bene perspiciens Cl. Auctor, hanc cum erudito communicauit orbi commentationem. Illud que ita executus est consilium, ut aliis exempli proponi possit loco. Licet enim in conscribendo hoc libello Cl. Auctoris haec non fuerit animi intentio, quippe quem, petitis FRANC. RONCALLI PAROLINI, Europae medicinam meditanti et edenti, satisfacturus composuerat, et nimis festinanter prodeunte hoc libro RONCALLI, seposuerat, post ea tamen ex tenebris eum reuocauit, non inutilem, quod ipsi spondemus, se suscepturum esse credens operam. Ita vero hosce disposuit labores, ut tribus in sectionibus et physica et physiologica et pathologico therapeutica exponeret momenta, de quibus singulis praecipua si adduxerimus argumenta, non ingratum esse speramus lectoribus, cum et illa, quae uni tantum loco videri possent singularia et penes alios sua destitui utilitate, saepe tamen communem praestare possint usum.

Sectio itaque *prima urbis francofurtanae, tum et aeris, aquarum et locorum eiusdem constitutionem naturalem, nec non victus et vitae incolarum rationem* declarat.

clarat. Deſcriptis autem iis, quae ad ſitum urbis, diuiſionem magnitudinemque eius ſpectant, ſubterraneas urbis cryptas, arte exſtructas, perpetuo aquae affluxu munditiem iis conciliari docet. Accliues prae- p. 5.
ter ea colles, ſyluaeque ita defendunt hanc urbem, ut frigidis ſiccisque magis, quam calidis et humidis pateat ventis, qui deinde per longum etiam ſpatium nul- p. 8.
la inſalubria attingunt loca. Ager francofurtanus, vel per ſe, vel arte ita fertilis eſt, ut ſuis aliis quoque uberrime inſeruire queat prouentibus. Culinares enim, quas vocant, plantae elegantia ſuauitateque alias fere ſuperant. Ipſius autem urbis ſolum, ſub humo ruſeſcentem arenam, lutum poſt hunc coeruleum, vel ex coeruleo nigreſcens, vel etiam cruſtam ſaxoſo ſpathoſam, ſabulum deinde, et denuo lutum grauis odoris exhibet. Haec dicta ſtrata ſe inuicem excipiunt ad puteorum effoſſorum profunditatem, quorum et magnus numerus eſt, et aquarum, inde ſcaturientium, copia, praeter quas et fontes ſufficientem ſuppeditant quantitatem pluuiae, quarum aquas in varios uſus colligunt incolae. Duriuſculae namque aquae ſunt et frigidae, limpidae tamen et inſipidae, quarum qualitatum notitiam experientiae, a Cl. Auctore adductae, reddunt. Puteales lapideas, fluuiales calcarias in ſe p. 15.
habent particulas, et hae poſteriores quidem ex centum unciis quatuordecim calcareae terrae grana exhibent, quae cauſa ſimul eſt, quod ad lauanda lintea, legumina aliaque coquenda pluuialem praeferant incolae aquam. Sunt et aliae hic loci aquae, medicatae di- p. 17.
cendae, ex quibus, a moeno procul in occidentali urbis regione ſitus puteus, *Faulpump*, notandus eſt, qui limpidam et coeruleſcentem aquam fundit, putridum vero odorem exhalat, volatilem tamen, nec diu perſiſtentem. Ex centum pariter unciis, quinquaginta duo grana magmatis terreo ſalini extraxit Cl. Auctor, ex quo et ſal communi admodum ſimile, et calcaream obtinuit terram. Cum hoc conuenit alius, in agro pro-

proſiliens fons, vulgo ſcabioſorum dictus, cuius con-
tenta, ſollicitis ab Auctore inſtitutis tentaminibus ex-
plorata, hic adducuntur, et illum de ſale marino mul-
tum participare teſtantur. Putat autem Cl. BVRG-
GRAVIVS, ſulphureas horum fontium ſalinasque par-
ticulas vegetabilibus conciliare bonam indolem, vino-
que colorem. Praeter has thermae ſodenſes locum
hic inueniunt, quae ſcilicet tribus ab urbe horis pro-
ueniunt, fugaci acore praeditae, tenuemque ſubpin-
p. 22. guem bolarem emittentes cremorem. Ab aquarum
conſideratione ad aerem ſe conuertit Cl. Auctor. Hunc
a nociuis liberum eſſe exhalationibus ex iis, quae de
ventis ſupra diximus, iam intelligitur, quippe qui
temperatum eum ſeruant, ſiccitatem vero praeter ea
ſolet tranſitus per moenum, in continuo motu verſan-
tem, emendare, ſi nimirum ſicci per ſe venti ſpirant,
quibus has tranſire vias neceſſe eſt. Hanc a natura
conceſſam ſalubritatem magis adhuc promouet victus
p. 28. huius urbis incolarum ratio. Plantarum, quae adeo
laute hic creſcunt, eſu maximopere delectantur, quem
calculoſorum podagricorumque paucitatis cauſam eſſe
coniicit Cl. Auctor, LOBBII vero propriisque experi-
p. 30. mentis confirmat. Non tamen deeſt animalis victus,
piſcium in primis magna copia. Inter potulenta aqua,
excepto plebe, rarius utuntur, abutuntur vero calidis,
qui peruerſus nunc fere communis fieri ſolet mos,
potuum generibus. Non reticendum autem eſt, ple-
rorumque incolarum vitam eſſe actuoſam. Incolas
quod attinet, mediocria, rarius procera habent cor-
pora, macilenta plerumque, coloris ſubfuſci, oculis
p. 38. variis, vix atris inſtructa. Ex capillis ſubfuſcis, raro
ruffis, rariſſime atris, quos francofurtanis datos eſſe
conſpicimus, ſignum bene temperatorum humorum
deſumendum eſſe, Auctoris eſt opinio, non ſine li-
mitatione aſſumenda. Id, quod ipſe noſter concedit
BVRGGRAVIVS, adductis ſanguinis, ex vena ſecta
p. 40. fluentis, explorationibus, ita concludens: *forſan ho-
rum*

rum colorum rationes in diuersa systematis cholipoeiseos fabrica et in diuersa inde nata bilis crasi haerent. Animis francofurtani sunt ingenui, et scientiis tractandis apti. Morbis etiam non vexantur endemiis, nec p. 40.
nisi iis, qui et aetatibus proprii sunt et ab aliis rebus non naturalibus pendent, raro tamen scirrhos, cancrosque spontaneos, hydropes, calculos, podagras, febresque malignas obseruari monet Auctor. Ex sollicite porro collectis demortuorum per dimidium seculum indicibus, vernali tempore plurima elata fuisse funera constitit, quod HIPPOCRATIS effato, huic contrario sententiae, non respondet, quantum autem cum eo conciliari possit in fine huius sectionis a Cl. Auctore docte probatur.

In *sectione secunda*, *qualia francofurtanis corpora,* p. 48.
urbis, tum et aeris, aquarum et locorum ibidem constitutio naturalis formet, disquiritur. Ex aeris, aquarumque, superius adducta indole nunc etiam corporum francofurtanorum conditiones deducendae sunt. Haec autem a frigidis siccisque densantur ventis, hinc bene perspirant, salubribus praeter ea utuntur cibis, et aquis, duris licet frigidisque, ut noxias neutiquam contemnendis. Inferior vero venter hanc ob causam p. 53.
stringitur obstipaturque, superioris ventris secretionibus fluidioribus existentibus; nec non bile magis quam pituita abundant incolae, quod etiam ex defectu illius, quae in narium cauitate alias secerni solet, clarum est p. 55.
Auctori. Quam siccitatem optime in febribus putridis corrigi posse idem cognouit, si tepida in nares fuerit saepius attracta. Interim et ratio in hisce latet causis, quam propter francofurtani longaeuam haud raro attingant vitam, id quod demortuorum satis distincte demonstrant indices, de quibus non solum, sed de natis etiam, eorumque numero post ea refert. Incolarum vero numerum praeter ea ex domorum copia simul diiudicat, nec non de animorum qualitatibus, supra breuiter indicatis, fusius dispicit.

Cum vero et optima quaeuis, certis ſub conditionibus, poſſint mala euadere, bonae hae et ſalutares, francofurtanis a natura conceſſae, conditiones aliquando
p. 70. noxam inducunt, ex quo factum eſt, ut *tertia ſectione* agat Cl. Auctor, *de incommodis, quae aer, aqua et potus francofurtanis adferunt, et de modo illis medendi.* In genere aere denſantur fluida, intendendo ſolidorum in illa actionem; augentur hinc cruditates. His expoſitis, de ſexu ſequiori in ſpecie et infantibus agit. Haemorrhagiae narium et haemoptyſes inde haud infrequentes ſunt, quorum morborum occaſionales cauſae intempeſtiuus iuuenum nicotianae uſus et praematura venus ſunt. Contra quos incongruas ſanguinis emiſſiones, praeter venae ſectionem et ene-
p. 75. mata, recentes herbas, cum lacte et conſerua roſarum deſtillatas, ſibi eximium praeſtitiſſe uſum fatetur. Vitanda autem eſſe docet adſtringentia, et aſparagorum, quibus delectantur, uſum, quod ſale nitroſo illos abundare arguat, quod malum hocce recrudeſcere facit. Nec raro ſanguis obſtructiones parit, inflammationesque, multos producentes morbos, quorum generalem curationis methodum proponit Cl. BVRGGRAVIVS. In ophthalmiis, hiſce ex cauſis obortis, ſi iam diſcuſſae illae fuerint, conducit aſellorum viuo-
p. 88. rum, in mortario contuſorum, aſſumtio. De his autem reliquisque morbis ita diſſerit Auctor, ut naturam eorum et methodum medendi ſtudioſe explicet, de quibus tamen omnibus fuſius dicere nobis non licet. Pauca vero adhuc et ſingularia nobis viſa, prae-
p. 101. termittere non poſſumus. In febrium itaque curatione corticis peruuiani, rite uſurpati, magnam eſſe efficaciam, quicquid aliis videatur, recte putat. Viſcerum deinde abdominalium labes ſaepe in viſcido, ibidem aggregato et haerente liquido conſiſtit, quod gummatum ferulaceorum vario uſu ſoluit et expellere
p. 110. tentat. De hiſce vero gummatibus id praecipue notat, large per diem ſumta, praeſcribit enim ad duas et

ſemiſſem

ſemiſſem et ad tres drachmas, viſum afficere, obſcurare paululum, ſed breuiori temporis ſpatio hoſce denuo diſparere effectus. In epilepſiarum curatione oleum animale DIPPELII Noſtro etiam ſeſe comprobauit, quod vero non ſuper cineres aut cretam, ſed per ſe aut ex capite mortuo ut deſtilletur, iubet. In generationis negotio notandum, Francofurti plures maſculos, quam feminas procreari, ſaxenhauſenorum tamen pueri francofurtanorum numerum adhuc exſuperant, quod ex duriori eorum vitae genere deducendum eſſe autumat, et Iſraelitarum, ex ſacro codice repetitis exemplis illuſtrat. Poſt partum Francofurti in communi fere uſu eſt decoctum, cuius virtutes in pellendis lochiis conſpici experientia demonſtrauit Cl. Auctori, qui illud laudat. Paratur autem ex ſeminis cicerum rubrorum et cornu cerui partibus aequalibus unciis tribus, radicis graminis uncia una cum ſemiſſe, floribus quatuor cordialibus ana uncia ſemiſſe, quae cum aqua ſimplici decocta, filtrantur et potantur. Durities aquarum, ſupra expoſita, in puerperis etiam lactis ſecretionem impedit, quae et conuenienti victu reſtituitur et ſequenti in primis puluere, ex puluere ſtomachico BIRCKMANNI, vel ſimili, cum lactis lunae et ſeminum aniſi, foeniculi et nigellae, pauca quantitate admixtis, compoſito feliciter adaugetur. Inter infantum morbos rhachitis haud rara eſt, in adultis tamen, poſt quadrageſimum et quinquageſimum demum annum eundem acceſſiſſe morbum obſeruauit Cl. Auctor. De hiſce igitur pertractatis laboribus plura hic a nobis exponi non debere eam iudicamus ob rationem, quod ob ingens in artem noſtram emolumentum optemus, ut unus quisque, in ſua patria vel peregrino medicinam faciens loco, illamque pertractans comparationem inſtituat, differentias notet, utriusque loci et illis ſuam in iuuando accommodet operam.

p. 119. p. 127. p. 135. p. 136. p. 137. p. 141.

Additam vero, *de origine et indole animalculorum*
ſpermaticorum, diſquiſitionem, nouam de his propo-
nens theoriam, quantum ipſius rei dignitas permit-
tit, adhuc perluſtrabimus. Refutatis prius aliorum
de animalculis ſpermaticis opinionibus, ſuam explicat
p. 150. Cl. Auctor ſententiam, per teſtium fabricam ita effor-
mari animalcula ſeminalia, prout puluis prolificus ſo-
let in vegetabilibus praeparari, non plus autem de ani-
mali continere, ac puluis ille de planta. Cum vero
hac in re cum vegetabilium impraegnatione quaedam
ſit conuenientia, de antherarum puluere, prius ad ipſius
animalis conſiderationem quam accedit ea, quae
vel nudo vel armato deteguntur oculo, adducit diiu-
dicatque Cl. Auctor. Praetermiſſis autem iis, quae
de incubatione totoque poſt impraegnationem in ouu-
lo apparatu monentur, ea tantum notamus momenta,
p. 156. quae in embryonibus tenuioribus, ſex vel plurium
ſeptimanarum, abortu reiectis, ad confirmandam ſuam
ſententiam obſeruauit Noſter. In iis ſcilicet depre-
hendit partes ruditer tantum efformatas fuiſſe, nec
perfectas, ſenſim vero magis ex ſe ipſis prodiiſſe:
quippe cum et artus primo plane non, deinde vero
tuberculorum inſtar apparuerint. In alio etiam ex-
emplo, ſollicite diſſecto, tum externarum quarundam
partium, tum internorum viſcerum rudimenta tan-
p. 159. tum, vel nulla eorum inuenit veſtigia. Ex quo con-
ſequitur, ut animalculum ſpermaticum germen futuri
ſit foetus, cuius partes appulſu demum humorum, in
homine poſt moram aliquam in utero, perficiuntur.
p. 161. Praecipue vero principia ſpinalis medullae et cerebri
continet. In origine igitur eius modi animalculorum
ad teſticulos nobis reſpiciendum eſt, quorum in fabri-
ca ſe deprehendiſſe viſus eſt Auctor omne id, quod ad
formanda eadem pertinet. Diſſecuit autem huius rei
cognoſcendae cauſa teſtes taurinos, eosque tam ſtu-
dioſe, ut in eorum fabrica noua quaedam detexerit,
p. 162. notatu maxime digna. Eſt enim in teſticulis etiam cu-
iusuis

iusuis animalis singulare quid, prout in antherarum puluere plantarum, illudque in vasorum distributione per tunicam testiculorum albugineam primo disquirendum est loco. Quam ob rem vasa repleuit terebinthina cinnabari tenuissima tincta, ultimo tandem loco ceram superiniecit liquefactam, seuo hircino et oleo terebinthinae subactam cinnabarique coloratam. Licet autem subtilis haec massa fuerit; ipsa tamen testium substantiae vasa ingressa non est, vestigia vero eius in corpore conspiciebantur pyramidali. Albuginea horum testiculorum tunica singularem exhibebat fabricam, in p. 165. duplicem siquidem findebatur lamellam, alteram exteriorem densam, spissam et elasticam, alteram internam vasorum ramificationes suscipientem. Hanc ultimam intus densa alia et pellucida cingebat membranula, quam exinde vitream appellare libuit Cl. Auctori, itidem duplicata, partim interiorem inuestiens albugineam, partim in ipsam penetrans testiculi substantiam. Patet itaque ex his, vasorum summam esse subtilitatem, ramificationumque innumeram fere quantitatem, nec non ex his, et aliis, quae remoram iniiciunt procedenti sanguini, clarum est BVRGGRA- p. 169. VIO, lympham sanguinis ad minimas hasce fistulas sensim urgeri, et fabrica quidem, in reliquis corporis partibus haud conspicua, ita ut in his terminis animalculorum spermaticorum assumenda sit origo et formatio. Dubius interim manet Noster, an hoc prout in modulo hic fiat, an vero per ultimorum vasorum extensionem, quod ultimum polyporum generatio ipsi videtur confirmare. Subtilitas enim par- p. 170. tium, ad ea usque indagatione, quamuis solerti, ut penetremus, vetat. Indoles autem horum animalcu- p. 172. lorum ea est, ut simplicia et in omnibus fere animalibus, quod et LEVWENHOECKII experimenta comprobant, eiusdem fere sint magnitudinis. In ouo incubato demum post paucas horas maiora esse reddita obseruantur, et spinali medullae, quam primo re-

 ferunt,

p. 173. ferunt, reliquae partes ſucceſſiue accedunt. Ex quo concludit Cl. Auctor, animalculum ſpermaticum in homine, *ſimpliciſſima futurae ſpinalis medullae, mox etiam cerebri principia continere, cum conditionibus vel legibus enaſciturarum omnium reliquarum partium, data per conceptionem occaſione demum efformandarum, ex quibus poſt ea genitum animal conſtructum obſeruatur.* Nec dubitat, in ipſo ſemine ulterius haec animalcula, relicta ſi fuerint, perfici, quae vero perfectio illo in uterum, quod animalia viuipara ſpectat, immiſſo maior fit, increſcentibus iisdem, partibusque omnibus ſucceſſiue plenius efformatis. Sequuntur porro ex his alia momenta, tanquam conſectaria, quae, cum tota tractatio lectione digna ſit, hic omittimus, ſufficiat Cl. Auctoris de formatione animalculi ſpermatici coniecturam expoſuiſſe. Hoc unicum nobis dubitationem reliquit, quod ingenuo Auctori non putamus moleſtum eſſe, ut moneamus, qua ratione animalculum tale ex ſanguine eiusque lympha, docente eodem, tantum enatum, mouendi ſe et ſen-
p. 174. tiendi acquirat facultatem; tactus enim ſenſum ipſi adſcribit; in primis, cum deſcriptus hic mechaniſmus ſpecialem ſecretionis rationem ſiſtere videatur, pro formando organico corpore non ſufficientem. Plantarum etiam vita ſolo calore, aliisque cauſis externis demum ſit actuoſa, polyporum generatio, multis licet accuratiſſimisque TREMBLEYI obſeruationibus illuſtrata, obſcuritatem relinquit, inſectorum tandem metamorphoſes ſunt ſucceſſiuae partium, rite iam formatarum, ſed ſub alio ſchemate latentium, ſucceſſiuae euolutiones; ut cum aliis fateri cogamur, totum generationis opus, a ſapienti naturae auctore non ſine ratione eius modi adhuc obuolui tenebris. Quam acute autem Cl. BVRGGRAVIVS, in momentis omnibus ſit verſatus, neminem, haec penſitantem, latere poterit.

XXXI.

XXXI.

Dissertation sur les medicamens qui affectent certaines parties du corps humain plûtôt que d' autres; et quelle seroit la cause de cet effet: Qui a remporté le prix an iugement de l'académie royale des belles lettres, sciences et arts de Bordeaux. Par M. BOISSIER, D. S. à Bordeaux, chez Pierre Brun. 1751. 4. mai. $5\frac{1}{2}$ pl.

i. e.

Dissertatio de medicamentis, quae certas corporis humani partes prae aliis facile afficiunt, et quaenam sit huius effectus causa?

Post quam remediorum, quid sub iis intelligi debeat, et principiorum, ex quibus eorum actio exponi queat, aliorumque, quae ad generalem de viribus et actione medicamentorum theoriam pertinent, definitiones, ex physica generali desumtas, proposuit Cl. Auctor, mentem suam explicat, quod singularem p. 6.
corporis humani partem tum demum ab aliqua medicina, siue ore sumta, siue externe applicata, affici dicat, quando haec vel in illa parte, solida, licet ei quoque haud immediate applicata fuerit, vel in eius humoribus, determinatum aliquem effectum edat, uti v. c. ab assumtis cantharidibus ardorem urinae, sanguinis per urethram profluuium, et conuulsiuas membri genitalis erectiones excitari obseruamus. Cum re- p. 7
media vero agant in machina animata, seu cui inest principium motus, duplici vi donatum, sensu nempe ac propensione quadam ad auertenda illa mala, quae ipsi imminere sensus ope perceperat, et ad commoda sua quaerenda, quod ab aliis *natura* dicitur: omnes, qui in corpore viuo remediorum usum sequuntur, effectus in primis ad vitale illud principium, ex sententia

Cl. Auctoris, referendi sunt, licet modus, quo agat; saepius nobis sit incognitus. Vnde enim v. c. alias a solo alicuius, quod a natura auersatur aeger, remedii aspectu, aut eius recordatione, vomitus? Quam ob rem proprios medicamentorum effectus, qui a natura distincti sunt, in cadaueribus obseruandos esse ille tradit, cum talia reperiantur, quibus adhuc post mortem et sanguinis fluiditas et solidorum elasticitas remaneant. Num ipse vero tales instituerit obseruationes, non inuenimus. Nec ab impulsu, quo applicatur remedium, ne illo quidem, qui in vasis sanguiferis et lymphaticis accedit, neque a sola eius grauitate, vim illius propriam dependere posse asserit, cum ea nihil praeter illud efficere queant, quam quod occasionem agendi suppeditent, simulque in certis partibus prius, quam in aliis illud agere faciant, prout nimirum ad hanc illamue partem id primo feratur: solam potius medicamenti vim ab illo, experientia comprobato, principio, quod *adhaesionis* vel *attractionis mutuae* appellare solent physici, deriuari posse, uti iam ab aliis rerum physicarum doctoribus, e. g. KEILIO, HAMBERGERO, aliisque factum esse Cl. Auctor ipse concedit, simulque ex hoc ipso principio demonstrare annititur, cur remedia, si ex virtute sua inhaerente agant, certas atque determinatas corporis partes prae aliis afficiant. Ante vero, quam hoc praestet, ad naturam respicit, atque docet; quo modo ab hac medicamenta, ut instrumenta ad obtinendum finem, partesque corporis, uti machinae, adhibeantur. Licet totum nostrum corpus neruis instructum, unaque eius pars prae altera sensu magis acuto praedita sit, diuersique homines diuersa sensuum vi polleant, ita ut unus altero magis sit sensilis: remediorum tamen effectus ex principiis tantum mechanicis explicari nequeunt, cum effectus ipsa causa longe minores esse obseruentur; nec intelligi possit, cur haec potius, nec alia corporis pars, afficiatur; id quod exemplo sternutationis satis fuse expli-

p. 8.
p. 9.
p. 11.
p. 16.

explicatur. Concludit igitur Cl. Auctor, quod natura dirigat atque determinet mutationes, medicamentorum usum excipientes, nec ea his, uti causae sed principio illi vitali, irritationis sensu excitato atque in motum acto, tribui debeant; illique effectus in ratione sint cum ipsius naturae sensibilitate; porro etiam sub eodem irritationis gradu, in ratione cum viribus, quae adhuc insunt subiecto; et tandem, quod medicamenta, iam diu in usum vocata, haud conspicuum edant effectum, natura quippe attentione inde debiliore facta. Medicamenta vero eas corporis partes tantum afficiunt, ad quas deferri possunt, siue ipsorum moles, figura atque indoles in causa sit, quod ad alias partes deduci nequeant, siue ipsarum partium, quas attingunt, fabrica atque motus ulteriori eorum motui et actioni impedimento sint; v. c. si ea non sint soluta, aut eorum moles tanta, ut venas lacteas vel alias resorbentes intrare nequeant, aut in corpore solui non facile possint e. s. p., qua in re leges in primis, secundum quas sanguis mouetur per suos canales, attentionem merentur, quippe quae, prout v. c. grauitas humorum mutata fuit, eorum quoque motum atque impulsum in canalibus diuersae diametri mutant atque dirigunt. Vlterius dein Cl. Auctor progreditur et exponit, quo modo medicamenta ex propria sua virtute seu ex principiis ipsorum physicis in determinatis corporis partibus agant. Iam iam diximus, quod ex *principio adhaesionis* et legibus eidem competentibus effectus illos explicet atque demonstret, quod minimae remediorum particulae pro diuersa grauitate specifica, quam habent tum illae ipsae, tum solidae atque fluidae corporis partes, quibus adplicantur aut admiscentur, praesertim si ad vasa minima seu capillaria delata fuerint, in quibus propter lentum humorum circulum attractio locum habet, diuerso quoque modo et in diuersis vasis operentur. Valere enim constat regulam, quod corpora adhaereant aliis, quorum

p. 17.
p. 20.
p. 27.

ſpecifica grauitas aut eadem eſt, aut iis potius inſignior. Inde fit v. c. ut aqua ſoluat gummata, non vero reſinas. Cum igitur omnes corporis humani partes ſuam habeant grauitatem ſpecificam, quae a Cl. Auctore eo modo inueſtigata fuit, ut quamque eius partem in aere, dein vero in aqua menſuraret; cumque etiam remediis ſua ſit grauitas: fieri non poteſt, quin eorum aliqua in hoc, alia vero in alio corporis loco ſoluta adhaereant, ſuamque exſerant virtutem, prout eorum nimirum grauitas maiorem minoremue cum illius loci fabrica atque humoribus habet conuenientiam. In primis hunc in finem utitur Cl. Auctor illis principiis atque experimentis, quae Cl. HAMBERGER *in elementis ſuis phyſicis* et in *diſſertatione de mechaniſmo ſecretionum* propoſuit, quae anno 1746 ab academia Burdegalenſi praemio coronata fuit, quibus ſua, quae ipſe quoque inſtituit, immiſcet. Cum illa vero omnibus ſatis debeant eſſe cognita, hic loci nunc ea repetere nolumus, omnino tamen digna, quae in
p. 40. nexu legantur. Quamuis vero theoria de propria medicamentorum actione multum inde illuſtretur, concedit tamen Cl. Auctor, quod omnes, qui poſt eorum uſum obſeruantur, effectus ſint compoſiti, ex principiis nempe mechanicis atque phyſicis tum machinae noſtrae, tum eorum ipſorum, explicandi. Mercurius viuus v. c. per cutis poros in corpus introductus, vi cordis, eadem, qua ſanguis, celeritate proiectus, alios effectus in vaſis maioribus, nempe inſignem calorem, alios vero in minimis, motu ibidem langueſcente, praeſtat. Cum enim in glandulis ſaliualibus menſtruum ſibi proprium deprehendat, nunc agere incipit ex virtute ſua phyſica, et ptyaliſmum ef-
p. 42. ficit. A vero enim haud alienum eſſe iudicatur, quod dentur diuerſae glandulae, quae diuerſos quoque humores ſecernant, quorum alii horum, alii vero aliorum medicamentorum particulas actiuas ſoluere valeant. Laudare modo indicatam diſſertationem ſuper-

fluum

fluum erit, cum ab inclita iam societate fuerit laudata. Optamus saltem, velit Cl. Auctor aut alius vir amplificandis scientiis aptus, obseruationes de medicamentorum viribus rite factas colligere, ut experientia adiuti, difficillimam hanc et quoad multorum adhuc medicamentorum propriam indolem atque actionem, non satis clara luce illustratam physicae scientiae partem, penitus perspiciamus.

XXXI.

Noua Medica.

Doctores et Professores medicinam docentes:

1) In Academia Erfordiensi.

HIERONYM. LVDOLF, Phil. et M. D. Fac. Med. et Phil. Assessor. O. Chym. et Math. P. P. Ciuit. Physic.

HERMANN PAVL IVCH, M. D. Sac. Pal. Caes. Comes. Serenissi. Ducum Sax. Goth. et Vinar. Consil. Aul. et Archiat. Fac. Med. Sen. et Assess. Prim. Pathol. et Prax. P. P. O.

IOAN. HIERON. KNIPHOF, M. D. Anat. Chirurg. et Bot. P. P. Fac. Med. Assess. A. N. C. Adiunctus et Bibliothecarius.

IOAN. CHRISTOPH. RIEDEL, M. D. Inst. Med. P. P. O. Fac. Med. Assess. Extr. A. N. C. Socius.

IOAN. HENR. MELCH. WINDHAVER, M. D. eiusd. P. P. Extr. et Physic. Prouinc. Erford.

BERN. MARIANVS LVTHER, M. D. eiusd. Prof. Publ. Extr.

2) In Academia Wirceburgensi.

IO. MART. ANASTAS. ORTH, Phil. Chir. et M. D. et P. P. O. ac Senior.

LAVR. ANT. DERCVM, Phil. et M. D. et Bot. P. P. O.

IO. VOGELMANN, Phil. et M. D. Prax. et Chym. P. P. O.

GEORG.

GEORG. LVD. HVEBER, Phil. et M. D. Anat. et Chir. P.P. O.

ANDR. IOSEPH. RVGEMER, Phil. et M. D. Inst. Med. P. P. O.

3) Collegii medico-chirurgici Berolinensis:

1) Directores.

IO. THEODOR. ELLER, M. D. Reg. Boruss. Consil. Aulae et Archiat. Primar. ut et copiarum Borussicarum Medicus primus, Classis Physicae Acad. Scient. rerum etiam medico-chirurgicarum totius regni Director, supremi collegii medici Decanus A. N. C. Socius.

CHRISTIAN. ANDREAS COTHENIVS, M.D. Regis Consil. Aulic. et Archiat. copiarum Borussicar. Medicus secundus, supremi Collegii Medici Decanus secundus, urbis Postampii Poliater.

2) Doctores et Demonstratores.

AVGVSTVS BVDAEVS, M. D. Regis Boruss. Consil. Aul. et Archiat. supremi Collegii medici Prof. Primar. Coll. medico-chirurgici, Anat. et Physic. Prof. A. N. C. et Acad. Reg. Scient. Berolin. Socius.

MICH. MATTH. LVDOLFF, M. D. Medic. Aulic. Med. et Botan. Profess. Acad. Scient. Berol. Socius.

IO. HENR. POTT, M. D. eiusdemque et Chemiae Prof. Acad. Scient. Berolin. Socius.

THEODORVS SPRÖGEL, M. D. Medic. Aulic. Therapiae Profess. Acad. Scient. Berol. Socius.

SIMON PALLAS, Chirurgiae Profess.

FRIDER. HERMANN. LVDEWIG MUZELL, Physiol. et Pathol. Prof. Regii Nosocomii Charitatis Medicus ordinarius.

IOH. FRIDER. MECKEL, M. D. Anat. Profess. secundus Acad. Scient. Berolin. ut et Göttingensis Socius.

IOH.

IOH. HENRIC. BONNEST, Chirurgus Generalis, Chirurgorum, ſtipendiariorum aeque ac eorum, qui aegrotos in noſocomio tractant, Inſpector.

Varia huc usque in diuerſis Europae prouinciis, naturalis aeque ac medicae ſcientiae cauſa capta conſilia non absque oblectamento hic ſiſtimus, et ex felici eorum executione non parum utilitatis atque ſplendoris in artem noſtram redundaturum eſſe auguramur.

Haffniae primo, optimi Daniae Regis iuſſu omnium artium et ſcientiarum academiam conditam et in arce, cui nomen eſt Charlottenburg, collocatam iri, illius potiſſimum hortum exoticis aeque ac indigenis plantis colendis dicatum eſſe exinde magis adhuc confirmatur, quod curam noui huius horti botanici Cl. GEORGE CHRISTIAN OEDER, Med. Doctori concreditam iam iam et ſtipendium huius muneris ergo ipſi tributum fuiſſe, relatum legamus.

In *Viennenſi* porro perantiqua Vniuerſitate ex Imperatricis Auguſtae voluntate atque in literas propenſione, praeter alia, quae academiae et ſcientiarum florem et incrementum ſpectant, mandata, qui philoſophicarum aeque ac medicarum diſciplinarum curam atque praeſidium haberet, conſtitutus fuit Ill. GERARDVS VAN SWIETEN, vir in utroque, amicabili ad modum vinculo nexo, ſcientiarum genere, diu multumque cum laude verſatus.

Sueciae ſimiliter Rex, eodem in rei medicae incrementum directo ſtudio, quo rectius cuncta peragerentur, ſuorum conſilio uſus, Liberum Baronem DE HOEPKEN, Regii Collegii medici, quod Holmiae eſt, Praeſidem nominauit, et eo abſente, Regii ſacri palatii Quaeſtorem ipſi ſubſtituit.

Por-

Portugaliae porro Regem praeterito iulii menſe, in urbe Tomar, quae in prouincia, Extremadura dicta, ſita eſt, nouam ſcientiarum academiam condidiſſe, non conditorem tantum, ſed Curatorem etiam illius ſe praebuiſſe, Regia denique ſtipendia ſociis tribuiſſe, nuntiatur. Non parum inde hiſtoriae naturali et medicae ſcientiae utilitatis acceſſurum eſſe, exinde colligimus atque ſperamus, quod regiam, quae Pariſiis floret, academiam, velut exemplar ſibi propoſuit potentiſſimus illius auctor.

In *Tubingenſi* etiam Academia, ex fructuoſa Ducis Wirtembergenſis munificentia, praeter alia, eaque egregia inſtituta, chemicis operationibus dicatum laboratorium nouiter exſtructum, anatomicum vero theatrum amplificatum magis fuiſſe atque adauctum, relatum legimus.

Ex literis denique *Londini* acceptis, non ingratum fore lectoribus noſtris putamus, ſi optimi illius diarii, quod Londini transactionum philoſophicarum ſub nomine prodit, eam nunc indicemus rationem, quam illa clarorum virorum ſocietas, in eo in poſterum edendo poſt mortem CROMWELLI MORTIMER, ſui olim ſecretarii perpetui, ſequetur. Dicta nimirum anglicana ſocietas transactiones illas ut ſuas in poſterum, ipſa curabit, nec ſecretario ſoli, ut hactenus factum eſt, eas edendi officium relinquet, ita, ut de iis ſemper quae inſeruntur, omnis nunc ſocietas reſpondeat. Iungimus his nuperrime in nouis publicis relata: Societatis nimirum praeſidem, MARTINVM FOLKES, equitem anglicanum, a variis aduerſae valetudinis iniuriis huc usque tentatum, ab hoc inde munere diſceſſiſſe, eius vero in locum GEORGIVM, Comitem DE MACCLESFIELD, nobilem literis fauentem a. d. 30. novembris anni praeteriti a ſocietate iterum electum et conſtitutum fuiſſe.

Norim-

Norimbergae degentis ſculptoris IO. MICHAELIS SELIGMAN dexteritas atque ſolertia, in adiuuanda hiſtoria naturali adeo conſpicua et multis huc usque exemplis confirmata, duorum, quae meditatur, operum mentionem hic loci ut faciamus, exigit. Primum eorum quod edendi conſilium coepit, illae ſunt Cl. CLAVDII PERRAVLT diſſertationes, quae naturalem animalium hiſtoriam concernunt, et academiae Regiae ſcientiarum pariſinae, ab anno praeteriti ſeculi ſexageſimo ſexto usque ad annum nonageſimum nonum collectis et publicatis commentariis, una cum iconibus inſertae reperiuntur. Quinquaginta in iis, quoad anatomen deſcripta, et in iconibus non tota tantum, ſed quoad partes quasdam etiam expreſſa animalia ſunt, quae in tres veluti claſſes diſpoſita, ſolertiſſimus vir, ob ſumtuoſam nimis operam, ſingula ſeorſim aeri inciſa, cum ſuis deſcriptionibus, tempore tamen non definito, cum harum rerum cupidis ſequenti ſub titulo in forma quarta communicabit: CLAVDII PERRAVLT *zur natürlichen Hiſtorie der Thiere dienliche Nachrichten, aus dem Franzöſiſchen ins Deutſche überſetzt von D.* GEORGE LEONHARD HVTH. Primum partis huius prioris ſegmentum, quod leonis deſcriptionem et in duabus tabulis eum primo integrum, deinde aliquas tantum, ex eo deſumtas hicque expreſſas, partes continet, pretio quinque groſſorum et quatuor obulorum, ita ut ſequentium, emitur. Cum ea perraultiani huius operis editio, quae Hagae comitum 1731 prodiit, a pariſina, ab academiae ſociis ipſis curata, quodam modo differat, SELIGMANNVS noſter, qui poſteriore utitur, dictam hanc differentiam ſuo tempore indicaturum ſe eſſe, ſpondet. Idem ille, ſuaſu Ill. TREWII, quem in priori etiam auctorem ſecutus eſt, ex ſplendido illo opere LVDOVICI FEVILLEE * deſum-

* Iournal des obſervations phyſiques mathematiques et botaniques, faites par l'ordre du Roy, ſur les cotes orienta-

desumtas et aeri incisas plantas, earum vero descriptiones ex gallico sermone in germanicum translatas, hoc sub titulo se editurum esse indicat: *Des Pater* LVDWIG FEVILLEE *Beschreiburg zur Arzney dienlicher Pflanzen, welche in den Reichen des mittägigen Amerika in Peru und Chily vorzüglich im Gebrauch sind, in dem Lande selbst auf Königl. Befehl in den Iahren 1709, 1710 und 1711. aufgesezt, nebst verschiedenen andern aus eben desselben Tageregister physischen Beobachtungen gesammleten, und zur natürlichen Historie gehörigen Anmerkungen, übersetzt v. D.* GEORG LEONHARD HVTH. Plantarum sculptarum folia sex una cum additis duabus, earum descriptiones continentibus, plagulis, pretio quatuor grossorum, quatuorue nummorum venales, rerum naturalium cultoribus, et illis in primis, qui plantas exoticas earumque vires scire cupiunt, offeruntur. Prima, quae iam ad manus nostras peruenit, operis huius particula, aeque ac prioris illius, de quo diximus, operis specimen non parum nitoris ac elegantiae conspiciendum praebet.

Regia *Gœttingensis* scientiarum societas in conuentu a. d. II. mensis nouembris proxime nunc elapsi anni, ex instituto, de quo in commentariis nostris retulimus,* dissertationes de turfi nobilitate atque praestantia conscriptas, disquisiuit, et ex octo earum, praemium illi tribuit, quae a Cl. BANSEN, praefecturae superioris quaestore, Neostadii in ducatu calenbergensi degente, confecta, relationibus Hanoueranis inserta

orientales de l'Amerique meridionale et dans les Indes occidentales depuis l'année 1707 jusques en 1712. par LOVIS FEVILLEE. Tomes III. à Paris 1714. 1725. 4. mai. c. fig. aen. Operi huic iuncta est sequens tractatio: Histoire des plantes medicinales, qui sont le plus en usage aux Royaumes de l'Amerique meridionale, du Perou et du Chily.

* Vol. I. Pars III. p. 528.

ferta legitur. *. Ill. deinde huius focietatis Praefes, praeter ea, quae de elaborationibus, falis praeparationem tractantibus et ad diem primum iulii huius anni disquirendis, nos itidem iam fupra indicauimus, thefin in conuentu publice propofuit, quam illa disquifitionibus a. d. 10 menfis nouembris huius anni diiudicandis, promiffo eodem duodecim nummorum aureorum pretio, deftinauit. Quaeritur nempe: quaenam forte in germanicis Angliae Regis prouinciis reperiantur vegetabilia, quae opificiis manu factis adhibenda, vel in alia hominum commoda conuertenda, quoad ufum huc usque incognita fuerunt. De hoc utili certe argumento confcriptae differtationes, eodem, quo diximus modo, tradendae funt.

Quae *Tolofae* fcientias, infcriptiones et elegantiores literas tractat focietas, theoriam auditus, tanquam felectum, quod ad annum quinquagefimum primum pertinebat, problema, ob argumenti difficultatem, quinquagefimo et quarto huius feculi anno iterum dicauit. Illud pertractantibus phyficis, ftudiofe non tantum fingularum auris partium functiones defcribendae, fed eae etiam utilitates indicandae funt, quae ab earum figura proueniant, et in quantum quaelibet earum fonorum perceptionem iuuet.

Divioni itidem condita fcientiarum et bonarum artium Academia, nullum commentariorum ipfi oblatorum pretio dignum iudicauit, thefin potius eandem huic iterum anno deftinauit, fequentem ea quaeftionem continet: quid clima vel aeris conditio prouinciae cuiusdam in temperamento et viribus incolarum conftituendis valeat, et quomodo illud abinde declarari poffit.

Bur-

* vid. *Hanoverifche Anzeigen*, d. an. 1752. n. 4.

Burdigalensem denique academiam, ad annum quinquagesimum secundum pertinentes commentarios, quorum materiem nos supra iam indicasse meminimus *, similiter seposuisse, et idem illud, de ustilagine frumenti, propositum argumentum quinquagesimo et quarto anno iterum destinasse et aliam praeter ea thesin eidem illi anno consecrasse accepimus. Regulas nimirum dicta haecce clarorum virorum societas exigit certas et indubitatas, ex soli insimul atque specierum vitis varietate definitas, secundum quas vinea deputari debet.

Lutetiae Parisiorum, Regis sub tutamine chirurgiae incrementum curans academia, ex instituto viri, dum viueret, Cl. FRANCISCI DE LA PEYRONIE, nummum aureum 500 pondera gallica (*livres*) aequantem, ut praemium ab ipso constitutum, quinquagesimo et quarto huius seculi anno, sequentem thesin omnium optime pertractanti, tribuet: Cum amputatio membrorum in vulneribus, cum ossium collisione coniunctis, iis in primis, quae vi sclopeti facta sunt, necessario semper institui debeat: quibus in casibus statim post vulnus acceptum, operatio suscipienda sit, et in quibus contra, eam ad tempus differre conueniat, indicandum et per subnexas validas satis rationes confirmandum est. Reliqua quae hanc thesin pertractantibus eruditis obseruanda veniunt, problema huic, quo viuimus, anno dicatum commemorantes, iam iam notauimus. **

Göttingae quae floret regia scientiarum societas Cl. CHRISTLOB MYLIVM, ex variis, bonarum artium et naturalis in primis històriae causa, susceptis laboribus, lectoribus nostris iam cognitum, nunc vero iter in dissitas Americae prouincias meditantem, iis annumerauit,

* Commentar. nostror. Vol. I. Pars I. p. 149.
** Commentar. nostror. Vol. I. Pars III. p. 527.

merauit, cum quibus literarium ipſi eſt commercium. Eodem ſimiliter correſpondentis titulo virum Cl. IONAM SIDREN medicinae doctorem et facultatis medicae Vpſalienſis adiunctum, condecoratum fuiſſe legimus.

Berolinenſis regia ſcientiarum academia a. d. 5. octobris anni praeteriti Cl. IO. GODOFREDVM ZINN, medicinae doctorem et MARSIGLIVM VENTVTI, Reginae Hiſpaniae viduae archiatrum primarium, die vero 19 eiusdem menſis Cl. PHILIPPVM ADOLPHVM BOEHMER medicinae et anatomiae in academia Halenſi profeſſorem, qui obſeruationum anatomicarum, ad uterum humanum pertinentium, faſciculum nuperrime edidit, ut ſocios extraneos ſibi iunxit.

In *Göttingenſi* porro academia muneri medicinam extra ordinem docendi, haud ita pridem Cl. IO. GODOFREDVM ZINN, quem paulo ante iam nominauimus, admotum fuiſſe notamus.

Holmiae praeterlapſo octobris menſe rebus noſtris intereſſe deſiit Cl. EWALDVS RIBE, medicinae doctor et Regis Sueciae archiater primarius, collegii medici praeſes et academiae ſcientiarum Holmenſis ſocius, annum agens quinquageſimum primum.

Baſileenſis itidem academia, viri Cl. EMANVEL KOENIG, medicinae prof. a. d. 10. ſeptembris ſubitanea morte defuncti, iacturam paſſa eſt.

Tubingae porro decimo tertio eiusdem menſis die obiit IOHANNES CONRADVS CREILINGIVS, matheſeos et phyſices per quadraginta et quatuor annos in dicta illa academia profeſſor, ſeptem vero abhinc annis, ob aetatem, vitam priuatam agens, academiae Regiae ſcientiarum pariſinae ſocius. De hoc bene de

literis et physicis potissimum doctrinis merito, ut anno praeteriti seculi septuagesimo et tertio iam nato sene, illud ut dignum notatu refertur, eum septuagesimum tertium aetatis iam annum agentem, variolis demum correptum, feliciter tamen hunc morbum superasse.

Dresdae tandem a. d. 16 praeterlapsi mensis decembris fatis cessit FRIDERICVS GOTTLOB GÜNTHER, S. Reg. Mai. Polon. chirurgus, cuius a nobis olim iam inter collegii medico-chirurgici Dresdensis socios nominati*, memoriam hic recolendam esse putamus, quod paucioribus iis germanorum chirurgis, ille iure meritoque annumerandus sit, qui artem, quam callent, sollicite non tantum pertractant, sed rationem quoque cum obseruatione coniungunt.

XXXIII.
Index scriptorum physico medicorum, quae anno 1752. prodierunt.

Histoire de l'academie Royale des sciences pour l'année 1747. avec les memoires de mathematique et physique pour la même année, à Paris, 4. mai. c. fig.

Auserlesene Abhandlungen, welche an die Königl. Academie der Wissenschaften zu Paris von einigen Gelehrten eingesendet, in ihren Versammlungen abgelesen und von ihr herausgegeben worden, erster Theil; darinnen 16 zur Naturlehre und Chymie gehörige Stücke sich befinden; aus dem Französischen ins Deutsche übersetzt, von FERDINAND WILHELM BEER, *Leipzig,* 8. mai. *mit Kupfern.*

Histoire de l'academie Royale des sciences et belles lettres l'année 1750. Tom. VI. Berlin. 4. c. fig.

Der

* vid. Comment. nostr. Vol. I. Pars IV. p. 711.

Der Königl. Academie der Wissenschaften in Paris, physischer Abhandlungen, 8ter Theil, welcher die Jahre 1727 bis 1730 in sich enthält, übersezt von WOLFG. BALTHASAR ADOLPH VON STEINWEHR, *Breslau, med. 8. mit Kupfern.*

K. Swenska Wetenskaps Academiens Handlingar, Tom. XII. Stockholm. 8. c. fig.

Abhandlungen der Königl. Schwedischen Academie der Wissenschaften, aus der Naturlehre und Haußhaltungskunst und der Mechanic auf das Jahr 1745 übersetzt von A. G. KAESTNER, *7ter Theil, Hamburg und Leipzig,* 8. mai. *mit Kupfern.*

Eben derselben 8ter Theil auf das Jahr 1748, ibid. 8. mai. *mit Kupfern.*

Lettres patentes du Roi portant l'etablissement d'un College de Medecine à Nancy. à Nancy, 4. mai.

Hamburgisches Magazin, oder gesammlete Schriften zum Unterricht und Vergnügen aus der Naturforschung und den angenehmen Wissenschaften überhaupt, 8ten Bandes 4. 5. und 6tes Stück, Hamb. und Leipz. 8. mit Kupfern.

Eben desselben 9ter Band, ibid. eod. *mit Kupfern.*

Eben desselben 10ten Bandes 1. und 2tes Stück, ibid. eod.

Medicinische Versuche zu Edimburg, 5ten Bandes, erster und zweyter Theil, Altenb. 8. mit Kupfern.

Allgemeine Historie der Natur, nach allen ihren besondern Theilen, nebst einer Beschreibung der Naturalien-Kammer des Königs von Franckreich; nebst einer Vorrede des Hrn. VON HALLER, *von der Erzeugung, 2ten Bandes erster Theil, Hamb. und Leipzig,* 4. mai. *mit Kupfern.*

Commentarii societatis Regiae scientiarum Göttingensis Tom. I. ad annum 1751. Göttingae, 4. c. fig.

Acta physico medica Academiae Imperialis Naturae Curiosorum, Vol. IX. Norimb. 4. c. fig.

Allgemeine Historie der Reisen zu Wasser und Lande; oder Sammlungen aller Reisebeschreibungen 10ter Band, Leipzig, 4. mit Kupfern.

Sammlung neuer und merckwürdiger Reisen zu Wasser und Lande, aus verschiedenen Sprachen übersetzt, 5ter, 6ter und 7ter Theil, welche den 2ten, 3ten und 4ten Theil der Sibirischen Reise IOH. GEORG GMELINS *in sich enthalten, Gœttingen,* 8. mai. *mit Kupfern.*

Voyage historique de l' amerique meridionale fait par ordre du Roi d' Espagne par Don GEORGE IVAN, et Don ANTOINE DE VLLOA; ouvrage orné des tres belles figures, plans et cartes necessaires, avec des observations astronomiques et physiques, 2 Voll. Amsterd. 4.

Physikalischer Belustigungen, 11tes, 12tes und 13tes Stück, Berlin, 8. mit Kupfern.

Recueil des pieces en prose et en vers, lues dans les assemblées publiques de l' acad. Royal. des belles lettres de la Rochelle, a Paris, 8. c. fig.

Neue Versuche nützlicher Sammlungen zu der Natur- und Kunstgeschichte, sonderlich von Ober-Sachssen, 2ter Band, gesammlet von einem Liebhaber derer Wunder und Wercke Gottes, CHRISTIAN GOTTLIEB GRVNDIG, *Schneeberg, 8. mit Kupfern.*

Eben derselben 25tes Stück, 8.

Schauplatz der Natur; oder Unterredung von der Beschaffenheit und den Absichten der natürlichen Dinge, wodurch die Jugend zu weitern Nachforschen aufgemuntert, und auf richtige Begriffe von der Allmacht und Weisheit Gottes geführet wird, 7ter Theil, welcher einige der vortreflichsten Künste, die Handlung, das Reisen, und die Einrichtung eines Landes betrachtet, aus dem Französischen übersetzt, Wien und Nürnberg, 8. *mit Kupfern.*

Selecta physico-oeconomica; *oder nützliche Sammlungen von allerhand zur Naturforschung und Haußhaltungs-*

haltungskunst gehörige Begebenheiten, Erfindungen, Versuchen, Vorschlägen, und darüber gemachten Anmerkungen, sammt einer Nachricht von alten und neuen hierzu dienlichen Büchern und Schriften, 1ter Band, Stutgart, 8.

Oeconomisch physicalischer Abhandlungen 3ter Theil, worinnen unter andern eine ausführliche Abhandlung von der Viehseuche, wie solche seit dem Anfang dieses Seculi in Deutschland, besonders in Sachsen grassiret etc. Leipz. 8.

Eben derselben 4ter Theil, ibid. 8.

Oekonomischer Nachrichten 4ter Band, welcher das 37te bis 48te Stück enthält. Leipz. 8.

Gründliche Auszüge aus denen neuesten medicinisch- und chirurgischen Disputationen, welche auf denen hohen Schulen in Deutschland gehalten worden, 3tes Stück, Stutgart, 8.

Gesellschaftliche Erzehlungen, 1stes bis 30te Stück, Hamburg, 8. mai.

Leipziger Sammlungen von allerhand zum Land- und Stadtwirthschaftlichen Polizey-Finanz- und Cammer-Wesen dienlicher Nachrichten, etc. 94tes-104tes Stück, Leipz. 8.

Observations sur l'histoire naturelle sur la physique et sur la peinture avec des planches imprimées en couleur, Tom. I. trois parties, à Paris, 4.

Idem liber, 12. c. fig. coloratis, ibid. eod.

Varietés historiques physiques et literaires, ou recherches d'un savant, contenant plusieurs pieces curieuses et interessantes, Tom. III. à Paris, 12.

Motus physici analysis in usum studiosae iuuentutis, Breslav. 8. c. fig.

Explication des premieres causes de l'action dans la matiere, et de la cause de la gravitation, à Paris, 8.

Anmerkungen über einige in der heutigen, sonderlich Wolfischen Physick angenommene Lehrsätze, Franckfurth und Leipz. 8.

Traité d'optique, ou l'on donne la theorie de la lumiere dans le ſyſteme Newtonien, avec des nouvelles ſolutions des principaux problemes de dioptrique et de catoptrique, à Paris, 4.

Anhang der Anleitung zur Markſcheidekunſt, Dreſden, 4.

Entdeckung nützlicher Oefen, welche das Zimmer warm machen, ehe noch der Ofen warm iſt, und welche man mit leichten Koſten ſich anſchaffen kan, Leipz. 8.

Hiſtoire du tremblement de terre de Lima et de Callao, avec la deſcription de Perou, touchant les moeurs, coutumes, religion, gouvernement, commerce etc. et recherches ſur les cauſes des tremblemens de terre, avec des figures et des cartes etc. traduit de l'anglois, à Paris, 12. 2 parties.

Hiſtoire generale et particuliere de l'electricité: ou ce qu'on en dit de curieux et d'amuſant, d'utile et d'intereſſant, de rejouiſſant et de badin, quelques phyſiciens de l'Europe, Tom. III. à Paris, 12.

Recueil ſur l'electricité medicale, dans lequel on a raſſemblé en deux volumes les principales pieces publiées par divers ſavans ſur le moïen de guerir les maladies en electriſant les malades, Tom. I. et II. à Paris, 12.

Hiſtoire des ſinges et autres animaux curieux comme le caſtor l'elephas etc. ibid. 12.

Dictionaire botanique et pharmaceutique contenant les principales proprietés des mineraux des vegetaux et des animaux etc. nouvelle edition augmentée, ibid. 8.

Wohlbewährte Garten-Geheimniſſe, wie Pflanzen und Blumen zu tractiren, nebſt ſympathetiſchen Wirkungen der Natur etc. 5te Auflage, Wien und Nürnberg, 8. mit Kupfern.

Der wohlunterwieſene Anfänger in der Chymie, Wien, 8.

Falſcher und wahrer Lapis philoſophorum; *oder eines vornehmen Philoſophi unſchätzbarer Unterricht von allen*

allen, was ihm bey kostbarster Suchung des Steins der Weisen begegnet ist etc. ibid. 4.

Kern der ganzen Medecin, worinnen auf die kürzeste Art die Arzeney-Mittel, so bey den vornehmsten Kranckheiten nothwendig sind, in Recepten angegeben werden, daß ein ieder sein eigner Arzt seyn könne, auf Befehl des Herzogs von Cumberland zum Gebrauch des Kriegs-Hospitals von denen Königl. Leibaerzten, Wundaerzten, Ober-Wundarzt und Ober-Apothecker zusammen getragen; aus dem Engelischen ins Deutsche übersetzt, Rudolstadt, 8.

Medicinischer Hauptschlüssel, oder gründliche Einleitung zur vernünftigen Cur aller innerlichen Kranckheiten, durch welchen einer ieden eigentlichen Beschaffenheit genau untersuchet, und die Cur nach den neuesten, sonderlich Stahlianischen Principiis *begreiflich gezeiget wird, durch den* Autorem *des medicinischen und chirurgischen Schlüsses* (auctor est Dietrich), *3te Auflage, Leipzig,* 4.

Granatapffel, freywillig aufgesprungener, des christlichen Samariters; oder eröffnete Geheimnisse vortreflicher Mittel und Arzeneyen, wieder alle Zustände des menschlichen Leibes; aufs neue vermehret; nebst einem Kochbuche, 2ter Theil, Wien, 4.

Der geschickte Franzosen-Doctor; oder gründliche Anweisung alle venerische Kranckheiten sicher und leicht, auch ohne Hülfe eines Medici zu curiren, 8.

Programma in memoriam RVD. FERDINANDI DE SILVERSTEIN, de cura pascuorum, (auct. est IO. ERNEST. HEBENSTREIT,) Lipf. fol.

Untersuchung der sich zeithero einschleichenden Horn-Viehseuche, worinne sie bestehe, wie ihr möglichst vorzubauen, und wie das krancke Vieh zu pflegen ist, Köthen, 8.

Der nach medicinischen Lehrsätzen sicher und gewiß curirende Pferde Arzt, Franckfurth, 8.

La cuiſiniere bourgeoiſe, ſuivie de l'office, à l'uſage de tous ceux qui ſe mêlent des depenſes des maiſons, concernant la maniére de diſſequer, connoitre et ſervir toutes ſortes des viandes, Tom. II. à Paris, 12.

IOH. FRIDER. ACKERMANN, Diſſ. ſiſtens praeſagia medica ex praecordiis, Reſp. *George Wilh. Feuerlein*, Göttingae, 4.

Memoria MICH. GOTTLIEB AGNETHLERI, M. D. academiae nomine celebrata a IO. BENED. CARPZOVIO, Helmſtadii, 4.

Agriculture parfaite, ou nouvelle decouverte touchant la culture des arbres par M. G. A. AGRICOLA, 2 Voll. Amſterd. 8. c. fig. aen. (*titulus ſaltim nouus*).

MICH. ALBERTI Diſſ. de voto obedientiae medico, Reſp. *Chriſt. Gotthold Stoltzenberg*, Halae, 4.

Eiusd. Diſſ. de cauſis vitiorum auditus, Reſp. *Chriſt. Fridemann Piſtorius*, ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. de haemorrhagiarum complicatione, Reſp. *Gottfr. Chriſt. Wilfroth*, ibid. 4.

Abregé de toute la medecine pratique etc. ouvrage publié ci devant tant en latin qu' en anglois par M. I. ALLEN, edition quatrieme augmentée de quantité de pieces et d'articles intereſſans pour la pratique medicinale et chirurgie par Mr. BOUDON, 7 Voll. Paris, 12.

Reflexions ſur les vaiſſeaux de cuivre, de plomb et d'étain, et diviſion de l'extrait du livre intitulé: nouvelles fontaines domeſtiques; avec une diſſertation ſur la veritable cauſe des obſtructions dans les reins et dans tous les viſceres, venant des principes des alimens et des eaux, ou de la diſſolution des filtres, qui ſe mêlent dans la digeſtion avec le chyle et cauſent differens maladies, par Mr. AMY, à Paris, 8.

Extrait du Livre intitulé: nouvelles fontaines domeſtiques, approuvé par l' acad. Roy. des ſciences; ou

ou deſcription des vaiſſeaux neceſſaires dans les cuiſines et ſans danger, pour l'eau et la preparation des alimens en conformité des deciſions de la faculté de medecine de Paris, confirmées par pluſieurs morts ſubites de 1751. avec deux inſtructions pour la connoiſſance et l'uſage des nouvellés fontaines par Mr. AMY, à Paris, 8.

The hiſtory of the Island of Minorca, by IOHN ARMSTRONG, Lond. 8. (*continet topographica, ad naturalem hiſtoriam pertinentia*).

CAROL. AVRIVILLI Diſſ. ex opere cosmographico IBN AVARDI particulam latine verſam et illuſtratam notis, ſiſtens; Reſp. *Ephraim Axelſon*, Upſal. 4. (*continet haec diſſert. obſeruationes philologico-botanicas*).

HIACYNTH. THEOD. BARON quaeſt. med. an in curanda ani fiſtula ferro praeſtant cauſtica? Reſp. *Io. Bapt. Barjolle*, à Paris, 4.

De principiis animalibus, exercitationes habitae a GVILIEMO BATTIE, Londini, 4. (*continuatio trium aliarum iam 1751. notatarum.*)

CAR. AVG. A BERGEN Diſſ. de animalibus hieme ſopitis, Reſp. *Franciſc. Heyn*, Francf. ad Viadr. 4.

Eiusd. Diſſ. de Trachea, Reſp. *Frider. Wilh. Wachter*, ibid. 4.

Obſervations phyſiques et medecinales ſur les eaux minerales d'Epoigny de Pourain de Dige et de Touci aux environs d'Auxerres, avec une conſultation à l'uſage de ceux qui en boivent par M. BERRYAT, à Auxerres, 12.

Memoires ſur la ſtructure interieure de la terre, par Mr. ELIE BERTRAND, à Zuric. 8.

HENRIC. BESNIER, quaeſt. med. utrum in uſtionis uſu medico culpanda neotericorum timiditas, an veterum audacia? Reſp. *Carol. Gillot*, à Paris, 4.

IOH.

IOH. BESSE, quaest. med. utrum aneurismati cruralis arteriae ligatura? Resp. *Iacob. Gourler de la Motte*, à Paris, 4.

IACOB. BEVMER, Diss. de morbis ex constitutione singulari tam solidorum, quam fluidorum in qualibet aetate oriundis, Lugd. Bat. 4.

ANDREAS BINA Ragionamento sopra la cagione de terremoti, Perugia, 4.

IOH. FRANCISC. ADOLPH BLAW, Diss. de hydrope peritonaei, Argent. 4.

IO. BENI. BOEHMERI, prolusio, in qua callum ossium a rubiae tinctorum pastu infectorum describit, Lips. 4. c. fig.

PHIL. ADOLPH. BOEHMERI, obseruationum anatomicarum rariorum fasciculus, notabilia circa uterum humanum continens, cum figuris ad viuum expressis, Halae, fol. mai.

GEORG. RVDOLPH. BOEHMER, Pr. de plantis fasciatis, Viteb. 4.

Elemens de chymie par Mr. HERM. BOERHAAVE, traduit du latin par I. N. S. ALLAMAND, Voll. II. Amstel. 8. c. fig. aen.

Eiusd. de viribus medicamentorum, Ienae, 8. c. fig.

Consultationes medicae, siue sylloge epistolarum cum responsis HERM. BOERHAAVE in Britannia primum editae, nunc aliquot exemplis auctiores, accesserunt eiusdem introductio ad praxin clinicam et praelectiones de calculo. Editio Göttingensis altera, Götting. 8.

NICOL. BÖRNERS *Kinder - Arzt, nebst den Lebensumständen des Verfassers, Frf. und Leipzig, 8.*

FRIEDRICH BÖRNERS *Nachrichten von den vornehmsten Lebensumständen und Schriften ieztlebender berühmter Aerzte und Naturforscher in und um Deutschland, 2ter Band, Wolffenbüttel, 8.*

George

Eiusd. de tabe ſicca lethali a mirabili duodeni anguſtia et praeternaturali plane ventriculi ſitu, Lipſ. 4. c. fig.

(GEORGE FRIEDR. MOOR,) *die gebährende Frau ſammt ihrer Leibesfrucht in Lebensgröße etc. in Frag und Antwort erkläret und mit einem doppelten Anhange und Vorrede erläutert von D.* FRIEDR. BÖRNER, *4te Auflage, Ffr. Leipz. 8. mit Kupfern.*

IO. BAPT. BOHADSCH Diſſ. de veris ſepiarum ouis, Pragae, 4. c. fig.

IO. HENR. BONHOEFFER, Diſſ. de ſaccharo eiusque viribus et uſu, Altorf. 4.

Beſchreibung einer ganz neuen Erfindung allerley Arten von Getraide mit geringen Koſten zugleich auszuſaeen, unterzupflügen und zu eggen, nebſt beygefügter Zeichnung der darzu gehörigen Machine. Frckf. und Leipz. 4. (auctore C. F. VON DEM BORNE.)

Memoire ſur l'huile de Petrole en general et particulierement ſur celle de Gabian. Lue à l'acad. des ſciences et belles lettres de Beſiers, approuvée par l'Univerſitè de medecine de Montpellier, à Beſier, 4. (*auctor eſt* Mr. BOVILLET.)

LVD. CLAVD. BOVRDELIN, quaeſt. med. an tuſſi puerorum clangoſae vulgo Coqueluche, emeſis? Reſp. *Io. Bapt. Baſſeville*, à Paris 4.

IO. GOTTFR. BRENDEL, Diſſ. de lethargo, Reſp. *Bened. Henr. Löhr*, Götting. 4.

Eiusd. Diſſ. de iuſta methodi refrigerantis in morbis aeſtimatione, Reſp. *Io. Frider. Eichfeld*, ibid. 4.

Eiusd. Progr. de fabrica oculi in foetibus abortiuis obſeruata, ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. de valetudine ex hypochondriis, Reſp. *Io. Ludwig Süſtermann*, ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. de recto calefacientium in morbis uſu, Reſp. *Ludwig Chriſt. Baumgarten*, ibid. 4.

Eiusd. Progr. ſiſtens commentarioli practici in coacas Hippocratis praenotiones penſum I. et II. ibid. 4.

De

De veneno animantium naturali et acquisito tractatus auct. DOMINICO BROGIANI, Florenz, 4.

Oratio Harueiana, principibus medicis parentans; medicinam, academias utrasque laudans; empyricos eorum cultores perstringens; collegium usque a natalibus illustrans, in theatro collegii Regalis medicorum londinensium habita a GVILIELMO BROWNE, Lond. 4.

VRBAN FRIDR. BENEDICT BRÜCKMANN *Untersuchung der Ursachen, woher die beständige Bewegung der untern Kinlade bey einigen alten Leuten rühre, Wolffenbüttel*, 4.

CORNELIS VAN BRVGGEN, Diss. de temperamentis, Traiect. ad Rhen. 4.

ANDR. ELIAS BVCHNER, Diss. de prudenti medicamentorum mutatione, Resp. *Traugott Dreyssig*, Halae, 4.

Eiusd. Diss. de olfactus ad capienda signa usu, Resp. *Frider. Langer*, ibid. 4.

Eiusd. Diss. de obsoletis quibusdam remediis frequentiori usu restituendis, Resp. *Traugott Gotthilf Voigtel*, ibid. 4.

Eiusd. Diss. de vomitu cruento plerumque per se non lethali, Resp. *Io. Heinr. Lichtenberg*, ibid. 4.

Eiusd. Diss. de nexu podagrae cum calculo renum et vesicae, Resp. *Dan. Gottl. Zierold*, ibid. 4.

Eiusd. Diss. de Trepanatione, Resp. *Ioseph Rössel*, ibid. 4.

Eiusd. Diss. de oleis essentialibus aethereis, eorumque operandi modo et usu, Resp. *Ios. Fried. Vangerow*, ibid. 4.

Eiusd. Diss. de incongruo diaphoreticorum usu frequenti affectuum exanthematicorum causa, Resp. *Conrad Dahl*, ibid. 4.

Eiusd. Diss. de tremore artuum eiusque causis, Resp. *Iulius Ioh. Mollweide*, ibid. 4.

ANDR. ELIAS BVCHNER, Diſſ. de modo agendi metallorum in C. H. Reſp. *Ioh. Henricus Mollweide*, ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. de ore ut ſigno, Reſp. *Io. Conrad Philip. Zimmermann*, ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. de aquis medicatis praeſertim fonte medicato Cliuenſi, Reſp. *Chriſt. Henr. Schütte*, ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. de ſingulari quadam Indorum orientalium dyſenteria eiusdemque praecipua a noſtrate differentia, Reſp. *Ioh. Thom. Laurich*, ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. de oculo ut ſigno, Reſp. *Chriſt. Frider. Oswald*, ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. de inſolito corporis augmento frequenti morborum futurorum ſigno, Reſp. *Caſp. Ioach. Quabeck*, ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. de inflammatione ſanguinea, Reſp. *Ioh. Iac. de Steinen*, ibid. 4.

Contenta in hac parte:

10.

